

NIEMIECKI KODEKS CYWILNY

WRAZ

Z USTAWĄ WPROWADCZĄ

S P O L S Z C Z Y L I

HENRYK DAMM

SĘDZIA SĄDU OKRĘGOWEGO
W BYDGOSZCZY

KAROL GERSCHEL

SĘDZIA SĄDU OKRĘGOWEGO
W TORUNIU.

CZĘŚĆ PIERWSZA

BYDGOSZCZ — NAKŁADEM WŁASNYM.
1922

KSIĘGA PIERWSZA.

CZĘŚĆ OGÓLNA.

ROZDZIAŁ PIERWSZY.

OSOBY.

TYTUŁ PIERWSZY.

OSOBY FIZYCZNE.

I. Zdolność prawna.

§ 1. Zdolność prawna człowieka rozpoczyna się z ukończeniem rodzenia.

II. Pełnoletność.

§ 2. Pełnoletność uzyskuje się z ukończeniem dwudziestego pierwszego roku życia.

Uppełnoletnienie.

§ 3. Małoletniego, który ukończył ośmnasty rok życia, można uchwałą Sądu opiekuńczego uppełnoletnić.

Przez uppełnoletnienie zyskuje małoletni prawne stanowisko pełnoletniego.

§ 4. Uppełnoletnienie jest tylko wtedy dopuszczalne, gdy małoletni udzieli swego zezwolenia.

Jezeli małoletni pozostaje pod władzą rodzicielską, potrzebnem jest też zezwolenie mającego nad nim władzę, chyba że ten ostatni niema obowiązku starania się o osobę ani też o majątek dziecka. Odnosnie do małoletniej wdowy nie jest potrzebnem zezwolenie osoby mającej nad nią władzę.

§ 5. Uppełnoletnienie winno nastąpić tylko wówczas, gdy ono przyczynia się do dobra małoletniego.

III. Ubezłasnowolnienie.

§ 6. Ubezłasnowolnić można tego:

1. kto wskutek choroby umysłowej lub słabości umysłu nie jest w stanie zawiadywać swoimi sprawami;
2. kto wskutek marnotrawstwa siebie lub swoją rodzinę naraża na nędzę;
3. kto wskutek pijaństwa nie może zawiadywać swoimi sprawami albo siebie lub swoją rodzinę naraża na nędzę albo zagraża bezpieczeństwu drugih.

Ubezłasnowolnienie należy znieść, gdy przyczyna ubezłasnowolnienia odpadnie.

IV. Miejsce zamieszkania.

a) Zasada.

§ 7. Kto się w pewnej miejscowości na stałe osiedla, stwarza w tej miejscowości swe miejsce zamieszkania.

Można mieć miejsce zamieszkania równocześnie w kilku miejscowościach.

Zniesienie miejsca zamieszkania następuje przez zniesienie osiedlenia się z wolą zniesienia.

b) Osoby niezdolnej wzgl. ograniczonej w zdolności do działań prawnych.

§ 8. Kto nie jest zdolnym do działań prawnych albo czyją zdolność do działań prawnych ograniczono, nie może bez woli swego ustawowego zastępcy stworzyć miejsca zamieszkania ani go znieść.

c) Osoby wojskowej.

§ 9. Osoba wojskowa ma swoje miejsce zamieszkania w miejscowości garnizonu. Jako miejsce zamieszkania osoby wojskowej, której oddział wojskowy nie ma w kraju garnizonu, uchodzi ostatnia krajowa miejscowość garnizonu tego oddziału wojskowego.

Te przepisy nie odnoszą się do osób wojskowych, które służą wojskowo jedynie w celu wypełnienia powinności wojskowej albo które nie mogą samodzielnie stworzyć miejsca zamieszkania.

d) Żony.

§ 10. Żona ma wspólne miejsce zamieszkania z mężem. Niema wspólnego miejsca zamieszkania z mężem, gdy mąż stwarza swe miejsce zamieszkania zagranicą w miejscowości,

w której żona z nim nie mieszka lub mieszkać nie jest obowiązana.

Jak długo mąż niema miejsca zamieszkania albo żona z nim nie mieszka, może żona mieć samodzielne miejsce zamieszkania.

e) Dziecka.

§ 11. Ślubne dziecko ma wspólne miejsce zamieszkania z ojcem, nieślubne z matką, przysposobione z przysposobicielem. Dziecko zachowuje miejsce zamieszkania tak długo, póki go ważnie pod względem prawnym nie zniesie.

Następująca dopiero po osiągnięciu przez dziecko pełnoletności legitymacja lub przysposobienie niema wpływu na miejsce zamieszkania dziecka.

V. Prawo do nazwiska.

§ 12. Jeżeli drugi odmawia uprawnionemu prawa do używania nazwiska albo jeżeli interes uprawnionego naruszono przez to, że drugi nieprawnie używa tego samego nazwiska, natenczas może uprawniony żądać od niego usunięcia naruszenia. Jeżeli należy się obawiać dalszych naruszeń, może skarżyć o zaniechanie.

VI. Uznanie za zmarłego.

§ 13. Osobę zaginioną można po myśli §§ 14 do 17 zapomocą postępowania wywoławczego uznać za zmarłą.

1. Wymogi:

a) Ogólnie.

§ 14. Uznanie za zmarłego jest dopuszczalne, jeżeli od dzieściu lat nie otrzymano żadnej wiadomości o życiu zaginionego. Nie może ono nastąpić przed końcem tego roku, w którym zaginiony byłby ukończył trzydziesty pierwszy rok życia.

Zaginionego, który byłby ukończył siedmdziesiąty rok życia, można uznać za zmarłego, gdy od pięciu lat nie otrzymano żadnej wiadomości o jego życiu.

Czasokres dziesięcio- lub pięcioletni rozpoczyna się z końcem ostatniego roku, w którym zaginiony wedle istniejących wiadomości jeszcze żył.

b) W czasie wojny.

§ 15. Kto brał udział w wojnie jako należący do siły zbrojnej, podczas wojny zaginął i od tego czasu niema o nim wiadomości, może być uznanym za zmarłego, jeżeli od zawarcia po-

koju upłynęły trzy lata. Jeżeli zawarcie pokoju nie nastąpiło, rozpoczyna się trzyletni czasokres z końcem roku, w którym wojna się skończyła.

Jako należącego do siły zbrojnej należy uważać także tego, kto się znajduje przy sile zbrojnej w stosunku urzędowym lub służbowym lub w celu dobrowolnej pomocy.

c) Zaginięcie podczas podróży morskiej.

§ 16. Kto znajdował się podczas podróży morskiej na okręcie, który w czasie jazdy zatonął i od zatonięcia okrętu zaginął, może być uznany za zmarłego, jeżeli od zatonięcia okrętu upłynął jeden rok.

Istnieje domniemanie, że okręt zatonął, jeżeli tenże nie przybył do miejsca swego przeznaczenia lub w braku stałego celu podróży nie powrócił i gdy od czasu rozpoczęcia podróży upłynął

przy jazdach w obrębie morza Bałtyckiego jeden rok,

przy jazdach w obrębie innych mórz europejskich, z włączeniem wszystkich części morza Śródziemnego, Czarnego i Azowskiego, dwa lata,

przy jazdach, które się odbywały na morzach pozaeuropejskich, trzy lata.

Jeżeli nadeszły wiadomości o okręcie, potrzebnym jest upływ czasokresu, któryby musiał upłynąć, gdyby okręt odszedł z tej miejscowości, w której się wedle wiadomości ostatnio znajdował.

d) Zaginięcie wśród innych okoliczności.

§ 17. Kto był w niebezpieczeństwie życia wśród innych okoliczności aniżeli oznaczonych w §§ 15, 16 i od tego czasu zaginął, może być uznany za zmarłego, jeżeli od zdarzenia, które spowodowało niebezpieczeństwo dla życia, upłynęły trzy lata.

2. Skutki uznania za zmarłego.

§ 18. Uznanie za zmarłego stwarza domniemanie, że zaginiony zmarł w chwili, którą ustalono we wyroku orzekającym uznanie za zmarłego.

Jako chwilę śmierci należy przyjąć, o ile dochodzenia nie wykazują czego innego:

w wypadkach § 14 chwilę, w której uznanie za zmarłego stało się dopuszczalnym;

w wypadkach § 15 chwilę zawarcia pokoju albo koniec roku, w którym wojnę ukończono;

w wypadkach § 16 chwilę, w której okręt zatonął albo od której istnieje domniemanie zatonięcia;

w wypadkach § 17 chwilę, w której zdarzenie miało miejsce.

Jeżeli czas śmierci ustalono tylko w ten sposób, że stwierdzono dzień śmierci, natenczas uchodzi koniec dnia jako chwila śmierci.

3. Domniemanie o życiu.

§ 19. Jak długo nie nastąpiło uznanie za zmarłego, istnieje domniemanie, że zaginiony żył aż do chwili, którą w myśl § 18 ust. 2 w braku innego wyniku dochodzeń należy przyjąć jako chwilę śmierci; przepis § 18 ust. 3 ma odpowiednie zastosowanie.

VII. Domniemanie równoczesnej śmierci.

§ 20. Jeżeli kilka osób zginęło we wspólnem niebezpieczeństwie natenczas istnieje domniemanie, że one równocześnie zmarły.

TYTUŁ DRUGI.

O S O B Y P R A W N I C Z E.

I. TOWARZYSTWA.

1. PRZEPISY OGÓLNE.

I. Zdolność prawna товариств.

a) O celach idealnych.

§ 21. Towarzystwo, nie mające na celu prowadzenia przedsiębiorstwa gospodarczego, uzyskuje zdolność prawną przez wpis do rejestru товариств właściwego sądu powiatowego.

b) O celach gospodarczych.

§ 22. Towarzystwo, mające na celu prowadzenie przedsiębiorstwa gospodarczego, zyskuje w braku szczególnych przepisów ustawowych Rzeszy zdolność prawną przez państwowe nadanie. Nadanie przysługuje państwu związkowemu, w którego obszarze товариство ma swą siedzibę.

c) Z siedzibą zagranicą.

§ 23. Towarzystwu, nie mającemu swej siedziby w Państwie związkowem, można w braku szczególnych przepisów

ustawowych Rzeszy nadać zdolność prawną uchwałą Rady związkowej.

II. Siedziba.

§ 24. Jako siedziba towarzystwa uchodzi, o ile czego innego nie postanowiono, miejscowość, w której się prowadzi zarząd.

III. Ustrój.

§ 25. Ustrój towarzystwa, posiadającego zdolność prawną, określa statut towarzystwa, o ile ona nie polega na następujących przepisach.

1. Przełożёнstwo:

a) Stanowisko prawne.

§ 26. Towarzystwo musi mieć przełożёнstwo. Przełożёнstwo może się składać z kilku osób.

Przełożёнstwo zastępuje towarzystwo sądownie i pozasądnie; ma ono stanowisko ustawowego zastępcy. Zakres jego mocy zastępczej można ograniczyć statutem ze skutkiem wobec osób trzecich.

b) Ustanowienie.

§ 27. Przełożёнstwo ustanawia się uchwałą zgromadzenia członków.

Ustanowienie jest każdej chwili odwołalne, co nie wyklucza roszczenia o umowne wynagrodzenie. Odwołanie można statutem ograniczyć do wypadku zaistnienia ważnego powodu do odwołania; takim powodem jest w szczególności grube zaniedbanie obowiązków lub niezdolność do prawidłowego załatwiania czynności (Geschäftsführung).

Do załatwiania czynności przez przełożёнstwo stosują się odpowiednio przepisy §§ 664 do 670, obowiązujące dla zlecenia.

c) Przełożёнstwo kilkuosobowe.

§ 28. Jeżeli przełożёнstwo składa się z kilku osób, zapadają uchwały w myśl §§ 32, 34, obowiązujących dla uchwał członków towarzystwa.

Jeżeli należy wobec towarzystwa złożyć oświadczenie woli, natenczas wystarcza złożenie oświadczenia wobec jednego członka przełożёнstwa.

d) Ustanowienie przez sąd.

§ 29. O ile potrzebni członkowie przełożёнstwa brakują, ustanawia ich w nagłych wypadkach na czas aż do usunięcia

braku na wniosek interesowanego Sąd powiatowy, w którego okręgu towarzystwo ma swą siedzibę.

Osobni zastępcy.

§ 30. Statut może postanowić, że obok przełożeństwa należy dla pewnych spraw ustanowić osobnych zastępców. Moc zastępcza takiego zastępcy obejmuje w razie wątpliwości wszystkie czynności prawne, które są zwykle połączone z poruczoną mu zakresem działania.

Odpowiedzialność towarzystwa za przełożeństwo wzgl. zastępcę.

§ 31. Towarzystwo odpowiada za szkodę, którą przełożeństwo, członek przełożeństwa lub inny statutowo powołany zastępca wyrządza osobie trzeciej przez czyn obowiązujący do odszkodowania, popełniony przy wykonywaniu czynności mu powierzonych.

2. Zgromadzenie członków.

a) Uprawnienia. Uchwały.

§ 32. Sprawy towarzystwa, o ile nie mają ich załatwić przełożeństwo lub inny organ towarzystwa, załatwia się uchwałą powziętą na zgromadzeniu członków. Do ważności uchwały potrzeba, by przy zwołaniu oznaczono przedmiot. Przy powzięciu uchwały rozstrzyga większość obecnych członków.

Uchwała jest ważną także bez zgromadzenia członków, gdy wszyscy członkowie na tę uchwałę pisemnie się zgodzą.

b) Zmiana statutu.

§ 33. Do uchwały, zawierającej zmianę statutu, potrzebną jest większość trzech czwartych obecnych członków. Do zmiany celu towarzystwa potrzebną jest zgoda wszystkich członków; zgoda nieobecnych członków musi nastąpić pisemnie.

Jeżeli zdolność prawna towarzystwa polega na nadaniu, nateczas potrzebnem jest do każdej zmiany statutu zatwierdzenie ze strony Państwa albo, gdy nadanie nastąpiło przez Radę związkową, zatwierdzenie Rady związkowej.

c) Prawo głosowania.

§ 34. Członek nie jest uprawniony do głosowania, jeżeli uchwała odnosi się do przedsięwzięcia z nim czynności prawnej albo do wdrożenia lub załatwienia sporu między nim a towarzystwem.

d) Odrębne prawa członka.

§ 35. Odrębnych praw członka nie można bez jego zgody naruszyć uchwałą zgromadzenia członków.

e) Kiedy należy zwołać zgromadzenie członków.

§ 36. Zgromadzenie członków należy zwołać w wypadkach w statucie ustanowionych jakoteż wtedy, gdy interes towarzystwa tego wymaga.

§ 37. Zgromadzenie członków należy zwołać, gdy część członków pisemnie tego zażąda z podaniem celu i powodów.

Jeżeli żądaniu temu nie uczyniono zadość, może sąd powiatowy, w którego okręgu towarzystwo ma swą siedzibę, upoważnić członków, którzy tego żądali, do zwołania zgromadzenia i wydać zarządzenia co do przewodniczenia na zgromadzeniu. Na to upoważnienie muszą się zwołujący przy zwoływaniu zgromadzenia powołać.

Prawa członkostwa.

§ 38. Członkostwo nie jest przenośne ani też dziedziczne. Wykonywania praw członka nie można odstąpić drugiemu.

Prawo do wystąpienia.

§ 39. Członkowie są uprawnieni do wystąpienia z towarzystwa.

Statut może postanowić, że wystąpienie może nastąpić tylko z końcem roku obrotowego lub dopiero po upływie czasokresu wypowiedzenia; czasokres wypowiedzenia może wynosić najwyżej dwa lata.

Jus dispositivum.

§ 40. Przepisy § 27 ust. 1, 3, § 28 ust. 1 i §§ 32, 33, 38 nie mają zastosowania o tyle, o ile statut co innego postanawia.

3. Rozwiązanie.

§ 41. Towarzystwo można rozwiązać uchwałą zgromadzenia członków. Do uchwały potrzebną jest większość dwóch trzecich obecnych członków, gdy statut co innego nie postanawia.

IV. Utrata zdolności prawnej.

a) Wskutek otwarcia konkursu.

§ 42. Wskutek otwarcia konkursu traci towarzystwo zdolność prawną. W razie zbytniego zadłużenia winno przełożenstwo uczynić wniosek o otwarcie konkursu. Jeżeli zwlekano

z uczynieniem wniosku, odpowiadają ponoszący winę członkowie przełożenia wierzycielom za szkodę stąd powstałą; odpowiadają jako solidarni dłużnicy.

b) Wskutek odebrania.

1. Powody.

§ 43. Towarzystwu można odebrać zdolność prawną, gdy ono zagraża dobru ogólnemu wskutek przeciwnej ustawie uchwały zgromadzenia członków lub przeciwnego ustawie zachowania się członków przełożenia.

Towarzystwu, nie mającemu wedle statutu na celu prowadzenia przedsiębiorstwa gospodarczego, można odebrać zdolność prawną, jeżeli ono do takiego celu dąży.

Towarzystwu, nie mającemu wedle statutu na celu spraw politycznych, socjalnych lub religijnych, można odebrać zdolność prawną, jeżeli ono do takiego celu dąży.

Towarzystwu, którego zdolność prawną polega na nadaniu, można odebrać zdolność prawną, jeżeli ono dąży do innych celów aniżeli ustanowionych w statucie.

2. Właściwość i postępowanie.

§ 44. O właściwości i postępowaniu decydują w wypadkach § 43 przepisy ustaw krajowych dla spornych spraw administracyjnych. Gdzie niema postępowania dla spornych spraw administracyjnych, stosują się przepisy §§ 20, 21 ustawy przemysłowej; w pierwszej instancji rozstrzyga wyższa władza administracyjna, w której okręgu towarzystwo ma swą siedzibę.

Jeżeli zdolność prawną polega na nadaniu Rady związkowej, następuje odebranie uchwałą Rady związkowej.

Losy majątku towarzystwa.

§ 45. Z rozwiązaniem towarzystwa lub odebraniem zdolności prawnej przypada majątek osobom w statucie oznaczonym.

Statut może postanowić, że osoby uprawnione do przejęcia oznaczy uchwałą zgromadzenia członków lub innego organu towarzystwa. Jeżeli towarzystwo nie ma na celu prowadzenia przedsiębiorstwa gospodarczego, może zgromadzenie członków także i bez takiego postanowienia przyznać majątek publicznej fundacji lub zakładowi.

Jeżeli brak postanowienia co do uprawnionych do przejęcia, natenczas przypada majątek, gdy towarzystwo wedle statutu służyło wyłącznie interesom członków, członkom istniejącym w czasie rozwiązania lub odebrania zdolności prawnej po równej części, w innym wypadku Skarbowi Państwa związkowego, w którego obszarze towarzystwo miało swą siedzibę.

§ 46. Jeżeli majątek towarzystwa przypada Skarbowi Państwa, stosują się przepisy o objęciu spadku przez Skarb Państwa jako ustawowego dziedzica. Skarb Państwa winien użyć majątku o ile możności w sposób odpowiadający celom towarzystwa.

V. Likwidacja.

a) Kiedy następuje.

§ 47. Jeżeli majątek nie przypada Skarbowi Państwa, musi nastąpić likwidacja.

b) Likwidatorowie.

§ 48. Likwidację przeprowadza przełożństwo. Likwidatorami można ustanowić także inne osoby; do ustanowienia stosują się przepisy obowiązujące przy ustanowieniu przełożństwa.

Likwidatorowie mają prawne stanowisko przełożństwa o ile z celu likwidacji co innego nie wynika.

Jeżeli istnieje kilku likwidatorów, potrzebną jest do ich uchwały zgoda wszystkich, o ile czego innego nie postanowiono.

c) Zakres działania likwidatorów.

§ 49. Likwidatorowie mają ukończyć bieżące sprawy, ściągnąć pretensje, spieniężyć pozostały majątek, zaspokoić wierzycieli i wydać nadwyżkę uprawnionym do przejęcia. W celu ukończenia bieżących interesów mogą likwidatorowie zawierać także nowe interesa. Ściągnięcia pretensyj jakoteż spieniężenia pozostałego majątku można zaniechać, o ile te zarządzenia nie są potrzebne w celu zaspokojenia wierzycieli lub rozdziału nadwyżki między uprawnionych do przejęcia.

Aż do ukończenia likwidacji uchodzi towarzystwo jako dalej istniejące, o ile tego cel likwidacji wymaga.

d) Ogłoszenie rozwiązania lub odebrania zdolności prawnej.

§ 50. Rozwiązanie towarzystwa lub odebranie zdolności prawnej winni likwidatorowie ogłosić publicznie. W ogłoszeniu należy wezwać wierzycieli do zgłoszenia swych pretensyj.

Ogłoszenie następuje w gazecie przez statut do ogłoszenia przeznaczonej, w braku takiej w tej gazecie, która jest przeznaczona do ogłoszeń Sądu powiatowego, w którego okręgu towarzystwo miało swą siedzibę. Ogłoszenie uważa się za uskutecznione z upływem drugiego dnia po umieszczeniu w gazecie albo po pierwszym umieszczeniu.

Znanych wierzycieli należy wezwać do zgłoszenia zapomocą osobnego zawiadomienia.

e) Kiedy można wydać majątek uprawnionym.

§ 51. Majątku nie można wydać uprawnionym do przejęcia przed upływem roku po ogłoszeniu rozwiązania towarzystwa lub odebrania zdolności prawnej.

f) Zabezpieczenie znanych wierzycieli.

§ 52. Jeżeli znany wierzyciel się nie zgłasza, należy, gdy istnieją wymogi złożenia do depozytu, dłużną sumę dla wierzyciela złożyć do depozytu.

Jeżeli uiszczenie zobowiązania jest na razie niewykonalne lub zobowiązanie jest sporne, można wydać majątek uprawnionym do przejęcia dopiero po zabezpieczeniu wierzyciela.

g) Odpowiedzialność likwidatorów.

§ 53. Likwidatorowie, którzy naruszają obowiązki ciążące na nich po myśli § 42 ust. 2 i §§ 50 do 52 lub wydają majątek uprawnionym do przejęcia przed zaspokojeniem wierzycieli, odpowiadają, jeżeli dopuścili się winy, wierzycielom za szkodę stąd powstałą; odpowiadają jako solidarni dłużnicy.

Towarzystwa, nie mające zdolności prawnej.

§ 54. Do towarzystw, nie mających zdolności prawnej, stosują się przepisy o spółce. Z czynności prawnej, którą przedsięwzięto w imieniu takiego towarzystwa wobec osoby trzeciej, odpowiada działający osobiście; jeżeli działa kilka osób, odpowiadają wszyscy jako solidarni dłużnicy.

2 WPISANE TOWARZYSTWA

Sąd rejestrowy.

§ 55. Wpis towarzystwa w rodzaju w § 21 określonego, winien nastąpić w rejestrze towarzystw Sądu powiatowego, w którego okręgu towarzystwo ma swą siedzibę.

Wymogi wpisu:**a) Najmniejsza liczba członków.**

§ 56. Wpis powinien tylko wtedy nastąpić, gdy liczba członków wynosi najmniej siedm.

b) Treść statutu.

§ 57. Statut musi zawierać cel, nazwę i siedzibę towarzystwa, oraz postanowienie, że towarzystwo ma być wpisaniem.

Nazwa powinna się wyraźnie odróżniać od nazw towarzystw wpisanych i istniejących w tej samej miejscowości lub gminie.

§ 58. Statut powinien zawierać postanowienia:

1. o wstąpieniu i wystąpieniu członków;
2. czy i jakie wkładki mają członkowie uiszczać;
3. o tworzeniu przełożeństwa;
4. o wymogach, pod jakimi ma być zwołaniem zgromadzenie członków, o formie zwołania i udokumentowaniu uchwał.

c) Zgłoszenie w celu wpisu.

§ 59. Przełożeństwo winno zgłosić towarzystwo w celu wpisu.

Do zgłoszenia należy dołączyć:

1. statut w oryginale i odpisie;
2. odpis dokumentów o ustanowieniu przełożeństwa.

Statut powinno podpisać przynajmniej siedmiu członków i powinien zawierać datę założenia.

Odrzucenie zgłoszenia przez Sąd rejestrowy.

§ 60. Sąd powiatowy odrzuci zgłoszenie z podaniem powodów, gdy nie uczyniono zadość wymogom §§ 56 do 59.

Przeciw odmownej uchwale przysługuje natychmiastowe zażalenie wedle przepisów procedury cywilnej.

Prawo sprzeciwu władzy administracyjnej.

§ 61. Jeżeli przyjęto zgłoszenie, winien Sąd powiatowy zawiadomić o tem właściwą władzę administracyjną.

Władza administracyjna może wnieść sprzeciw przeciw wpisaniu, gdy towarzystwo w myśl publicznego prawa o towarzystwach jest niedozwolone lub może być zakazane albo gdy ma cel polityczny, socjalno-polityczny lub religijny.

§ 62. Gdy władza polityczna wnieśli sprzeciw, winien Sąd powiatowy o sprzeciwie zawiadomić zarząd.

Sprzeciw można zacząć w drodze spornego postępowania administracyjnego albo, gdzie takie postępowanie nie istnieje, w drodze rekursu w myśl §§ 20, 21 ustawy przemysłowej.

§ 63. O ile władza administracyjna nie doniesie Sądowi powiatowemu, że sprzeciwu nie wnosi, może wpis nastąpić dopiero wówczas, gdy od doniesienia o zgłoszeniu upłynęło sześć tygodni i sprzeciwu nie wniesiono, albo gdy wniesiony sprzeciw ostatecznie uchylono.

Treść wpisu.

§ 64. Przy wpisie należy podać w rejestrze towarzystw nazwę i siedzibę towarzystwa, dzień sporządzenia statutu jako też członków przełożeństwa. Należy również wpisać postanowienia, które ograniczają zakres mocy zastępczej przełożeństwa albo normują powzięcie uchwał przełożeństwa odmiennie od przepisu § 28 ust. 1

Dodatek do nazwy.

§ 65. Z wpisaniem otrzymuje nazwa towarzystwa dodatek „wpisane towarzystwo“.

Ogłoszenie wpisu.

§ 66. Sąd powiatowy ogłosi wpis w gazecie przeznaczonej dla jego ogłoszeń.

Oryginał statutu należy zaopatrzyć potwierdzeniem wpisu i zwrócić. Odpis uwierzytelnia Sąd powiatowy i przechowuje z resztą pism.

Wpis zmiany przełożeństwa.

§ 67. Każdą zmianę przełożeństwa, jakoteż ponowne ustanowienie członka przełożeństwa, winno przełożeństwo zgłosić w celu wpisu. Do zgłoszenia należy dołączyć odpis dokumentu o zmianie lub ponownym wyborze.

Wpisu sądownie ustanowionych członków przełożeństwa dokonuje się z urzędu.

Skuteczność zmiany przełożeństwa wobec osób trzecich.

§ 68. Jeżeli dotychczasowi członkowie przełożeństwa przedsięwzięli z osobą trzecią czynność prawną, natenczas można osobie trzeciej przeciwstawić zmianę przełożeństwa, gdy zmiana w czasie przedsięwzięcia czynności prawnej jest wpisana w rejestrze towarzystw albo osobie trzeciej znana. Wpisana zmiana nie jest skuteczną wobec osoby trzeciej, gdy ona o niej nie wie, a jej niewiedza nie polega też na niedbalstwie.

Dowód o składzie przełożeństwa.

§ 69. Dowód, że przełożeństwo składa się z osób wpisanych do rejestru, przeprowadza się wobec władz zapomocą poświadczenia Sądu powiatowego o wpisie.

Ograniczenie przełożeństwa.

§ 70. Przepisy § 68 stosują się także do postanowień statutu, ograniczających zakres mocy zastępczej przełożeństwa albo normujących powzięcie uchwał przez przełożeństwo odmiennie od przepisu § 28 ust. 1.

Wpis zmiany statutu.

§ 71. By zmiany statutu były skuteczne, muszą być wpisane do rejestru towarzystw. Zmianę winno zgłosić przełożeństwo w celu wpisania. Do zgłoszenia należy dołączyć uchwałę zawierającą zmianę w oryginale i w odpisie.

Przepisy §§ 60 do 64 i 66 ust. 2 stosują się odpowiednio.

Przedłożenie spisu członków.

§ 72. Przełożeństwo winno każdego czasu przedłożyć Sądowi powiatowemu na jego żądanie, spis członków.

Odebranie zdolności prawnej przez Sąd powiatowy.

§ 73. Jeżeli liczba członków towarzystwa spadnie niżej trzech, winien Sąd powiatowy na wniosek przełożeństwa, a jeżeli wniosku w przeciągu trzech miesięcy nie uczyniono, z urzędu, po wysłuchaniu przełożeństwa, odebrać towarzystwu zdolność prawną. Uchwałę należy doręczyć towarzystwu. Przeciw uchwale przysługuje natychmiastowe zażalenie wedle przepisów procedury cywilnej.

Towarzystwo traci zdolność prawną z prawomocnością uchwały.

Wpis rozwiązania wzgl. odebrania zdolności prawnej.

§ 74. Rozwiązanie towarzystwa jakoteż odebranie zdolności prawnej należy wpisać do rejestru towarzystw. W razie otwarcia konkursu należy zaniechać wpisu.

Jeżeli towarzystwo rozwiązuje się wskutek uchwały zgromadzenia członków albo upływu czasu wyznaczonego dla istnienia towarzystwa, winno przełożeństwo zgłosić rozwiązanie w celu wpisu. Do zgłoszenia należy w pierwszym wypadku dołączyć odpis uchwały rozwiązującej.

Jeżeli towarzystwu odebrano zdolność prawną po myśli § 43, albo jeżeli towarzystwo rozwiązuje się na podstawie pu-

blicznego prawa o towarzystwach, dokonuje się wpisu na podstawie doniesienia właściwej władzy.

Wpis otwarcia konkursu.

§ 75. Otwarcie konkursu należy wpisać z urzędu. To samo odnosi się do zniesienia uchwały o otwarciu konkursu.

Wpis likwidatorów.

§ 76. Likwidatorów należy wpisać do rejestru towarzystw. To samo odnosi się do postanowień, normujących powzięcie uchwał przez likwidatorów odmiennie od przepisu § 48 ust. 3.

Zgłoszenie winno skutecznie przełożenstwo, przy późniejszych zmianach likwidatorowie. Do zgłoszenia likwidatorów ustanowionych uchwałą zgromadzenia członków należy dołączyć odpis uchwały, do zgłoszenia postanowienia o powzięciu uchwał przez likwidatorów, odpis dokumentu zawierającego to postanowienie.

Wpis likwidatorów sądownie ustanowionych, skutecznie się z urzędu.

Forma zgłoszeń.

§ 77. Zgłoszenia do rejestru towarzystw winni członkowie przełożenstwa jakoteż likwidatorowie skutecznie zapomocą publicznie uwierzytelnionego oświadczenia.

Środki przymusowe Sądu.

§ 78. Sąd powiatowy może zmusić członków przełożenstwa do przestrzegania przepisów § 67 ust. 1, § 71 ust. 1, § 72, § 74 ust. 2 i § 76, zapomocą kar porządkowych. Poszczególne kary nie może przekraczać sumy trzystu marek.

W taki sam sposób można likwidatorów zmusić do przestrzegania przepisów § 76.

Publiczność rejestru.

§ 79. Wgląd do rejestru towarzystw jakoteż do pism wniesionych do Sądu powiatowego przez towarzystwa, jest każdemu dozwolony. Można domagać się odpisu wpisów; odpis należy na żądanie uwierzytelnić.

POWSTANIE

Powstanie.

a) **Wymogi.**

§ 80. Do powstania fundacji, posiadającej zdolność prawną, wymaganem jest prócz aktu fundacyjnego, zatwierdzenie państwa związkowego, w którego okręgu fundacja ma mieć

swą siedzibę. Jeżeli fundacja nie ma mieć swej siedziby w państwie związkowym, wymagane jest zatwierdzenie Rady związkowej. Jako siedzibę fundacji uważa się, gdy nic innego nie postanowiono, miejscowość, w której prowadzi się zarząd.

b) Akt fundacyjny między żyjącymi.

§ 81. Akt fundacyjny między żyjącymi wymaga formy pisemnej.

Az do udzielenia zatwierdzenia, uprawnionym jest fundator do odwołania. Jeżeli do właściwej władzy wniesiono prośbę o zatwierdzenie, natenczas można odwołanie oświadczyć tylko wobec tej władzy. Dziedziec fundatora nie jest uprawnionym do odwołania, jeżeli fundator wniósł podanie do właściwej władzy, albo w razie sądowego lub notarialnego udokumentowania aktu fundacyjnego powierzył Sądowi lub notariuszowi przy lub po udokumentowaniu aktu wniesienie podania.

Przeniesienie majątku na fundację.

§ 82. Po zatwierdzeniu fundacji obowiązany jest fundator do przeniesienia na fundację majątku przyrzeczonego w akcie fundacyjnym. Prawa, do których przeniesienia wystarczy umowa ustępstwa, przechodzą na fundację z zatwierdzeniem, o ile z aktu fundacyjnego nie wynika inna wola fundatora.

c) Akt fundacyjny w rozporządzeniu na wypadek śmierci.

§ 83. Jeżeli akt fundacyjny polega na rozporządzeniu na wypadek śmierci, winien Sąd spadkowy postarać się o zatwierdzenie, o ile nie starają się o to dziedziec lub wykonawca testamentu.

d) Zatwierdzenie fundacji po śmierci fundatora.

§ 84. Jeżeli fundację zatwierdzono dopiero po śmierci fundatora, natenczas uchodzi ona, o ile chodzi o przysporzenia fundatora, jako powstała jeszcze przed jego śmiercią.

Ustrój fundacji.

§ 85. Ustrój fundacji określa akt fundacyjny, o ile on nie polega na ustawach Rzeszy lub krajowych.

Zastosowanie przepisów o towarzystwach.

§ 86. Przepisy §§ 26, 27 ust. 3, §§ 28 do 31, 42 stosują się odpowiednio do fundacji, przepisy § 27 ust. 3 i § 28 ust. 1, jednak tylko o tyle, o ile z ustroju, w szczególności z tego, że zarząd fundacji prowadzi władza publiczna, co innego nie wynika. Przepisy § 28 ust. 2 i § 29 nie stosują się do fundacji, których zarząd prowadzi władza publiczna.

Zmiana lub zniesienie fundacji.

§ 87. Jeżeli dopełnienie celu fundacji stało się niemożliwym lub zagraża ogólnemu dobru, natenczas może właściwa władza nadać fundacji inny cel albo ją znieść.

Przy zmianie celu należy uwzględnić o ile możności zamiar fundatora, w szczególności starać się o to, by dochody z majątku fundacyjnego zostały o ile możności utrzymane temu gronu osób, które wedle intencji fundatora miało z niego korzystać. Władza może zmienić ustrój fundacji, o ile wymaga tego zmiana celu.

Przed zmianą celu i zmianą ustroju powinno się przesłuchać przełożenie fundacji.

Komu przypada majątek zgasłej fundacji.

§ 88. Ze zgaśnięciem fundacji przypada majątek osobom wymienionym w ustroju. Przepisy §§ 46 do 53 stosują się odpowiednio.

III. OSOBY PRAWNICZE PRAWA PUBLICZNEGO.

Odpowiedzialność za zastępców.

§ 89. Przepis § 31 ma odpowiednie zastosowanie do Skarbu Państwa jakoteż do korporacji, fundacji i zakładów prawa publicznego.

To samo odnosi się do przepisu § 42 ust. 2, o ile odnośnie do korporacji, fundacji i zakładów prawa publicznego konkurs jest dopuszczalny.

ROZDZIAŁ DRUGI.

RZECZY.

1. Pojęcie.

§ 90. Rzeczami w znaczeniu ustawy są tylko przedmioty zmysłowe.

2. Rodzaje rzeczy:

a) Rzeczy zamiennie.

§ 91. Zamiennymi rzeczami w rozumieniu ustawy są rzeczy ruchome, które w życiu potocznym oznaczają się zwykle wedle liczby, miary lub wagi.

b) Rzeczy znikome.

§ 92. Znikomemi rzeczami w rozumieniu ustawy są rzeczy ruchome, których używanie odpowiednie do przeznaczenia polega na zużyciu lub pozbyciu.

Za znikome uchodzą także rzeczy ruchome, należące do składu towarów lub innego rzeczozbioru, którego używanie odpowiednie do przeznaczenia polega na pozbyciu poszczególnych rzeczy.

3. Części składowe.

a) Istotne części składowe (ogólnie).

§ 93. Części składowe rzeczy, których nie można od siebie oddzielić bez zniszczenia jednej lub drugiej lub bez zmiany istoty rzeczy (istotne części składowe), nie mogą być przedmiotem osobnych praw.

b) Istotne części składowe gruntu i budynku.

§ 94. Do istotnych części składowych gruntu należą rzeczy połączone na stałe ze ziemią, w szczególności budynki, jakoteż plody gruntu, jak długo one są ze ziemią połączone. Nasienie staje się istotną częścią składową gruntu ze zasianiem, roślina ze zasadzeniem.

Do istotnych części składowych budynku należą rzeczy wprawione w celu postawienia budynku.

Połączenie w celu przejściowym lub przez rzeczowo uprawnionego.

§ 95. Do istotnych części składowych budynku nie należą takie rzeczy, które połączono ze ziemią tylko w celu przejściowym. To samo odnosi się do budynku lub innego dzieła, które uprawniony połączył z gruntem w wykonaniu prawa na cudzym gruncie.

Rzeczy, które tylko w celu przejściowym wprawiono do budynku, nie należą do części składowych budynku.

Prawa jako części składowe gruntu.

§ 96. Prawa, połączone z własnością gruntu, uchodzą za części składowe gruntu.

4. Przynależność.

§ 97. Przynależnością są rzeczy ruchome, które, nie będąc częścią składową rzeczy głównej, mają służyć celowi gospodarczemu rzeczy głównej i znajdują się odnośnie do niej

w przestrzennym stosunku odpowiadającym temu przeznaczeniu. Rzecz nie jest przynależnością, gdy się jej w życiu potocznem nie uważa za przynależność.

Przejęciowe używanie rzeczy dla celu gospodarczego innej rzeczy, nie stwarza przymiotu przynależności. Przejęciowe odłączenie przedmiotu przynależności od rzeczy głównej, nie znosi przymiotu przynależności.

§ 98. Do służenia celowi gospodarczemu rzeczy głównej, są przeznaczone:

1. przy budynku, urządzonym stale w celu wykonywania przedsiębiorstwa, w szczególności przy młynie, kuźni, browarze, fabryce, przeznaczone do wykonywania przedsiębiorstwa maszyn i inne narzędzia;

2. przy posiadłości ziemskiej narzędzia i bydło przeznaczone do prowadzenia gospodarstwa, płody rolne, o ile one są potrzebne do prowadzenia dalszego gospodarstwa do czasu, w którym takie same lub podobne płody prawdopodobnie zostaną uzyskane, jakoteż nawóz istniejący w posiadłości i na niej uzyskany.

5. Owoce.

§ 99. Owocami rzeczy są płody rzeczy i inne korzyści, które się uzyskuje z rzeczy stosownie do jej przeznaczenia.

Owocami prawa są dochody, które to prawo daje stosownie do swego przeznaczenia, w szczególności przy prawie na uzyskanie części składowych ziemi uzyskane części składowe.

Owocami są także dochody, które daje rzecz lub prawo z mocy stosunku prawnego.

6. Użytki.

§ 100. Użytkami są owoce rzeczy lub prawa jako też korzyści, które daje używanie rzeczy lub prawa.

7. Podział owoców przy zmianie uprawnionego.

§ 101. Uprawnionemu do pobierania owoców rzeczy lub prawa do pewnego czasu lub od pewnego czasu należą się, o ile nic innego nie postanowiono:

1. wyszczególnione w § 99 ust. 1 płody i części składowe, także wtedy, gdy ma je pobierać jako owoce prawa, o tyle, o ile one w czasie trwania uprawnienia zostaną odłączone od rzeczy;

2. inne owoce o tyle, o ile stają się płatne w czasie trwania uprawnienia; jeżeli jednak owoce polegają na wynagrodzeniu za pozostawienie używania lub pobierania owoców, w odsetkach, udziałach w zysku lub innych regularnie powracających dochodach, natenczas należy się uprawnionemu część odpowiadająca czasowi trwania uprawnienia.

8. Zwrot kosztów uzyskania owoców.

§ 102. Obowiązany do wydania owoców może żądać zwrotu kosztów wyłożonych na uzyskanie owoców o tyle, o ile one odpowiadają prawidłowej gospodarce i nie przewyższają wartości owoców.

9. Podział ciężarów przy zmianie zobowiązanego.

§ 103. Obowiązany do ponoszenia ciężarów rzeczy lub prawa do pewnego czasu lub od pewnego czasu, ponosi, o ile nic innego nie postanowiono, regularnie powracające ciężary w stosunku do czasu trwania zobowiązania, inne ciężary tylko o tyle, o ile należy je uiścić w czasie trwania jego zobowiązania.

ROZDZIAŁ TRZECI.

CZYNNOŚCI PRAWNE.

TYTUŁ PIERWSZY.

ZDOLNOŚĆ DO DZIAŁAŃ PRAWNYCH.

I. Niezdolność do działań prawnych.

§ 104. Niezdolnym do działań prawnych jest:

1. kto nie ukończył siódmego roku życia;
2. kto znajduje się w stanie chorobliwego zaburzenia czynności umysłu wykluczającym wolną wolę, o ile stan ten z natury swej nie jest przejściowy;
3. ubezwłasnowolniony z powodu choroby umysłowej.

Skutki niezdolności do działań prawnych.

§ 105. Oświadczenie woli niezdolnego do działań prawnych jest nieważne.

Nieważnem jest też oświadczenie woli, złożone w stanie nieprzytomności lub przejściowego zaburzenia czynności umysłu.

II. Ograniczona zdolność do działań prawnych.

1. Małoletnich.

§ 106. Małoletni, który ukończył siódmy rok życia, jest wedle §§ 107 do 113 ograniczony w zdolności do działań prawnych.

a) Zezwolenie ustawowego zastępcy.

§ 107. Małoletni potrzebuje do oświadczenia woli zezwolenia swego ustawowego zastępcy, chyba że na podstawie oświadczenia woli uzyskuje jedynie prawną korzyść.

b) Skuteczność w braku zezwolenia.

a) Umowy.

§ 108. Skuteczność umowy zawartej bez wymaganego zezwolenia ustawowego zastępcy, zależy od zatwierdzenia zastępcy.

Jeżeli druga strona wzywa zastępcę do oświadczenia się co do zatwierdzenia, natenczas może oświadczenie nastąpić tylko wobec niej; oświadczone wobec małoletniego przed wezwaniem zatwierdzenie lub odmówienie staje się bezskutecznem. Zatwierdzenie można oświadczyć tylko do upływu dwóch tygodni po otrzymaniu wezwania; jeżeli nie oświadczono zatwierdzenia, przyjmuje się, iż zatwierdzenia odmówiono.

Jeżeli małoletni stał się nieograniczenie zdolnym do działań prawnych, wstępuje jego zatwierdzenie w miejsce zatwierdzenia zastępcy.

Prawo drugiej strony do odwołania umowy.

§ 109. Aż do zatwierdzenia umowy jest druga strona uprawniona do odwołania. Odwołanie można oświadczyć także wobec małoletniego.

Jeżeli druga strona wiedziała o małoletności, natenczas może tylko wtedy odwołać, gdy małoletni nieprawdziwie twierdził, że ma zezwolenie zastępcy; druga strona nie może odwołać także i w tym wypadku, gdy przy zawarciu umowy wiedziała o braku zezwolenia.

Convalidatio.

§ 110. Umowa zawarta przez małoletniego bez zgody ustawowego zastępcy uchodzi za ważną od początku, jeżeli małoletni skutecznie umowne świadczenie środkami, które mu oddał zastępca lub z jego zgodą osoba trzecia na ten cel lub do dowolnego rozporządzania.

b) Skuteczność jednostronnej czynności prawnej bez zezwolenia.

§ 111. Jednostronna czynność prawna, którą małoletni przedsiębiorze bez wymaganego zezwolenia ustawowego zastępcy, jest nieważna. Jeżeli małoletni przedsiębiorze czynność prawną wobec osoby trzeciej z takim zezwoleniem, natenczas jest czynność ta bezskuteczną, gdy małoletni nie przedłoży zezwolenia w pisemnej formie a druga strona z tego powodu bezzwłocznie czynność prawną odrzuca. Odrzucenie jest wykluczone, gdy zastępca zawiadomił drugą stronę o zezwoleniu.

c) Rozszerzenie zdolności do działań prawnych małoletniego.

A) W celu wykonywania przedsiębiorstwa zarobkowego.

§ 112. Jeżeli ustawowy zastępca z zatwierdzeniem Sądu opiekuńczego upoważni małoletniego do samoistnego wykonywania przedsiębiorstwa zarobkowego, natenczas jest małoletni bez ograniczeń zdolny do działań prawnych odnośnie do takich czynności prawnych, które są połączone z wykonywaniem tego przedsiębiorstwa. Wyłączone są czynności prawne, do których zastępca musi mieć zatwierdzenie Sądu opiekuńczego.

Upoważnienie może zastępca odebrać tylko z zatwierdzeniem Sądu opiekuńczego.

B) W celu wejścia w stosunek służbowy lub roboczy.

§ 113. Jeżeli ustawowy zastępca upoważni małoletniego do wstąpienia na służbę lub robotę, natenczas jest małoletni bez ograniczeń zdolny do działań prawnych odnośnie do takich czynności prawnych, które odnoszą się do rozpoczęcia lub zniesienia dozwolonego rodzaju stosunku służbowego lub roboczego albo dopełnienia obowiązków z takiego stosunku wynikających. Wyłączone są umowy, do których zastępca musi mieć zatwierdzenie Sądu opiekuńczego.

Zastępca może upoważnienie odebrać lub ograniczyć.

Jeżeli ustawowy zastępca jest opiekunem, natenczas może w razie odmowy na wniosek małoletniego udzielić upoważnienia Sąd opiekuńczy. Sąd opiekuńczy udzieli upoważnienie, jeżeli to leży w interesie pupila.

Upoważnienie, udzielone dla poszczególnego wypadku, uchodzi, w razie wątpliwości, za ogólne upoważnienie do nawiązywania stosunków tego samego rodzaju.

2. Ubezważnowolnionych i pozostających pod tymczasową opieką.

§ 114. Ubezważnowolniony wskutek słabości umysłu, wskutek marnotrawstwa lub wskutek pijaństwa albo ten, nad którym po myśli § 1906 roztocono tymczasową opiekę, stoi pod względem zdolności do działań prawnych na równi z małoletnim, który ukończył siódmy rok życia.

Zniesienie ubezważnowolnienia lub tymczasowej opieki.

§ 115. Jeżeli zniesiono uchwałę orzekającą ubezważnowolnienie, natenczas nie można kwestjonować ważności czynności prawnych przedsięwziętych przez lub wobec ubezważnowolnionego na podstawie tej uchwały. Zniesienie nie ma żadnego wpływu na skuteczność czynności prawnych przedsięwziętych przez lub wobec ustawowego zastępcy.

Te przepisy stosują się odpowiednio, jeżeli w razie tymczasowej opieki wniosek o ubezważnowolnienie cofnięto albo prawomocnie odrzucono, albo uchwałę orzekającą ubezważnowolnienie wskutek skargi zaczepnej zniesiono.

TYTUŁ DRUGI.

OŚWIADCZENIE WOLI.

I. Braki woli.

1. Reservatio mentalis.

§ 116. Oświadczenie woli nie jest z tego powodu nieważne, że oświadczejący zastrzega sobie w myśli, że nie chce tego co oświadczył. Oświadczenie jest nieważne, gdy ono ma być złożone wobec drugiego a ten wie o tem zastrzeżeniu.

2. Czynność pozorna.

§ 117. Oświadczenie woli, które należy złożyć wobec drugiego jest nieważne, jeżeli zostało za zgodą drugiego złożone tylko pozornie.

Jeżeli pozorną czynnością prawną ukryto inną czynność prawną, natenczas mają zastosowanie przepisy odnoszące się do ukrytej czynności prawnej.

3. Niepoważne oświadczenie woli.

§ 118. Nieważnem jest oświadczenie woli pomyślane niepoważnie, które złożono w oczekiwaniu, że brak powagi będzie poznany.

4. Błąd.

§ 119. Kto przy złożeniu oświadczenia woli był w błędzie co do jego treści albo wogóle nie chciał złożyć oświadczenia tej treści, może to oświadczenie zacząć, gdy należy przyjąć, że w razie znajomości stanu rzeczy i rozumnego rozważenia wypadku, byłby go nie złożył.

Za błąd co do treści oświadczenia uważa się także błąd co do takich przymiotów osoby lub rzeczy, które w życiu potocznym uważa się za istotne.

Nienależyte oddanie oświadczenia przez osoby pośrednie.

§ 120. Oświadczenie woli, które osoba lub zakład użyty do pośredniczenia, oddały niezgodnie z prawdą, można zacząć pod tymi samymi warunkami, jak wedle § 119 błędnie złożone oświadczenie woli.

Czasokres do zaczęcia.

§ 121. W wypadkach §§ 119, 120 musi zaczęcie nastąpić bez zawinionej zwłoki (bezzwłocznie) po dojściu do wiadomości uprawnionego do zaczęcia przyczyny zaczęcia. Przyjmuje się, że wobec osoby nieobecnej nastąpiło zaczęcie w należytych czasie, gdy oświadczenie zaczęcia bezzwłocznie wysłano.

Zaczęcie jest wykluczone, gdy od złożenia oświadczenia woli upłynęło trzydzieści lat.

Obowiązek odszkodowania w wypadkach §§ 118—120.

§ 122. Jeżeli oświadczenie woli jest po myśli § 118 nieważne albo zostało po myśli §§ 119, 120 zaczęte, natenczas winien oświadczający, gdy oświadczenie miało być złożone wobec drugiego, temu drugiemu, w każdym innym wypadku osobie trzeciej, zwrócić szkodę, jaką drugi lub osoba trzecia poniosła wskutek tego, że zaufała w ważność oświadczenia, lecz nie ponad kwotę interesu, który ma drugi lub osoba trzecia w tem, by oświadczenie było ważne.

Oświadczający nie ma obowiązku wynagrodzenia szkody, gdy poszkodowany powód nieważności lub zaczęcia znalazł lub nie znalazł go tylko z niedbalstwa (znać musiał).

5. Wprowadzenie w błąd, groźba.

§ 123. Spowodowany do złożenia oświadczenia woli podstępem wprowadzeniem w błąd lub bezprawnie groźba, może to oświadczenie zacząć.

Jeżeli osoba trzecia dokonała wprowadzenia w błąd, natenczas można zaczepić oświadczenie woli, które należało złożyć wobec drugiego, tylko wtedy, gdy ten ostatni o wprowadzeniu w błąd wiedział lub wiedzieć musiał. Jeżeli kto inny aniżeli ten, wobec kogo oświadczenie złożono, nabył z tego oświadczenia bezpośrednio prawo, natenczas można wobec niego oświadczenie zaczepić, gdy o wprowadzeniu w błąd wiedział lub wiedzieć musiał.

Czasokres do zaczepienia.

§ 124. Zaczepienie oświadczenia woli, które można zaczepić po myśli § 123, może nastąpić tylko w przeciągu roku.

Czasokres rozpoczyna się w razie podstępnego wprowadzenia w błąd z chwilą, w której uprawniony do zaczepienia odkrył wprowadzenie w błąd, w razie groźby z chwilą, w której przymusowe położenie ustało. Do biegu czasokresu stosują się odpowiednio przepisy § 203 ust. 2 i §§ 206, 207, obowiązujące dla przedawnienia.

Zaczepienie jest wykluczone, gdy od złożenia oświadczenia woli upłynęło trzydzieści lat.

II. Forma czynności prawnych.

1. Skutki braku przepisanej formy.

§ 125. Czynność prawna, której brak formy ustawą przepisanej, jest nieważna. Brak formy ustanowionej czynnością prawną, powoduje w razie wątpliwości również nieważność.

2. Forma pisemna.

a) Ustawowa.

§ 126. Jeżeli ustawa przepisuje pisemną formę, natenczas musi być dokument podpisany przez wystawcę własnoręcznie zapomocą imiennego podpisu lub odręcznego znaku uwierzytelnionego sądownie lub notarialnie.

Umowę muszą strony podpisać na tym samym dokumencie. Jeżeli na tę samą umowę spisano kilka równobrzmiących dokumentów, natenczas wystarcza, gdy każda strona podpisze dokument przeznaczony dla drugiej strony.

Pisemną formę zastępuje udokumentowanie (Beurkundung) sądowe lub notarialne.

b) Umowna forma pisemna.

§ 127. Przepisy § 126 stosują się w razie wątpliwości też do pisemnej formy ustanowionej czynnością prawną. Do za-

chowania formy wystarcza jednakowoż, o ile nie należy przyjąć innej woli, telegraficzne zawiadomienie, a przy umowie wymiana listów; jeżeli taką formę wybrano, można dodatkowo żądać udokumentowania odpowiadającego § 126.

3. Udokumentowanie sądowe lub notarialne.

§ 128. Jeżeli ustawa przepisuje udokumentowanie sądowe lub notarialnie, natenczas wystarcza, gdy najpierw udokumentowano sądownie lub notarialnie wniosek a potem przyjęcie wniosku.

4. Publiczne uwierzytelnienie.

§ 129. Jeżeli ustawa przepisuje dla oświadczenia publiczne uwierzytelnienie, natenczas musi być oświadczenie spisane a podpis oświadczającego przez właściwą władzę lub właściwego urzędnika lub notariusza uwierzytelniony. Jeżeli oświadczenie wystawcy jest podpisane znakiem odręcznym, natenczas potrzebnem i wystarczającym jest uwierzytelnienie znaku odręcznego w myśl § 126 ust. 1.

Udokumentowanie sądowe lub notarialne zastępuje publiczne uwierzytelnienie.

III. Oświadczenie woli wobec nieobecnego.

1. W ogólności.

§ 130. Oświadczenie woli, które należy złożyć wobec drugiego, a które złożono w jego nieobecności, staje się skutecznem z chwilą, w której do drugiego doszło. Oświadczeniu temu brak skuteczności, gdy do drugiego przedtem lub równocześnie doszło odwołanie.

Na skuteczność oświadczenia woli nie ma wpływu, gdy oświadczający po złożeniu umrze lub stanie się niezdolnym do działań prawnych.

Te przepisy stosują się także wtedy, gdy należy złożyć oświadczenie woli wobec władzy.

2. Oświadczenie woli wobec niezdolnego do działań prawnych lub ograniczonego w zdolności do działań prawnych.

§ 131. Oświadczenie woli złożone wobec niezdolnego do działań prawnych nie staje się skutecznem przed dojściem do ustawowego zastępcy.

To samo stosuje się, gdy oświadczenie woli złożono wobec osoby ograniczonej w zdolności do działań prawnych. Jeżeli oświadczenie przynosi jedynie korzyść prawną osobie ograni-

czonej w zdolności do działań prawnych, albo ustawowy zastępca udzielił swego zezwolenia, natenczas staje się oświadczenie woli skutecznem z chwilą, w której do niej dojdzie.

3. Oświadczenie woli przez doręczenie sądowe.

§ 132. Przyjmuje się, że oświadczenie woli doszło także wtedy, gdy je doręczył komornik sądowy. Doręczenie uskutecznia się wedle przepisów procedury cywilnej.

Jeżeli oświadczający, mając złożyć oświadczenie woli wobec drugiego, nie wie, kto jest ta druga osoba, a jego niewiedza nie polega na niedbalstwie albo jeżeli pobyt tej osoby jest niewiadomy, natenczas może doręczenie nastąpić w myśl przepisów procedury cywilnej o publicznem doręczeniu wezwania. Właściwym do dozwoleń jest w pierwszym wypadku Sąd powiatowy, w którego okręgu oświadczający ma swe miejsce zamieszkania albo w braku miejsca zamieszkania w kraju Sąd powiatowy, w którego okręgu przebywa, w ostatnim wypadku Sąd powiatowy, w którego okręgu osoba, której należy doręczyć, miała ostatnie miejsce zamieszkania lub w braku miejsca zamieszkania w kraju ostatnio przebywała.

IV. Interpretacja oświadczeń woli.

§ 133. Przy tłumaczeniu oświadczenia woli należy zbadać prawdziwą wolę a nie polegać na dosłownem znaczeniu wyrazu.

V. Niedozwolone czynności prawne.

1. Ustawowy zakaz.

§ 134. Czynność prawna, sprzeciwiająca się ustawowemu zakazowi, jest nieważna, chyba, że z ustawy co innego wynika.

2. Ustawowy zakaz pozbywania.

§ 135. Rozporządzenie przedmiotem, sprzeciwiające się ustawowemu zakazowi pozbywania, który to zakaz ma jedynie na celu ochronę pewnych osób, jest bezskuteczne jedynie wobec tych osób. Z rozporządzeniem zapomocą czynności prawnej stoi narówni rozporządzenie, które następuje w drodze egzekucji lub wykonania aresztu.

Przepisy na korzyść tych, którzy wywodzą swe prawa od nieuprawnionego, mają odpowiednie zastosowanie.

3. Zakaz pozbywania wydany przez Sąd lub władzę.

§ 136. Zakaz pozbywania, wydany przez Sąd lub przez inną władzę w ramach ich właściwości, stoi narówni z ustawowym zakazem w rodzaju zakazu określonego w § 135.

4. Umowne ograniczenie rozporządzalności.

§ 137. Uprawnienia do rozporządzania pozbywalnem prawem nie można wykluczyć ani ograniczyć czynnością prawną. Ten przepis nie narusza skuteczności zobowiązania nierozporządzania takim prawem.

5. Czynności prawne sprzeciwiające się dobremu obyczajom.

§ 138. Czynność prawna, sprzeciwiająca się dobremu obyczajom, jest nieważna.

Nieważną jest w szczególności czynność prawna, którą ktoś wykorzystując nędzę, lekkomyślność lub niedoświadczenie drugiego każe obiecać lub udzielić sobie lub osobie trzeciej za świadczenie korzyści majątkowe, które tak dalece przewyższają wartość świadczenia, że wedle okoliczności korzyści majątkowe stoją w rażącym stosunku do świadczenia.

VI. Nieważność.

1. Częściowa nieważność.

§ 139. Jeżeli część czynności prawnej jest nieważną, natenczas jest cała czynność prawna nieważną, chyba że należy przyjąć, że także bez tej nieważnej części by czynność prawna przedsiębiorzono.

2. Konwersja.

§ 140. Jeżeli nieważna czynność prawna odpowiada wymogom innej czynności prawnej, natenczas obowiązuje ta ostatnia, gdy należy przyjąć, że w razie znajomości nieważności chcieliby, by ona obowiązywała.

3. Potwierdzenie nieważnych czynności prawnych.

§ 141. Jeżeli kto, przedsiębiorwszy nieważną czynność prawną, ją potwierdza, natenczas należy to potwierdzenie ocenić jako nowe przedsięwzięcie.

Jeżeli obie strony potwierdzają nieważną umowę, natenczas są one w razie wątpliwości obowiązane do udzielenia sobie nawzajem tego, coby były miały, gdyby ta umowa od początku była ważna.

VII. Zaczepialne czynności prawne.

1. Skutki zaczepialności.

§ 142. Jeżeli zaczepiono zaczepialną czynność prawną, natenczas należy ją uważać jako nieważną od początku.

Tego, kto znał lub znać musiał zaczepialność, należy, gdy zaczepienie nastąpi, tak traktować, jak gdyby znał nieważność czynności prawnej albo znać musiał.

2. Jak następuje zaczepienie.

§ 143. Zaczepienie następuje zapomocą oświadczenia wobec przeciwnika.

Przeciwnikiem jest przy umowie druga strona, w wypadku § 123 ust. 2 zd. 2 ten, kto z umowy uzyskał bezpośrednio prawo.

Przy jednostronnej czynności prawnej, którą należało przedsięwziąć wobec drugiego, jest przeciwnikiem ten drugi. To samo odnosi się do czynności prawnej, którą należało przedsięwziąć wobec drugiego albo wobec władzy, także wtedy, gdy czynność prawną przedsięwzięto wobec władzy.

Przy jednostronnej czynności prawnej innego rodzaju jest przeciwnikiem każdy, kto na podstawie czynności prawnej bezpośrednio uzyskał korzyść prawną. Zaczepienie może jednakże nastąpić przez oświadczenie wobec władzy, jeżeli oświadczenie woli należało złożyć wobec władzy; władza winna o zaczepieniu zawiadomić tego, kogo czynność prawna bezpośrednio dotyczy.

3. Potwierdzenie zaczepialnych czynności prawnych.

§ 144. Zaczepienie jest wykluczone, jeżeli uprawniony do zaczepienia potwierdzi zaczepialną czynność prawną.

Potwierdzenie nie potrzebuje formy ustanowionej dla czynności prawnej.

TYTUŁ TRZECI.

UMOWA.

I. W ogólności.

1. Oferta.

§ 145. Ofiarujący drugiemu zawarcie umowy jest ofertą związany, chyba że wykluczył związanie.

2. Zgaśnięcie oferty.

§ 146. Oferta gaśnie, gdy drugi ją wobec oferenta odrzuci lub gdy jej wobec niego w myśl §§ 147 do 149 wczas nie przyjmie.

3. Czasokres do przyjęcia.

§ 147. Oferta uczyniona osobie obecnej może być tylko zaraz przyjęta. Odnosi się to też do oferty uczynionej od osoby do osoby zapomocą telefonu.

Oferta uczyniona osobie nieobecnej może być przyjęta tylko do tego czasu, w którym oferujący może się w normalnych warunkach spodziewać nadejścia odpowiedzi.

§ 148. Jeżeli oferent ustanowił czasokres do przyjęcia oferty, natenczas może przyjęcie nastąpić tylko w przeciągu tego czasokresu.

4. Spóźnione dojście przyjęcia.

§ 149. Jeżeli oświadczenie przyjęcia, które doszło do oferenta zapóźno, wysłano w ten sposób, że przy normalnem funkcjonowaniu środków pośredniczących przy przesyłce (regelmässige Beförderung) byłoby doszło na czas, a oferent to musiał poznać, natenczas winien on o spóźnieniu donieść przyjmującemu bezzwłocznie po otrzymaniu oświadczenia, o ile się to już przedtem nie stało. Jeżeli zwleka z wysłaniem doniesienia, przyjmuje się, że przyjęcie nie doszło zapóźno.

5. Spóźnione przyjęcie oferty. Przyjęcie oferty ze zmianami.

§ 150. Spóźnione przyjęcie oferty uważa się za nową ofertę.

Przyjęcie z rozszerzeniem, ograniczeniem lub jakąkolwiek zmianą uważa się za odrzucenie połączone z nową ofertą.

6. Dojście do skutku umowy przez milczące przyjęcie oferty.

§ 151. Umowa przychodzi do skutku przez przyjęcie oferty mimo, że nie oświadczone oferentowi, iż oferta została przyjęta, jeżeli takiego oświadczenia nie należy oczekiwać wedle zwyczajów w życiu potocznem albo jeżeli oferent zrzekł się oświadczenia przyjęcia. Chwilę, w której oferta gaśnie, oznacza wola oferenta wynikająca z oferty lub z okoliczności.

7. Sądowe lub notarialne zeznanie umowy między nieobecnymi.

§ 152. Jeżeli umowę udokumentowano sądownie lub notarialnie, a obie strony nie były równocześnie obecne, natenczas przychodzi umowa do skutku z uskutecznionem po myśli § 128 zeznaniem do protokołu przyjęcia, gdy nic innego nie postanowiono. Przepis § 151 zd. 2 ma zastosowanie.

8. Śmierć, niezdolność do działań prawnych oferenta przed przyjęciem.

§ 153. Przyjściu do skutku umowy nie stoi na przeszkodzie okoliczność, że oferent zmarł przed przyjęciem lub stał się niezdolnym do działań prawnych, chyba, że należy przyjąć inną wolę oferenta.

9. Brak ugody co do wszystkich punktów umowy.

§ 154. Jak długo strony nie zgodziły się co do wszystkich punktów umowy, co do których wedle oświadczenia choćby tylko jednej strony miał nastąpić układ, uważa się umowę w razie wątpliwości za niezawartą. Porozumienie się co do poszczególnych punktów jest także wtedy niewiążące, gdy je spisano.

Jeżeli umówiono się, że zamierzona umowa ma być udokumentowaną, natenczas uważa się umowę w razie wątpliwości za niezawartą, póki udokumentowanie nie nastąpi.

§ 155. Jeżeli strony przy umowie, którą uważają za zawartą, nie zgodziły się w rzeczywistości co do jednego punktu, co do którego miały się ułożyć, natenczas ważnem jest to, o co się ułożono, o ile należy przyjąć, że umowa zostałaby zawartą także bez postanowienia co do tego punktu.

II. Zawarcie umowy przy licytacji.

§ 156. Przy licytacji przychodzi umowa do skutku dopiero przez przybicie targu. Oferta gaśnie, jeżeli złożono nad ofertę albo jeżeli licytację zamknięto bez przybicia targu.

III. Interpretacja umów.

§ 157. Umowy należy tak tłumaczyć, jak tego wymagają uczciwość i wzajemne zaufanie (Treu und Glauben) z uwzględnieniem zwyczajów w życiu potocznem.

TYTUŁ CZWARTY.

WARUNEK. OZNACZENIE CZASU.

I. Warunek.

1. Warunek zawieszający i rozwiązujący.

§ 158. Jeżeli zawarto czynność prawną pod warunkiem zawieszającym, natenczas zależny od warunku skutek następuje po spełnieniu się warunku.

Jeżeli zawarto czynność prawną pod warunkiem rozwiązującym, natenczas kończy się skutek czynności prawnej po spełnieniu się warunku; z tą chwilą nastaje poprzedni stan prawny.

2. Cofnięcie skutków prawnych po spełnieniu się warunku wstecz.

§ 159. Jeżeli wedle treści czynności prawnej skutki połączone ze spełnieniem się warunku mają się odnosić do wcze-

śniejszego czasu, natenczas obowiązani są uczestnicy w razie spełnienia się warunku dać sobie nawzajem to, coby byli mieli dać, gdyby skutki zaistniały we wcześniejszym czasie.

3. Conditio pendet.

a) Odpowiedzialność za winę.

§ 160. Uprawniony pod warunkiem zawieszającym może w razie spełnienia się warunku żądać odszkodowania od drugiej strony, jeżeli ona w czasie zawieszenia unicestwiła lub naruszyła przez swą winę prawo zależne od tego warunku.

Takie samo roszczenie ma przy takim samym stanie rzeczy w razie zawarcia czynności prawnej pod warunkiem rozwiązującym ten, na czyją korzyść powraca poprzedni stan prawny.

b) Bezskuteczność rozporządzeń.

§ 161. Jeżeli kto rozporządził przedmiotem pod warunkiem zawieszającym, natenczas każde dalsze rozporządzenie tym przedmiotem, które przedsięwzięto w czasie zawieszenia, jest w razie spełnienia się warunku o tyle bezskuteczne, o ileby ono unicestwiło lub naruszyło skutek zależny od spełnienia się warunku. Z takim rozporządzeniem stoi na równi rozporządzenie, które w czasie zawieszenia nastąpiło w drodze egzekucji lub wykonania aresztu albo które przedsięwziął zarządca masy konkursowej.

Przy warunku rozwiązującym stosuje się to samo do rozporządzenia tego, którego prawo kończy się ze spełnieniem się warunku.

Przepisy na korzyść tych, którzy wywodzą prawa od nieuprawnionego, mają odpowiednie zastosowanie.

4. Niedozwolone wpływanie na spełnienie się warunku.

§ 162. Jeżeli strona, której spełnienie się warunku ma przynieść szkodę, wbrew zasadom uczciwości i wzajemnego zaufania udaremniła spełnienie się warunku, natenczas należy uważać warunek za spełniony.

Jeżeli strona, której spełnienie się warunku ma przynieść korzyść, wbrew zasadom uczciwości i wzajemnego zaufania spowodowała spełnienie się warunku, natenczas należy uważać warunek za niespełniony.

II. Oznaczenie czasokresu.

§ 163. Jeżeli dla skuteczności czynności prawnej ustanowiono przy jej przedsięwzięciu termin początkowy lub końcowy, natenczas stosują się w pierwszym wypadku odpowiednio przepisy §§ 158, 160, 161 obowiązujące dla warunków zawieszających, w ostatnim wypadku dla warunków rozwiązujących.

TYTUŁ PIĄTY.

ZASTĘPSTWO. PEŁNOMOCNICTWO.

I. Zastępstwo w ramach mocy zastępczej.

1. Skutki.

§ 164. Oświadczenie woli, które ktoś składa w imieniu zastąpionego w ramach przysługującej mu mocy zastępczej, wywiera bezpośrednio skutek dla i przeciw zastąpionemu. Obojętnem jest, czy oświadczenie złożono wyraźnie w imieniu zastąpionego albo czy z okoliczności wynika, że ono ma być złożone w jego imieniu.

Jeżeli wola działania w obcem imieniu nie jest widoczną, natenczas nie uwzględnia się braku woli działania we własnem imieniu.

Przepisy ustępu 1 mają odpowiednie zastosowanie, jeżeli oświadczenie woli, które należy złożyć wobec drugiego, złożono wobec jego zastępcy.

2. Zastępca ograniczony w zdolności do działań prawnych.

§ 165. Nie narusza skuteczności oświadczenia woli złożonego przez albo wobec zastępcy okoliczność, że zastępca jest ograniczony w zdolności do działań prawnych.

3. Braki woli etc.

§ 166. O ile na prawne skutki oświadczenia woli wywierają wpływ braki woli albo znajomość lub obowiązek znajomości (Kennen müssen) pewnych okoliczności, natenczas wchodzi jedynie w rachubę osoba zastępcy, a nie zastąpionego.

Jeżeli zastępca w razie udzielenia mu mocy zastępczej czynnością prawną (pełnomocnictwo) działał wedle udzielonych mu prawnych wskazówek mocodawcy, natenczas nie może się ten ostatni powołać na to, że zastępca nie znał tych okoliczności, które on sam znał. To samo odnosi się do okoliczności, które

mocodawca znać musiał, o ile obowiązek znajomości stoi na równi ze znajomością.

4. Pełnomocnictwo.

a) Udzielenie.

§ 167. Pełnomocnictwo udziela się przez oświadczenie wobec pełnomocnika lub osoby trzeciej, wobec której ma nastąpić zastępstwo.

Oświadczenie nie musi być złożone w tej formie, która jest przepisana dla czynności prawnej, do której się pełnomocnictwo odnosi.

b) Zgaśnięcie pełnomocnictwa.

§ 168. Zgaśnięcie pełnomocnictwa oznacza się wedle stosunku prawnego, na podstawie którego nastąpiło udzielenie. Pełnomocnictwo jest odwołalne także w razie dalszego trwania stosunku prawnego, o ile z tego ostatniego co innego nie wynika. Do oświadczenia odwołania stosuje się odpowiednio przepis § 167 ust. 1.

c) Skuteczność zgaśnięcia wobec osób trzecich.

§ 169. O ile po myśli §§ 674, 729 zgasłe pełnomocnictwo zleceńbiocy lub zarządzającego członka spółki uchodzi za dalej istniejące, o tyle nie wywiera ono skutków na korzyść osoby trzeciej, która przy przedsięwzięciu czynności prawnej o zgaśnięciu wiedziała lub wiedzieć musiała.

d) Ochrona osób trzecich.

§ 170. Jeżeli pełnomocnictwo udzielono przez oświadczenie wobec osoby trzeciej, natenczas pozostaje ono wobec niej w mocy, dopóki mocodawca nie doniesie jej o zgaśnięciu.

§ 171. Jeżeli kto przez szczegółowe zawiadomienie osoby trzeciej albo publicznie ogłosił, że drugiemu udzielił pełnomocnictwa, natenczas jest ten ostatni w pierwszym wypadku wobec osoby trzeciej, w ostatnim wypadku wobec każdego trzeciego upoważniony do zastępstwa.

Moc zastępcza trwa aż do odwołania ogłoszenia w ten sam sposób, w jaki ono nastąpiło.

§ 172. Ze szczegółowem zawiadomieniem przez mocodawcę stoi na równi, gdy tenże wręczył zastępcy dokument pełnomocnictwa, a zastępca ten dokument przedkłada osobie trzeciej.

Moc zastępcza trwa aż do zwrotu dokumentu pełnomocnictwa mocodawcy lub uznania go za pozbawiony mocy.

§ 173. Przepisy §§ 170, 171 ust. 2 i § 172 ust. 2 nie mają zastosowania, jeżeli osoba trzecia przy przedsięwzięciu czynności prawnej wie albo wiedzieć musi o zgaśnięciu mocy zastępczej.

5. Jednostronne czynności prawne pełnomocnika.

§ 174. Jednostronna czynność prawna, przedsięwzięta przez pełnomocnika wobec drugiego, jest bezskuteczną, jeżeli pełnomocnik nie przedłoży dokumentu pełnomocnictwa a drugi bezwzględnie z tego powodu czynność prawną odrzuci. Odrzucenie jest wykluczone, jeżeli mocodawca zawiadomił drugiego o upelnomocnieniu.

6. Zwrot dokumentu pełnomocnictwa.

§ 175. Po zgaśnięciu pełnomocnictwa winien pełnomocnik zwrócić dokument pełnomocnictwa; prawo zatrzymania nie przysługuje mu.

7. Pozbawienie mocy dokumentu pełnomocnictwa.

§ 176. Mocodawca może dokument pełnomocnictwa zapomocą publicznego ogłoszenia uznać za pozbawiony mocy; musi ono być ogłoszone wedle przepisów procedury cywilnej obowiązujących dla publicznego wezwania. Z upływem jednego miesiąca po ostatniem ogłoszeniu w publicznych pismach staje się pozbawienie mocy skutecznem.

Właściwym do dozwolenia ogłoszenia jest zarówno sąd powiatowy, w którego okręgu mocodawca ma swój sąd powszechny, jak sąd powiatowy, który byłby właściwym dla skargi o zwrot dokumentu, bez względu na wartość przedmiotu sporu.

Pozbawienie mocy jest bezskuteczne, jeżeli mocodawca nie odwołał pełnomocnictwa.

II. Zawarcie umowy bez mocy zastępczej.

a) Skutki.

§ 177. Jeżeli kto zawarł umowę bez mocy zastępczej w imieniu drugiego, natenczas skuteczność umowy dla i przeciw zastąpionemu zależy od jego zatwierdzenia.

Jeżeli drugi wzywa zastąpionego do oświadczenia się co do zatwierdzenia, natenczas oświadczenie to może nastąpić tylko wobec niego; zatwierdzenie lub odmówienie zatwierdzenia oświadczone wobec zastępcy przed wezwaniem staje się bezskutecznem. Zatwierdzenie może być oświadczone jedynie do dwóch tygodni po otrzymaniu wezwania, jeżeli nie nastąpi, przyjmuje się, że zatwierdzenia odmówiono.

b) Prawo odwołania drugiego.

§ 178. Aż do zatwierdzenia jest druga strona uprawniona do odwołania, chyba, że przy zawarciu umowy wiedziała o braku mocy zastępczej. Odwołanie można oświadczyć też wobec zastępcy.

c) Odpowiedzialność zastępcy.

§ 179. Kto jako zastępca zawarł umowę, jest, o ile nie wykaże swej mocy zastępczej, wobec drugiej strony obowiązany wedle jej wyboru albo do dopełnienia umowy albo do wynagrodzenia szkody, gdy zastąpiony odmówi zatwierdzenia umowy.

Zastępca, który nie wiedział o braku mocy zastępczej, jest obowiązany do wynagrodzenia tylko tej szkody, którą druga strona poniosła wskutek tego, że zaufała mocy zastępczej, jednak nie ponad kwotę interesu, jaki druga strona ma w tem, by umowa była skuteczną.

Zastępca nie odpowiada, jeżeli druga strona o braku mocy zastępczej wiedziała lub wiedzieć musiała. Zastępca nie odpowiada także wtedy, gdy był ograniczony w zdolności do działań prawnych, chyba, że działał ze zgodą swego ustawowego zastępcy.

III. Jednostronne czynności prawne bez mocy zastępczej.

§ 180. Przy jednostronnej czynności prawnej jest zastępstwo bez mocy zastępczej niedopuszczalnem. Jeżeli jednak ten, wobec którego taką czynność prawną należało przedsięwziąć, nie zakwestjonował twierdzonej przez zastępcę mocy zastępczej przy przedsięwzięciu czynności prawnej albo zgodził się z tem, by zastępca działał bez mocy zastępczej, natenczas stosują się odpowiednio przepisy o umowach. To samo stosuje się, jeżeli bez mocy zastępczej przedsięwzięto jednostronną czynność prawną wobec zastępcy z tegoż zgodą.

IV. Przesiewzięcie czynności prawnej ze sobą samym.

§ 181. Zastępca nie może, o ile mu nic innego nie dozwolono, przedsięwziąć w imieniu zastąpionego czynności prawnej ze sobą w imieniu własnem albo jako zastępca osoby trzeciej, chyba, że czynność prawna polega wyłącznie na dopełnieniu zobowiązania.

ZEZWOLENIE. ZATWIERDZENIE.

1. Zgoda.

§ 182. Jeżeli skuteczność umowy albo jednostronnej czynności prawnej, którą należy przedsięwziąć wobec drugiego, zależy od zgody osoby trzeciej, natenczas można zgodę jakoteż odmówienie zgody oświadczyć zarówno wobec jednej jak wobec drugiej strony.

Do oświadczenia zgody nie potrzeba zachowania formy przepisanej dla czynności prawnej.

Jeżeli za zgodą osoby trzeciej przedsięwzięto jednostronną czynność prawną, której skuteczność zależy od zgody osoby trzeciej, natenczas stosują się odpowiednio przepisy § 111 zd. 2 i 3.

2. Zezwolenie.

§ 183. Poprzednią zgodę (zezwozenie) można odwołać aż do przedsięwzięcia czynności prawnej, o ile nie wynika nic innego ze stosunku prawnego, na którym to zezwolenie się opiera. Odwołanie można oświadczyć tak wobec jednej jak drugiej strony.

3. Zatwierdzenie.

§ 184. Dodatkowa zgoda (zatwierdzenie) działa wstecz od chwili przedsięwzięcia czynności prawnej, o ile nic innego nie postanowiono.

Wskutek wstecznego działania nie tracą skuteczności rozporządzenia, przedsięwzięte przez zatwierdzającego odnośnie do przedmiotu czynności prawnej przed zatwierdzeniem albo w drodze egzekucji lub aresztu albo przez zarządcę masy konkursowej.

4. Skuteczność rozporządzeń nieuprawnionego.

§ 185. Rozporządzenie przedmiotem, przedsięwzięte przez nieuprawnionego, jest skutecznem, jeżeli nastąpiło z zezwoleniem uprawnionego.

Rozporządzenie staje się skutecznem, jeżeli uprawniony je zatwierdzi albo jeżeli rozporządzający nabędzie przedmiot albo jeżeli uprawniony po nim dziedziczy i odpowiada nieogra-

niczenie za zobowiązania spadkowe. Jeżeli co do przedmiotu przedsięwzięto kilka rozporządzeń sprzecznych ze sobą, natenczas staje się w obu ostatnich wypadkach skutecznem tylko wcześniejsze rozporządzenie.

ROZDZIAŁ CZWARTY.

CZASOKRESY. TERMINY.

Gdzie obowiązują te przepisy.

§ 186. Do postanowień czasokresów i terminów, zawartych w ustawach, rozporządzeniach sądowych i czynnościach prawnych, stosują się przepisy interpretacyjne §§ 187 do 193.

Początek czasokresu.

§ 187. Jeżeli dla początku czasokresu miarodajnem jest zdarzenie lub chwila przypadająca w toku dnia, natenczas nie wlicza się przy obliczaniu czasokresu dnia, w którym zdarzenie albo chwila przypada.

Jeżeli początek dnia jest chwilą miarodajną dla rozpoczęcia czasokresu, natenczas wlicza się ten dzień przy obliczaniu czasokresu. To samo odnosi się do dnia urodzenia przy obliczaniu wieku.

Koniec czasokresu.

§ 188. Czasokres oznaczony wedle dni kończy się z upływem ostatniego dnia czasokresu.

Czasokres, oznaczony wedle tygodni, miesięcy albo wedle okresu czasu obejmującego więcej miesięcy — rok, pół roku, kwartał, — kończy się w wypadku § 187 ust. 1 z upływem tego dnia ostatniego tygodnia albo ostatniego miesiąca, który swą nazwą lub swą liczbą odpowiada temu dniowi, w którym zdarzenie lub chwila przypada, w wypadku § 187 ust. 2 z upływem tego dnia ostatniego tygodnia, lub ostatniego miesiąca, który poprzedza ten dzień, który swą nazwą lub swą liczbą odpowiada początkowemu dniowi czasokresu.

Jeżeli przy czasokresie obliczonym na miesiące brakuje w ostatnim miesiącu dzień miarodajny dla upływu czasokresu, natenczas kończy się czasokres z upływem ostatniego dnia tego miesiąca.

Część roku lub miesiąca.

§ 189. Przez pół roku rozumie się czasokres sześciomiesięczny, przez kwartał czasokres trzymiesięczny, przez pół miesiąca czasokres piętnastodniowy.

Jeżeli wyznaczono czasokres na jeden lub kilka całych miesięcy i pół miesiąca, należy piętnaście dni liczyć na końcu.

Przedłużenie czasokresu.

§ 190. W razie przedłużenia czasokresu, oblicza się nowy czasokres od upływu poprzedniego czasokresu.

Czasokresy nie biegnące jednym ciągiem.

§ 191. Jeżeli czasokres oznaczono wedle miesięcy lub lat w tem znaczeniu, że czasokres nie potrzebuje upłynąć jednym ciągiem (*zusammenhängend verlaufen*), natenczas przyjmuje się, że miesiąc ma trzydzieści dni, rok 365 dni.

Początek, środek, koniec miesiąca.

§ 192. Przez początek miesiąca rozumie się pierwszy, przez środek piętnasty, przez koniec ostatni dzień miesiąca.

Niedziela i święta.

§ 193. Jeżeli należy złożyć oświadczenie woli lub uskutecznić świadczenie w pewnym oznaczonym dniu lub w przeciągu czasokresu a oznaczony dzień lub ostatni dzień czasokresu przypada na niedzielę lub święto ogólnie przez Państwo uznane w miejscu oświadczenia lub świadczenia, natenczas wstępuje w miejsce niedzieli lub święta następny dzień roboczy.

ROZDZIAŁ PIĄTY.

PRZEDAWNIE NIE.

1. Co podlega przedawnieniu.

§ 194. Przedawnieniu podlega prawo żądania od drugiego działania lub zaniechania (roszczenia).

Roszczenie ze stosunku prawnego-familijnego nie podlega przedawnieniu, o ile ono jest skierowane na stworzenie stanu odpowiadającego temu stosunkowi na przyszłość.

2. Czasokres przedawnienia.

a) Regularny.

§ 195. Regularny czasokres przedawnienia wynosi 30 lat.

b) Dwuletni.

§ 196. W dwóch latach przedawniają się roszczenia:

1. kupców, fabrykantów, rzemieślników oraz osób, uprawiających przemysł artystyczny, za dostawę towarów, wykonanie robót i załatwianie obcych interesów, z włączeniem wydatków, chyba, że świadczenie uskuteczniiono w celu prowadzenia przedsiębiorstwa przemysłowego dłużnika;

2. uprawiających gospodarstwo rolne lub leśne, za dostawę płodów rolnych lub leśnych, o ile dostawę uskuteczniiono w celu zużycia w gospodarstwie domowym dłużnika;

3. przedsiębiorstw kolejowych, przewoźników towarowych (Frachtfuhrleute), szyperów, woźniców najemnych i posłańców o wynagrodzenie za jazdę, przewóz, furmankę i posyłkę, z włączeniem wydatków;

4. oberżystów oraz osób, sprzedających potrawy i napoje w sposób zarobkowy, za udzielenie mieszkania i wikt jakoteż inne świadczenia uskutecznione gościom w celu zaspokojenia ich potrzeb, z włączeniem wydatków;

5. sprzedających losy loteryjne, ze sprzedaży losów, chyba, że losy dostarczono celem odsprzedaży;

6. wynajmujących rzeczy ruchome w sposób zarobkowy, o czynsz najmu;

7. osób, które nie należąc do osób wymienionych w n-rze 1, oddają się zarobkowo załatwianiu obcych spraw lub świadczeniu usług, o wynagrodzenia należące się im za to, z włączeniem wydatków;

8. osób, pozostających w służbie prywatnej, o płacę, wynagrodzenie lub inne pobory służbowe, z włączeniem wydatków, jakoteż służbodawców o zaliczki udzielone na takie roszczenia;

9. robotników przemysłowych — czeladników, pomocników, uczniów, robotników fabrycznych — zarobników dziennych i robotników ręcznych o wynagrodzenie i inne świadczenia umówione w miejsce lub jako część wynagrodzenia, z włączeniem wydatków, jakoteż chlebodawców o zaliczki udzielone na takie roszczenia;

10. majstrów o płacę za naukę i inne w umowie o naukę umówione świadczenia jakoteż o wydatki poniesione dla uczniów;

11. publicznych zakładów, służących do nauki, wychowania, żywienia lub leczenia, jakoteż właścicieli prywatnych zakładów tego rodzaju za udzielanie nauki, wyżywienia lub za leczenie i wydatki z tem połączone;

12. przyjmujących osoby na wikt lub wychowanie za świadczenia i wydatki w rodzaju wymienionych w n-rze 11;

13. publicznych i prywatnych nauczycieli o ich honorarium, roszczenia publicznych nauczycieli, jednakowoż nie, jeżeli ich płatność na podstawie szczegółowych urządzeń jest odroczone;

14. lekarzy, w szczególności też chirurgów, akuszerów, dentystów i weterynarzy, jakoteż akuszerki za ich świadczenia, z włączeniem wydatków;

15. adwokatów, notariuszów i komorników sądowych jakoteż wszystkich osób, które ustanowiono publicznie lub dopuszczono do załatwiania pewnych spraw, o ich należytości i wydatki, o ile one nie wpływają do kasy państwowej;

16. stron o zaliczki udzielone ich adwokatom;

17. świadków i znawców o ich należytości i wydatki.

O ile roszczenia wymienione w ustępie 1 nrów 1, 2, 5 nie ulegają przedawnieniu dwuletniemu, przedawniają się one w czterech latach.

c) Czteroletni czasokres przedawnienia.

§ 197. W czterech latach przedawniają się roszczenia o zaległe odsetki, z włączeniem kwot, które należy uiszczać jako dodatek do odsetek w celu częściowego umorzenia kapitału, roszczenia o zaległe czynsze najmu i dzierżawy, o ile one nie podpadają pod przepis § 196 ust. 1 nr 6 i roszczenia o zaległe renty, świadczenia z wyciągu (Auszug), żołąd, płace tymczasowe (Wartegelder), prace spoczynkowe, datki na utrzymanie i wszystkie inne regularnie powracające świadczenia.

3. Początek przedawnienia.

a) Zasada.

§ 198. Przedawnienie rozpoczyna się z powstaniem roszczenia. Jeżeli przedmiotem roszczenia jest zaniechanie, rozpoczyna się ono z przeciwdziałaniem.

b) Roszczenia zależne od wypowiedzenia.

§ 199. Jeżeli uprawniony może żądać świadczenia dopiero po wypowiedzeniu zobowiązanemu, natenczas rozpoczyna się

przedawnienie z chwilą, od której wypowiedzenie jest dopuszczalnym. Jeżeli zobowiązany ma świadczenie skutecznie dopiero po upływie pewnego czasokresu po wypowiedzeniu, natenczas przedłuża się początek przedawnienia o ten czasokres.

c) Roszczenia zależne od zabezpieczenia.

§ 200. Jeżeli powstanie roszczenia zależy od tego, że uprawniony korzysta z przysługującego mu prawa zaczepienia, natenczas rozpoczyna się przedawnienie z chwilą, od której zaczepienie jest dopuszczalne. Nie ma to jednak zastosowania, gdy zaczepienie odnosi się do stosunku familijno-prawnego.

d) Początek przedawnienia dwu- wzgl. czteroletniego.

§ 201. Przedawnienie roszczeń wymienionych w §§ 196, 197 rozpoczyna się z końcem roku, w którym przypada chwila miarodajna wedle §§ 198 do 200. Jeżeli świadczenia można żądać dopiero po upływie czasokresu sięgającego poza tę chwilę, natenczas rozpoczyna się przedawnienie z końcem roku, w którym czasokres upływa.

4. Wstrzymanie biegu przedawnienia.

a) Zarzuty.

§ 202. Przedawnienie jest wstrzymane, jak długo trwa odroczenie płatności (Stundung) świadczenia lub zobowiązany ma prawo do przejściowego odmówienia świadczenia z innego powodu.

Ten przepis nie stosuje się do zarzutu prawa zatrzymania, niedopełnienia umowy, brakującego zabezpieczenia, skargi uprzedniej jakoteż do zarzutów przysługujących rękodzielnemu po myśli § 770 i dziedzicowi po myśli §§ 2014, 2015.

b) Wyższa konieczność.

§ 203. Przedawnienie jest wstrzymane, jak długo uprawniony nie może dochodzić swego roszczenia wskutek ustania wymiaru sprawiedliwości w przeciągu ostatnich miesięcy czasokresu przedawnienia.

To samo stosuje się, jeżeli taka przeszkoda zostanie spowodowaną w inny sposób przez wyższą konieczność.

c) Między małżonkami, dziećmi i rodzicami, opiekunem i pupilem.

§ 204. Przedawnienie roszczeń między małżonkami jest wstrzymane, jak długo trwa małżeństwo. To samo stosuje się do roszczeń między rodzicami i dziećmi podczas małoletności

dzieci i do roszczeń między opiekunem a pupilem w czasie trwania stosunku opiekuńczego.

Skutki wstrzymania.

§ 205. Czasokresu, podczas którego przedawnienie jest wstrzymane, nie wlicza się do czasokresu przedawnienia.

5. Odroczenie ukończenia.

a) Przedawnienie przeciw niezdolnym do działań prawnych lub ograniczonym w tej zdolności.

§ 206. Jeżeli osoba niezdolna do działań prawnych lub ograniczona w zdolności do działań prawnych nie ma ustawowego zastępcy, natenczas nie kończy się przedawnienie przeciw niej biegnące przed upływem sześciu miesięcy po chwili, w której ta osoba stała się nieograniczenie zdolną do działań prawnych albo brak zastępstwa ustał. Jeżeli czasokres przedawnienia jest krótszy aniżeli sześć miesięcy, natenczas wstępuje czasokres ustanowiony dla przedawnienia w miejsce sześciu miesięcy.

Te przepisy nie mają zastosowania o ile osoba ograniczona w zdolności do działań prawnych jest zdolną do procesu.

b) Wpływ dziedziczenia na przedawnienie.

§ 207. Przedawnienie roszczenia, które należy do spadku albo jest skierowane przeciw spadkowi nie kończy się przed upływem sześciu miesięcy po chwili, w której dziedzic spadek przyjął lub otwarto konkurs do spadku lub od której zastępca może dochodzić roszczenia albo można go dochodzić przeciw zastępcy. Jeżeli czasokres przedawnienia jest krótszy aniżeli sześć miesięcy, natenczas wstępuje czasokres ustanowiony dla przedawnienia w miejsce sześciu miesięcy.

6. Przerwa przedawnienia.

A) Powody.

a) Uznanie.

§ 208. Przedawnienie przerywa się, jeżeli zobowiązany uznał wobec uprawnionego roszczenie przez upłatę, zapłatę odsetek, złożenie zabezpieczenia lub też w inny sposób.

b) Sądowe dochodzenie.

§ 209. Przedawnienie przerywa się, jeżeli uprawniony wniósł skargę o zaspokojenie lub ustalenie roszczenia, o udzielenie klauzuli wykonalności lub o wydanie wyroku orzekającego wykonalność.

Z wniesieniem skargi stoją narówni:

1. doręczenie nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczem;
2. zgłoszenie roszczenia w konkursie;
3. dochodzenie potrącenia roszczenia w procesie;
4. oznajmienie sporu w procesie, od wyniku którego zależy roszczenie;
5. przedsięwzięcie czynności wykonawczej i, o ile egzekucję przekazano sądom lub innym władzom, uczynienie wniosku o egzekucję.

§ 210. Jeżeli dopuszczalność drogi sądowej zawisła jest od poprzedniego rozstrzygnięcia władzy lub oznaczenie właściwego Sądu ma nastąpić przez wyższy Sąd, natenczas przerywa się przedawnienie wskutek wniesienia podania do władzy lub do wyższego Sądu w taki sam sposób jak wskutek wniesienia skargi, gdy w przeciągu trzech miesięcy po załatwieniu podania skargę wniesiono. Do tego czasokresu stosują się odpowiednio przepisy §§ 203, 206, 207.

B) Czas trwania przerwy.

a) W razie wniesienia skargi.

§ 211. Przerwa wskutek wniesienia skargi trwa dopóki proces nie zostanie prawomocnie rozstrzygnięty.

Jeżeli w procesie następuje spoczywanie wskutek układu lub dlatego, że go nie popierano, natenczas kończy się przerwa z ostatnią czynnością procesową stron lub Sądu. Nowe przedawnienie, rozpoczynające się po ukończeniu przerwy, przerywa się w taki sam sposób, jak wskutek wniesienia skargi, gdy jedna ze stron proces dalej popiera.

§ 212. Przyjmuje się, że przerwa wskutek wniesienia skargi nie nastąpiła, jeżeli skargę cofnięto lub skargę prawomocnie oddalono wyrokiem nie orzekającym w rzeczy samej.

Jeżeli uprawniony w przeciągu sześciu miesięcy wniesie nową skargę, natenczas uchodzi przedawnienie za przerwane wskutek wniesienia pierwszej skargi. Do tego czasokresu stosują się odpowiednio przepisy §§ 203, 206, 207.

b) W razie nakazu zapłaty.

§ 213. Przyjmuje się, że w postępowaniu upominawczem nie nastąpiła przerwa wskutek doręczenia nakazu zapłaty, gdy skutki zawiśnięcia sporu zgasły.

c) W razie zgłoszenia w konkursie.

§ 214. Przerwa wskutek zgłoszenia w konkursie trwa tak długo, dopóki konkurs się nie ukończy.

Przyjmuje się, że przerwa nie nastąpiła, gdy zgłoszenie cofnięto.

Jeżeli przy ukończeniu konkursu zatrzymano pewną sumę dla pretensji, która wskutek badania wniesionego sprzeciwu jest przedmiotem procesu, natenczas trwa przerwa także po ukończeniu konkursu; koniec przerwy oznacza się wedle przepisów § 211.

d) W razie potrącenia lub oznajmienia sporu.

§ 215. Wskutek dochodzenia potrącenia w procesie lub oznajmienia sporu trwa przerwa aż do prawomocnego rozstrzygnięcia procesu lub załatwienia procesu w inny sposób; przepisy § 21 ust. 2 mają zastosowanie.

Przyjmuje się, iż przerwa nie nastąpiła, jeżeli w przeciągu sześciu miesięcy po ukończeniu procesu nie wniesiono skargi o zaspokojenie lub ustalenie roszczenia. Do tego czasokresu stosują się odpowiednio przepisy §§ 203, 206, 207.

e) W razie czynności wykonawczej.

§ 216. Przyjmuje się, że wskutek przedsięwzięcia czynności wykonawczej nie nastąpiła przerwa, jeżeli środek wykonawczy zniesiono na wniosek uprawnionego lub dla braku ustawowych wymogów.

Przyjmuje się, że wskutek uczynienia wniosku o egzekucję nie nastąpiła przerwa, jeżeli egzekucji nie pozwolono lub wniosek przed przedsięwzięciem czynności wykonawczej cofnięto lub uzyskane zarządzenie wykonawcze wedle ust. 1. zniesiono.

C) Skutki przerwy przedawnienia.

§ 217. Po przerwaniu przedawnienia nie uwzględnia się czasu, który upłynął do przerwy; nowe przedawnienie może się rozpocząć dopiero po ukończeniu przerwy.

7. Przedawnienie roszczeń prawomocnie ustalonych.

§ 218. Prawomocnie ustalone roszczenie przedawnia się po trzydziestu latach nawet, gdy samo w sobie podlega krótszemu przedawnieniu. To samo odnosi się do roszczenia z wykonalnej ugody lub z wykonalnego dokumentu, jakoteż do roszczenia, które stało się wykonalnem wskutek ustalenia w konkursie.

O ile ustalenie odnosi się do regularnie powracających świadczeń, płatnych dopiero w przyszłości, ma zastosowanie krótszy czasokres przedawnienia.

§ 219. Jako prawomocne orzeczenie w rozumieniu § 211 ust. 1 i § 218 ust. 1, uważać należy prawomocny wyrok wydany z zastrzeżeniem.

8. Roszczenie nie podlegające orzecznictwu zwykłych sądów.

§ 220. Jeżeli roszczenia należy dochodzić przed Sądem polubownym lub szczegółowym Sądem, przed Sądem administracyjnym lub władzą administracyjną, natenczas stosują się odpowiednie przepisy §§ 209 do 213, 215, 216, 218, 219.

Jeżeli w umowie o Sąd polubowny nie zamianowano sędziów polubownych lub zamianowanie sędziego polubownego jest potrzebne z innego powodu albo, jeżeli można się odwołać do Sądu polubownego dopiero po dopełnieniu innego wymogu, natenczas przerywa się przedawnienie już przez to, że uprawniony przedsięwzima ze swej strony to, co z jego strony jest potrzebne do załatwienia sprawy.

9. Policzenie czasu posiadania poprzednika.

§ 221. Jeżeli rzecz, odnośnie do której istnieje rzeczowe roszczenie, zostanie się przez prawne następstwo w posiadanie osoby trzeciej, natenczas liczy się prawonabywcy czas przedawnienia, który upłynął podczas posiadania prawozlewcy.

10. Skutki przedawnienia.

a) Zarzut. Zwrot świadczenia.

§ 222. Po ukończeniu przedawnienia, może zobowiązany odmówić świadczenia.

Nie można żądać zwrotu tego co świadczone w celu zaspokojenia przedawnionego roszczenia, nawet wtedy, gdy świadczenie uskuteczniło w nieświadomości przedawnienia. To samo stosuje się do umownego uznania, jakoteż do zabezpieczenia złożonego przez zobowiązanego.

b) Hipoteka, prawo zastawu dla roszczeń przedawnionych.

§ 223. Przedawnienie roszczenia, dla którego istnieje hipoteka lub prawo zastawu, nie przeszkadza uprawnionemu dochodzenia swego zaspokojenia z przedmiotu zastawionego.

Jeżeli w celu zabezpieczenia roszczenia przeniesiono prawo, natenczas nie można na podstawie przedawnienia roszczenia żądać, by prawo napowrót przeniesiono.

Te przepisy nie mają zastosowania do przedawnienia roszczeń o zaległe odsetki lub inne powracające świadczenia.

c) Przedawnienie świadczeń ubocznych.

§ 224. Z głównem roszczeniem przedawnia się zależne od niego roszczenie o świadczenia uboczne, także wtedy, gdy obowiązujące dla tego roszczenia odrębne przedawnienie jeszcze nie jest ukończone.

11. Umowa co do przedawnienia.

§ 225. Czynnością prawną nie można przedawnienia wykluczyć ani też utrudnić. Ułatwienie przedawnienia, w szczególności skrócenie czasokresu przedawnienia, jest dopuszczalne.

ROZDZIAŁ SZÓSTY.

WYKONANIE PRAW. SAMOOBRONA. SAMOPOMOC.

1. Zakaz szyskany.

§ 226. Wykonywanie prawa jest niedopuszczalne, jeżeli ma tylko na celu wyrządzenie drugiemu szkody.

2. Obrona konieczna.

§ 227. Czyn spowodowany obroną konieczną, nie jest bezprawnym.

Obroną konieczną jest ta obrona, która jest potrzebną w celu odwrócenia od siebie lub od drugiego obecnego bezprawnego napadu (Angriff).

3. Samoobrona wobec cudzej rzeczy.

§ 228. Kto uszkadza lub niszczy cudzą rzecz, by odwrócić od siebie lub od drugiego niebezpieczeństwo przez nią grożące, nie działa bezprawnie, jeżeli uszkodzenie lub zniszczenie jest potrzebne w celu odwrócenia niebezpieczeństwa a szkoda nie stoi w rażącym stosunku do niebezpieczeństwa. Jeżeli działający zawinił niebezpieczeństwo, natenczas jest obowiązany do odszkodowania.

4. Dozwolona samopomoc.

a) Wymogi.

§ 229. Kto zabiera, niszczy lub uszkadza rzecz w celu samopomocy lub przytrzymuje w celu samopomocy zobowiąza-

nego, podejrzanego o ucieczkę lub usuwa opór zobowiązanego przeciw czynności, którą ten jest obowiązany znosić, nie działa bezprawnie, jeżeli nie można na czas uzyskać pomocy władzy a istnieje niebezpieczeństwo, że bez natychmiastowego wkroczenia urzeczywistnienie roszczenia zostanie unicestwione lub istotnie utrudnione.

b) Ograniczenie.

§ 230. Samopomoc nie może iść dalej, niż potrzeba w celu odwrócenia niebezpieczeństwa.

W razie zabrania rzeczy, należy uczynić wniosek o areszt rzeczowy, o ile nie uzyskuje się egzekucji.

W razie przytrzymania zobowiązanego, należy, o ile nie wypuszczono go na wolność, uczynić wniosek o osobisty areszt zabezpieczający w Sądzie powiatowym, w którego okręgu przytrzymanie nastąpiło; zobowiązanego należy bezzwłocznie odprowadzić do Sądu.

Jeżeli zwlekano z uczynieniem wniosku o areszt lub wniosek o areszt odrzucono, należy bezzwłocznie zwrócić zabrane rzeczy a przytrzymanego wypuścić na wolną stopę.

c) Obowiązek odszkodowania.

§ 231. Kto przedsięwzie jedną z czynności wyszczególnionych w § 229 w błędnem mniemaniu, że zaistniały wymogi wykluczające bezprawie, jest obowiązany do zwrotu drugiej stronie szkody także wtedy, gdy błąd nie polega na niedbalstwie.

ROZDZIAŁ SIÓDMY.

ZABEZPIECZENIE.

Co może być złożone jako zabezpieczenie.

§ 232. Kto ma złożyć zabezpieczenie, może to skutecznie: przez złożenie do depozytu pieniędzy lub papierów wartościowych,

przez zastawienie pretensyj wpisanych do księgi długów Rzeszy lub państwa związkowego,

przez zastawienie rzeczy ruchomych,

przez ustanowienie hipotek na gruntach w kraju położonych,

przez zastawienie pretensyj, dla których istnieje hipoteka na gruncie w kraju położonym lub przez zastawienie długów gruntowych lub rentowych w kraju położonych.

Jeżeli nie można w ten sposób złożyć zabezpieczenia, natenczas dopuszczalną jest poręka przez zdatnego ręczyciela.

Prawa uprawnionego na rzeczach złożonych do depozytu.

§ 233. Ze złożeniem do depozytu nabywa uprawniony prawo zastawu na złożonych pieniądzach lub na złożonych papierach wartościowych i, jeżeli pieniądze lub papiery wartościowe wedle przepisów ustaw krajowych przechodzą na własność Skarbu Państwa lub zakładu ustanowionego do przyjmowania depozytu, prawo zastawu na pretensji o zwrot.

Papiery nadające się do złożenia zabezpieczenia.

§ 234. Papiery wartościowe nadają się jedynie wówczas do złożenia zabezpieczenia, gdy opiewają na okaziciela, mają wartość kursową i należą do tego rodzaju papierów, w których można lokować pieniądze pupilarne. Z papierami na okaziciela stoją narówni papiery na zlecenie, zaopatrzone indossem in blanco.

Razem z papierami wartościowymi należy złożyć do depozytu kupony czynszowe lub rentowe, kwity udziału w zysku, tudzież talony.

Papierami wartościowymi można złożyć zabezpieczenie tylko do wysokości trzech czwartych części wartości kursowej.

Zamiana złożonych papierów wartościowych lub pieniędzy.

§ 235. Kto złożył zabezpieczenie przez złożenie do depozytu pieniędzy lub papierów wartościowych, może zamieniać złożone pieniądze za nadające się do złożenia papiery wartościowe, złożone papiery wartościowe za inne nadające się do złożenia papiery wartościowe lub pieniądze.

Pretensje książkowe przeciw Rzeszy i t. d.

§ 236. Pretensją książkową przeciw Rzeszy lub przeciw Państwu związkowemu można złożyć zabezpieczenie tylko we wysokości trzech czwartych części wartości kursowej papierów wartościowych, których wydania wierzyciel może żądać za równoczesnem skreśleniem pretensji.

Zabezpieczenie rzeczami ruchomemi.

§ 237. Rzeczą ruchomą można złożyć zabezpieczenie tylko w wysokości dwóch trzecich części wartości szacunkowej. Rze-

czy, których zepsucia należy się obawiać albo których przechowanie jest połączone ze szczególnymi trudnościami, można nie przyjąć jako zabezpieczenie.

Zabezpieczenie hipoteką i t. d.

§ 238. Pretensja hipoteczna, dług gruntowy lub rentowy nadaje się do złożenia zabezpieczenia tylko wtedy, gdy ona odpowiada wymogom, pod którymi w miejscu złożenia zabezpieczenia mogą być pieniądze pupilarne ulokowane w pretensjach hipotecznych, długach gruntowych lub rentowych.

Pretensja, dla której istnieje hipoteka zabezpieczająca, nie nadaje się do złożenia nią zabezpieczenia.

Zdatny ręczyciel.

§ 239. Ręczyciel jest zdatnym, jeżeli posiada majątek odpowiedni do wysokości złożyć się mającego zabezpieczenia i ma swój sąd powszechny w kraju.

Oświadczenie poręki musi zawierać zrzeczenie się zarzutu skargi uprzedniej.

Uzupełnienie zabezpieczenia.

§ 240. Jeżeli złożone zabezpieczenie bez winy uprawnionego stanie się niewystarczającym, należy je uzupełnić lub złożyć inne zabezpieczenie.

KSIEGA DRUGA. ZOBOWIAZANIA.

ROZDZIAŁ PIERWSZY. TREŚĆ ZOBOWIĄZAŃ.

TYTUŁ PIERWSZY. ZOBOWIĄZANIE DO ŚWIADCZENIA.

I. Przypisy ogólne.

1. Treść zobowiązania.

§ 241. Z mocy stosunku dłużnego jest wierzyciel uprawniony do żądania od dłużnika świadczenia. Świadczenie może polegać też na zaniechaniu.

Jak należy wypełniać zobowiązania. (Ogólna zasada).

§ 242. Dłużnik jest obowiązany do uskutecznienia świadczenia tak, jak tego wymaga uczciwość i wzajemne zaufanie z uwzględnieniem zwyczajów w życiu potocznym.

II. Przedmiot świadczenia.

1. Dług gatunkowy.

§ 243. Kto jest dłużnym rzecz oznaczoną tylko wedle gatunku, winien świadczyć rzecz średniego rodzaju i dobroci.

Jeżeli dłużnik ze swej strony uczynił to, co jest potrzebne do świadczenia takiej rzeczy, natenczas ogranicza się stosunek dłużny do tej rzeczy.

2. Dług w walucie zagranicznej.

§ 244. Jeżeli należy w kraju płacić dług oznaczony w walucie zagranicznej, natenczas może zapłata nastąpić w walucie Rzeszy, chyba, że wyraźnie umówioną została zapłata w walucie zagranicznej.

Przerachowanie następuje wedle wartości kursowej, która jest miarodajną w czasie płatności dla miejsca płatności.

3. Oznaczony rodzaj monety.

§ 245. Jeżeli dług pieniężny należy zapłacić w oznaczonym rodzaju monety, która w czasie płatności nie jest już w obiegu, natenczas należy zapłatę w ten sposób skutecznić, jak gdyby rodzaju monety nie oznaczono.

4. Odsetki.

a) Wysokość.

§ 246. Jeżeli dług należy na podstawie ustawy lub czynności prawnej oprocentować, należy płacić cztery od sta, o ile nic innego nie postanowiono.

b) Prawo wypowiedzenia dłużnika przy wyższych niż 6% odsetkach.

§ 247. Jeżeli umówiono stopę procentową wyższą niż sześć od sta za rok, natenczas może dłużnik wypowiedzieć kapitał po upływie sześciu miesięcy zachowując sześciomiesięczny czasokres wypowiedzenia. Prawa wypowiedzenia nie można umową wykluczyć ani ograniczyć.

Te przepisy nie odnoszą się do zapisów długu na okaziciela.

c) Odsetki od odsetek.

§ 248. Zawarty zgóry układ, że zapadłe odsetki mają się znowu procentować, jest nieważny.

Kasy oszczędności, zakłady kredytowe i właściciele banków mogą się zgóry ułożyć, że niepodjęte odsetki od wkładek mają uchodzić za nowe procentujące się wkładki. Zakładom kredytowym, uprawnionym do wydawania procentujących się zapisów dłużnych na okaziciela na sumy pożyczek przez nie udzielanych, wolno przy udzielaniu takich pożyczek zgóry przyjmować przyrzeczenia oprocentowania zaległych odsetek.

5. Odszkodowanie.

§ 249. Obowiązany do zwrotu szkody winien przywrócić ten stan, któryby istniał, gdyby okoliczność obowiązująca do zwrotu nie była zaistniała. Jeżeli wskutek uszkodzenia osoby lub uszkodzenia rzeczy należy wynagrodzić szkodę, natenczas może wierzyciel, zamiast przywrócenia, żądać potrzebnej do tego sumy pieniężnej.

§ 250. Wierzyciel może wyznaczyć obowiązanemu do zwrotu odpowiedni czasokres do przywrócenia z oświadcze-

niem, że po upływie czasokresu nie przyjmie przywrócenia. Po upływie czasokresu może wierzyciel żądać zwrotu w pieniądzech, jeżeli przywrócenie nie nastąpiło wczas; roszczenie o przywrócenie jest wykluczone.

§ 251. O ile przywrócenie nie jest możliwe lub nie wystarcza do odszkodowania wierzyciela, winien obowiązany do zwrotu odszkodować wierzyciela w pieniądzech.

Obowiązany do zwrotu może wierzyciela odszkodować w pieniądzech, jeżeli przywrócenie jest możliwe tylko zapomocą niestosunkowych nakładów.

Utracony zysk.

§ 252. Szkoda zwrócić się mająca, obejmuje też utracony zysk. Jako utracony uchodzi ten zysk, którego należało się prawdopodobnie spodziewać wedle zwykłego biegu rzeczy lub wedle szczególnych okoliczności, w szczególności stosownie do poczynionych przygotowań i zabiegów.

Szkoda niemajątkowa.

§ 253. Za szkodę, która nie jest szkodą majątkową, można żądać wynagrodzenia w pieniądzech tylko w wypadkach w ustawie przewidzianych.

Współwina poszkodowanego.

§ 254. Jeżeli przy powstaniu szkody współdziałała wina poszkodowanego, natenczas zobowiązanie do zwrotu jako też rozmiar zwrotu zależy od okoliczności, w szczególności od tego, jak dalece jedna lub druga strona szkodę przeważnie spowodowała.

Stosuje się to także wtedy, gdy wina poszkodowanego ogranicza się do tego, że zaniechał zwrócić uwagę dłużnika na niebezpieczeństwo niezwykle wysokiej szkody, której dłużnik ani nie znał ani znać nie musiał, lub że zaniechał odwrócenia lub zmniejszenia szkody. Przepis § 278 ma odpowiednie zastosowanie.

Odstąpienie roszczeń przez poszkodowanego.

§ 255. Kto ma wynagrodzić szkodę za utratę rzeczy lub prawa, jest obowiązany do zwrotu tylko za odstąpieniem roszczeń, które przysługują uprawnionemu do zwrotu na podstawie własności rzeczy lub na podstawie prawa przeciw osobom trzecim.

6. Nakłady.

§ 256. Obowiązany do zwrócenia nakładów winien od czasu nakładu oprocentować wyłożoną sumę lub, jeżeli wyłożono inne przedmioty niż pieniądze, sumę, którą należy zapłacić jako zwrot wartości. Jeżeli poczyniono nakłady na przedmiot, który należy wydać zobowiązanemu do zwrotu, natenczas nie należy uiszczać odsetek za czas, przez który uprawnionemu do zwrotu pozostają bezpłatnie użytki lub owoce przedmiotu.

§ 257. Kto jest uprawniony do żądania zwrotu za nakłady, które poczynił na pewien cel, może, gdy na ten cel zaciągnął zobowiązanie, żądać zwolnienia od zobowiązania. Jeżeli zobowiązanie nie jest jeszcze płatne, może mu zobowiązany do zwrotu, zamiast zwolnienia go, złożyć zabezpieczenie.

7. Zabranie urzędzeń.

§ 258. Kto jest uprawniony do zabrania urzędzenia (Einrichtung) z rzeczy, którą ma drugiemu wydać, winien w razie zabrania, przywrócić rzecz na swój koszt do pierwotnego stanu. Jeżeli drugi uzyskuje posiadanie rzeczy, natenczas jest on obowiązany do zezwolenia na zabranie urzędzenia; może odmówić zezwolenia, dopóki mu nie zostanie złożonem zabezpieczenie za szkodę połączoną ze zabranieniem.

8. Złożenie rachunków.

§ 259. Obowiązany do złożenia rachunków z zarządu, połączonego z dochodami lub wydatkami, winien uprawnionemu przedłożyć rachunek zawierający uporządkowane zestawienie dochodów lub wydatków i, o ile jest w zwyczaju udzielanie dokumentów dowodowych (Belege), przedłożyć te dokumenta.

Jeżeli istnieje powód do przyjęcia, że podane w rachunku dochody nie są zestawione z potrzebną starannością, natenczas winien zobowiązany na żądanie złożyć przysięgę manifestacyjną tej treści:

*iż wedle najlepszej wiedzy podał dochody tak zupełnie,
jak do tego jest w stanie.*

W sprawach mniejszej wagi nie ma zobowiązany obowiązku składania przysięgi manifestacyjnej.

Wyjaśnienie co do zbioru rzeczy.

§ 260. Obowiązany do wydania zbioru (Inbegriff) przedmiotów lub do udzielenia wyjaśnienia o stanie takiego zbioru, winien uprawnionemu przedłożyć spis jego stanu.

Jeżeli istnieje powód do przyjęcia, że spisu nie sporządzono z potrzebną starannością, natenczas winien zobowiązany na żądanie złożyć przysięgę manifestacyjną tej treści:

iż wedle najlepszej wiedzy podał stan tak zupełnie, jak do tego jest w stanie.

Przepis § 259 ust. 3 ma zastosowanie.

Sąd właściwy do złożenia przysięgi manifestacyjnej.

§ 261. O ile przysięgi manifestacyjnej nie należy złożyć przed Sądem procesowym, należy ją złożyć przed Sądem powiatowym tego miejsca, w którym ma być dopełnionem zobowiązanie do złożenia rachunków lub przedłożenia spisu. Zobowiązany, który ma swe miejsce zamieszkania w kraju lub przebywa w kraju, może złożyć przysięgę manifestacyjną przed Sądem powiatowym swego miejsca zamieszkania lub miejsca pobytu.

Sąd może uchwalić zmianę roty przysięgi dostosowaną do okoliczności.

Koszta odebrania przysięgi ponosi ten, kto żąda złożenia przysięgi.

9. Zobowiązanie wybieralne (alternatywne).

§ 262. Jeżeli kto jest dłużnym kilka świadczeń w ten sposób, że winien wykonać jedno lub drugie, natenczas przysługuje w razie wątpliwości wybór dłużnikowi.

§ 263. Wybór następuje zapomocą oświadczenia wobec drugiej strony.

Wybrane świadczenie uważa się jako jedynie dłużne od początku.

§ 264. Jeżeli dłużnik uprawniony do wyboru nie przedsięweźmie wyboru przed rozpoczęciem egzekucji, natenczas może wierzyciel wedle swego wyboru skierować egzekucję na jedno lub drugie świadczenie; dłużnik może jednak, jak długo wierzyciel nie otrzymał w całości lub w części wybranego świadczenia, uwolnić się ze swego zobowiązania przez uskutecznienie jednego z pozostałych świadczeń.

Jeżeli wierzyciel, uprawniony do wyboru jest w zwłoce, może go dłużnik wezwać do wyboru, wyznaczając mu odpowiedni czasokres. Z upływem czasokresu przechodzi prawo wyboru na dłużnika, gdy wierzyciel nie przedsięweźmie wczas wyboru.

§ 265. Jeżeli jedno ze świadczeń jest od początku niemożliwe lub stanie się później niemożliwym, natenczas ogranicza się stosunek dłużny do pozostałych świadczeń. Ograniczenie nie następuje jeżeli świadczenie stanie się niemożliwym wskutek okoliczności, za którą strona nieuprawniona do wyboru odpowiada.

III. Częściowe świadczenia.

§ 266. Dłużnik nie jest uprawniony do częściowych świadczeń.

IV. Dopelnienie przez osoby trzecie.

§ 267. Jeżeli dłużnik nie ma uskutecznić świadczenia osobiście, natenczas może też osoba trzecia świadczenie uskutecznić. Zezwolenie dłużnika nie jest potrzebne.

Wierzyciel może nie przyjąć świadczenia, jeżeli dłużnik się sprzeciwia.

Ius offerendi.

§ 268. Jeżeli wierzyciel prowadzi egzekucję na przedmiot należący do dłużnika, natenczas może każdy, komu grozi niebezpieczeństwo, iż wskutek egzekucji utraci prawo na tym przedmiocie, zaspokoić wierzyciela. Takie samo prawo przysługuje posiadaczowi rzeczy, jeżeli mu grozi niebezpieczeństwo, że wskutek egzekucji utraci posiadanie.

Zaspokojenie może nastąpić też przez złożenie do depozytu lub przez potrącenie.

O ile osoba trzecia zaspokaja wierzyciela, przechodzi pretensja na nią. Przejścia nie można dochodzić ze szkodą wierzyciela.

VI. Miejsce świadczenia.

§ 269. Jeżeli miejsca świadczenia ani nie oznaczono, ani nie można go wywnioskować z okoliczności, w szczególności z natury stosunku dłużnego, natenczas winno świadczenie nastąpić w miejscu, w którym dłużnik miał w czasie powstania stosunku dłużnego swe miejsce zamieszkania.

Jeżeli zobowiązanie powstało w przedsiębiorstwie przemysłowym dłużnika, a dłużnik miał swą siedzibę przemysłową w innej miejscowości, natenczas wstępuje miejscowość, w której się znajdowała siedziba w miejsce miejsca zamieszkania.

Z samej okoliczności, że dłużnik przejął na siebie kosztą przesyłki, nie można wnioskować, że miejsce, do którego ma nastąpić przesyłka, ma być miejscem świadczenia.

Przesyłka pieniędzy.

§ 270. Dłużnik winien w razie wątpliwości przesłać wierzycielowi pieniądze do jego miejsca zamieszkania na swój koszt i niebezpieczeństwo.

Jeżeli pretensja powstała w przedsiębiorstwie przemysłowem wierzyciela, a wierzyciel ma swą siedzibę przemysłową w innej miejscowości, natenczas wstępuje miejscowość, w której się znajduje siedziba w miejsce miejsca zamieszkania.

Jeżeli wskutek zmiany miejsca zamieszkania lub siedziby przemysłowej wierzyciela, która nastąpiła po powstaniu stosunku dłużnego, podwyższają się koszty lub niebezpieczeństwo przesyłki, natenczas ponosi wierzyciel w pierwszym wypadku nadwyżkę kosztów, w drugim niebezpieczeństwo.

Przepisy o miejscu świadczenia pozostają nienaruszone.

VII. Czas świadczenia.

§ 271. Jeżeli czasu świadczenia ani nie oznaczono, ani nie można go wywnioskować z okoliczności, natenczas może wierzyciel domagać się świadczenia natychmiast, a dłużnik może je natychmiast skutecznić.

Jeżeli czas oznaczono, należy w razie wątpliwości przyjąć, że wierzyciel nie może żądać świadczenia przed tym czasem, lecz dłużnik może je przedtem skutecznić.

Interusurium.

§ 272. Dłużnik, płacący bezprocentowy dług przed płatnością, nie jest uprawniony do odcięcia odsetek za czas między zapłatą a dniem płatności.

VIII. Prawo zatrzymania.

§ 273. Jeżeli dłużnik ma z tego samego stosunku prawnego, na którym polega jego zobowiązanie, płatne roszczenie przeciw wierzycielowi, natenczas może on, o ile ze stosunku dłużnego nic innego nie wynika, odmówić dłużnego świadczenia, póki nie zostanie uskutecznione należące mu się świadczenie (Prawo zatrzymania).

Kto jest obowiązany do wydania przedmiotu, ma takie samo prawo, jeżeli mu przysługuje płatne roszczenie o nakłady na przedmiot lub z powodu szkody przez przedmiot spowod-

wanej, chyba, że uzyskał przedmiot zapomocą rozmyślnie popełnionego czynu niedozwolonego.

Wierzyciel może się uchronić przed wykonaniem prawa zatrzymania przez złożenie zabezpieczenia. Złożenie zabezpieczenia zapomocą poręki przez ręczyciela jest wykluczone.

Skutki wykonania prawa zatrzymania.

§ 274. Wobec skargi wierzyciela ma dochodzenie prawa zatrzymania tylko ten skutek, że należy zasądzić dłużnika na świadczenie za otrzymaniem świadczenia jemu się należącego (dopełnienie ręki w rękę. Zug um Zug).

Na podstawie takiego zasądzenia może wierzyciel dochodzić swego roszczenia w drodze egzekucji bez uskutecznienia świadczenia, do którego jest obowiązany, jeżeli dłużnik jest w zwłoce w przyjęciu.

IX. Zmiana zobowiązania.

1. Niemożliwość świadczenia po powstaniu zobowiązania.

§ 275. Dłużnik staje się wolnym od zobowiązania do świadczenia, o ile świadczenie stało się niemożliwem wskutek okoliczności, która zaistniała po powstaniu stosunku dłużnego, a za którą on nie odpowiada.

Z niemożliwością zaistniałą po powstaniu stosunku dłużnego stoi narówni późniejsza niemożność świadczenia przez dłużnika.

2. Rozmiar odpowiedzialności dłużnika.

a) Zły zamiar — niedbalstwo.

§ 276. Dłużnik odpowiada, o ile nic innego nie postanowiono, za zły zamiar i niedbalstwo. Niedbale działa ten, kto nie przestrzega wymaganej w życiu potocznem staranności. Przepisy §§ 827, 828 mają zastosowanie.

Nie można wprzód zwolnić dłużnika od odpowiedzialności za zły zamiar.

b) *Diligentia quam suis.*

§ 277. Kto odpowiada tylko za staranność, jakiej zwykły dokładać we własnych sprawach, nie jest wolny od odpowiedzialności za grube niedbalstwo.

c) Odpowiedzialność za zastępcę i osoby pomocnicze.

§ 278. Dłużnik odpowiada za winę swego ustawowego zastępcy i osób, któreimi posługuje się w celu dopełnienia swego

zobowiązania, w takim samym rozmiarze jak za własną winę. Przepis § 276 ust. 2 nie ma zastosowania.

d) Niemożność świadczenia długu gatunkowego.

§ 279. Jeżeli dłużny przedmiot oznaczono tylko wedle gatunku, natenczas odpowiada dłużnik, jak długo świadczenie z gatunku jest możliwe, za swą niemożność świadczenia także wtedy, gdy nie ponosi winy.

Zawiniona dodatkowa niemożliwość.

§ 280. O ile świadczenie staje się niemożliwym wskutek okoliczności, za którą dłużnik odpowiada, winien dłużnik zwrócić wierzycielowi szkodę powstałą wskutek niedopełnienia.

W razie częściowej niemożliwości może wierzyciel odmówić przyjęcia możliwej części świadczenia i żądać odszkodowania za niedopełnienie całego zobowiązania, jeżeli częściowe dopełnienie nie ma dla niego interesu. Obowiązujące dla umownego prawa odstąpienia przepisy §§ 346 do 356 mają odpowiednie zastosowanie.

Świadczenie surogatu.

§ 281. Jeżeli dłużnik wskutek okoliczności, która powoduje niemożliwość świadczenia, uzyskuje zwrot za dłużny przedmiot lub roszczenie o zwrot, natenczas może wierzyciel żądać wydania tego, co dłużnik otrzymał jako zwrot lub odstąpienia roszczenia o zwrot.

Jeżeli wierzyciel ma roszczenie o odszkodowanie z powodu niedopełnienia i gdy korzysta z prawa wyszczególnionego w ust. 1, natenczas zmniejsza się odszkodowanie, które należy mu świadczyć, o wartość uzyskanego zwrotu lub roszczenia o zwrot.

Ciężar dowodu przy niemożliwości świadczenia.

§ 282. Jeżeli jest spornem, czy niemożliwość świadczenia spowodowaną została okolicznością, za którą dłużnik odpowiada, natenczas spoczywa ciężar dowodu na dłużniku.

Odszkodowanie zamiast dopełnienia.

§ 283. Jeżeli dłużnika prawomocnie zasądzono, może mu wierzyciel wyznaczyć odpowiedni czasokres do uskutecznienia świadczenia z oświadczeniem, że po upływie czasokresu odmówi przyjęcia świadczenia. Po upływie czasokresu może wierzyciel żądać odszkodowania za niedopełnienie, o ile świadczenia wczas nie uskutecznilo; roszczenie o dopełnienie jest wy-

kluczone. Dłużnik nie ma obowiązku do odszkodowania, jeżeli świadczenie stało się niemożliwym wskutek okoliczności, za którą dłużnik nie odpowiada.

Jeżeli do upływu czasokresu świadczenia tylko częściowo nie uskutecznilo, natenczas przysługuje wierzycielowi także prawo wyszczególnione w § 280 ust. 2.

X. Zwłoka dłużnika.

§ 284. Jeżeli dłużnik nie uskuteczni świadczenia po upomnieniu go przez wierzyciela, które to upomnienie nastąpiło po płatności, natenczas popada wskutek upomnienia w zwłokę. Z upomnieniem stoi na równi wniesienie skargi o świadczenie, jako też doręczenie nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczem.

Jeżeli dla świadczenia oznaczono czas wedle kalendarza, natenczas popada dłużnik w zwłokę bez upomnienia, gdy nie uskuteczni świadczenia w oznaczonym czasie. To samo stosuje się, jeżeli świadczenie winno poprzedzić wypowiedzenie i czas dla świadczenia w ten sposób oznaczono, że daje się obliczyć od wypowiedzenia wedle kalendarza.

§ 285. Dłużnik nie popada w zwłokę, jak długo nie uskuteczni świadczenia wskutek okoliczności, za którą nie odpowiada.

Skutki zwłoki dłużnika.

§ 286. Dłużnik winien zwrócić wierzycielowi szkodę powstałą wskutek zwłoki.

Jeżeli świadczenie wskutek zwłoki nie ma dla wierzyciela żadnego interesu, natenczas może wierzyciel odmówić przyjęcia świadczenia i żądać odszkodowania za niedopełnienie. Obowiązujące dla umownego prawa odstąpienia przepisy §§ 346 do 356 mają odpowiednie zastosowanie.

Odpowiedzialność za niedbalstwo i przypadek.

§ 287. Dłużnik odpowiada podczas zwłoki za każde niedbalstwo. Odpowiada też za niemożliwość świadczenia powstałą podczas zwłoki przez przypadek, chyba, że szkoda byłaby powstała także w razie uskutecznienia świadczenia na czas.

Odsetki zwłoki.

§ 288. Dług pieniężny należy podczas zwłoki oprocentować w wysokości czterech od sta. Jeżeli wierzyciel może z in-

nego powodu prawnego żądać wyższych odsetek, należy je dalej uiszczać.

Dochodzenie dalszej szkody nie jest wykluczone.

§ 289. Od odsetek nie należy uiszczać odsetek zwłoki. Prawo wierzyciela do żądania zwrotu szkody powstałej wskutek zwłoki pozostaje nienaruszone.

§ 290. Jeżeli dłużnik jest obowiązany do zwrócenia wartości przedmiotu, który podczas zwłoki zaginął lub nie może być wydany z powodu powstałego podczas zwłoki, natenczas może wierzyciel żądać odsetek od kwoty, która ma być zwróconą, od chwili, którą przyjmuje się za podstawę oznaczenia wartości. To samo stosuje się, gdy dłużnik jest obowiązany do zwrotu zmniejszenia wartości przedmiotu, który podczas zwłoki się pogorszył.

Odsetki procesowe.

§ 291. Dług pieniężny winien dłużnik oprocentować od zawiśnięcia sporu także wtedy, gdy nie jest w zwłoce; jeżeli dług staje się dopiero później płatny, należy go oprocentować od chwili płatności. Przepisy § 288 ust. 1 i § 289 zdanie 1 mają odpowiednie zastosowanie.

Skutki zawiśnięcia sporu przy zobowiązaniach o wydanie pewnych przedmiotów.

§ 292. Jeżeli dłużnik ma wydać oznaczony przedmiot, natenczas od chwili zawiśnięcia sporu, stosują się do roszczenia wierzyciela o odszkodowanie za pogorszenie, zginiecie lub niemożliwość wydania powstałą z innego powodu, przepisy obowiązujące dla stosunku między właścicielem a posiadaczem od zawiśnięcia sporu o roszczenie o własność, o ile co innego nie wynika na korzyść wierzyciela ze stosunku dłużnego lub ze zwłoki dłużnika.

To samo stosuje się do roszczenia wierzyciela o wydanie lub o wynagrodzenie za użytki i do roszczenia dłużnika o zwrot nakładów.

TYTUŁ DRUGI.

ZWŁOKA WIERZyciela.

Wymogi.

§ 293. Wierzyciel popada w zwłokę, gdy nie przyjmuje ofiarowanego mu świadczenia.

Rzeczywiste zaofiarowanie.

§ 294. Świadczenie musi być wierzycielowi rzeczywiście tak zaofiarowane, jak ma być uskutecznione.

Słowne zaofiarowanie.

§ 295. Słowne zaofiarowanie dłużnika wystarcza, jeżeli mu wierzyciel oświadczył, że świadczenia nie przyjmie, lub jeżeli do uskutecznienia świadczenia potrzebną jest czynność wierzyciela, w szczególności jeżeli wierzyciel ma dłużną rzecz sobie odebrać. Z zaofiarowaniem świadczenia stoi narówni wezwanie skierowane do wierzyciela, by przedsięwziął potrzebną czynność.

§ 296. Jeżeli dla czynności przez wierzyciela przedsięwziąć się mającej oznaczono czas wedle kalendarza, natenczas potrzeba zaofiarowania tylko wtedy, gdy wierzyciel przedsięweźmie czynność na czas. To samo stosuje się, jeżeli czynność ma poprzedzić wypowiedzenie i czas dla przedsięwzięcia czynności w ten sposób oznaczono, że się daje od wypowiedzenia obliczyć wedle kalendarza.

Szczególne wymogi zwłoki wierzyciela.

§ 297. Wierzyciel nie popada w zwłokę, jeżeli dłużnik w czasie zaofiarowania lub w wypadku § 296 w czasie ustanowionym dla czynności wierzyciela, nie jest w stanie świadczenia uskutecznić.

§ 298. Jeżeli dłużnik jest obowiązany do uskutecznienia świadczenia tylko wzamian za świadczenie wierzyciela, natenczas popada wierzyciel w zwłokę, gdy wprowadzie jest gotów przyjąć ofiarowane świadczenie, lecz sam nie ofiaruje świadczenia wzajemnego.

§ 299. Jeżeli czasu świadczenia nie oznaczono lub dłużnik jest uprawniony do uskutecznienia świadczenia przed oznaczonym czasem, natenczas nie popada wierzyciel przez to w zwłokę, że przejściowo doznaje przeszkody w przyjęciu ofiarowanego świadczenia, chyba, że dłużnik zapowiedział mu świadczenie odpowiedni czas przedtem.

Skutki zwłoki wierzyciela.

a) Ograniczona odpowiedzialność dłużnika.

§ 300. Dłużnik odpowiada w czasie zwłoki wierzyciela tylko za zły zamiar i grube niedbalstwo.

Jeżeli rzecz dłużną oznaczono tylko wedle gatunku, natenczas przechodzi niebezpieczeństwo na wierzyciela z chwilą, w której on popada przez to w zwłokę, że nie przyjmuje ofiarowanej rzeczy.

b) Dług pieniężny oprocentowany.

§ 301. Od oprocentowanego długu pieniężnego nie płaci dłużnik w czasie zwłoki wierzyciela odsetek.

c) Jakie użytki ma dłużnik wydać lub zwrócić.

§ 302. Jeżeli dłużnik ma wydać lub zwrócić użytki przedmiotu, natenczas ogranicza się jego zobowiązanie podczas zwłoki wierzyciela do użytków, które pobrał.

d) Przy zobowiązaniu wydania gruntu.

§ 303. Jeżeli dłużnik jest obowiązany do wydania gruntu, natenczas może po zaistnieniu zwłoki wierzyciela zaniechać posiadania. Zaniechaniem posiadania należy przedtem wierzycielowi zagrozić, chyba, że zagrożenie nie jest możebnem.

e) Zwrot zwiększonych kosztów.

§ 304. Dłużnik może w razie zwłoki wierzyciela żądać zwrotu większych nakładów, które musiał ponieść na bezskuteczne zaoferowanie jako też na przechowanie i utrzymanie dłużnego przedmiotu.

ROZDZIAŁ DRUGI.

ZOBOWIĄZANIA Z UMÓW.

TYTUŁ PIERWSZY.

POWSTANIE. TREŚĆ UMOWY.

1. Powstanie zobowiązania.

§ 305. Do stworzenia zobowiązania czynnością prawną jakoteż do zmiany treści stosunku dłużnego potrzebną jest umowa między interesowanymi, o ile ustawa co innego nie przepisuje.

2. Umowa o niemożliwe świadczenie.

§ 306. Umowa, której przedmiotem jest niemożliwe świadczenie, jest nieważną.

§ 307. Kto przy zawarciu umowy, której przedmiotem jest niemożliwe świadczenie, o niemożliwości świadczenia wiedział

lub wiedzieć musiał, jest obowiązany do zwrotu szkody, którą druga strona przez to ponosi, iż zaufała w ważność umowy, jednak nie ponad kwotę interesu, jaki ma druga strona w ważności umowy. Niema obowiązku zwrotu, gdy druga strona o niemożliwości wie lub wiedzieć musi.

Te przepisy mają odpowiednie zastosowanie, jeżeli świadczenie jest tylko częściowo niemożliwe i umowa odnośnie do możliwej części jest ważną lub gdy jedno z kilku wybieralnie przyrzeczonych świadczeń jest niemożliwe.

§ 308. Niemożliwość świadczenia nie stoi na przeszkodzie ważności umowy, jeżeli niemożliwość można usunąć i umowę zawarto pod warunkiem, że świadczenie stanie się możliwem.

Jeżeli przyrzeczono świadczenie pod innym zawieszającym warunkiem albo ustanowiono równocześnie termin początkowy, natenczas umowa jest ważną, gdy niemożliwość usunięto przed spełnieniem się warunku lub nadejściem terminu.

3. Umowy zakazane.

§ 309. Jeżeli umowa sprzeciwia się ustawowemu zakazowi, natenczas stosują się odpowiednio przepisy §§ 307, 308.

4. Umowa o przyszły majątek.

§ 310. Umowa, którą jedna strona zobowiązuje się do przeniesienia lub obciążenia użytkowaniem swego przyszłego majątku lub ułamkowej części swego przyszłego majątku, jest nieważna.

5. Umowa o obecny majątek.

§ 311. Umowa, którą jedna strona zobowiązuje się do przeniesienia lub obciążenia użytkowaniem swego obecnego majątku lub części ułamkowej swego obecnego majątku wymaga sądowego lub notarialnego udokumentowania.

6. Umowa o spadek osoby żyjącej.

§ 312. Umowa o spadek jeszcze żyjącej osoby trzeciej jest nieważna. To samo stosuje się do umowy o zachówek lub zapis ze spadku jeszcze żyjącej osoby trzeciej.

Te przepisy nie stosują się do umowy, zawartej między przyszłymi dziedzicami ustawowymi o ustawową część dziedziczną lub o zachówek jednego z nich. Taka umowa wymaga sądowego lub notarialnego udokumentowania.

7. Umowa o pozbycie gruntu.

§ 313. Umowa, którą jedna strona zobowiązuje się do przeniesienia własności gruntu, wymaga sądowego lub notarialnego udokumentowania. Umowa zawarta bez przestrzegania tej formy staje się w całej swej treści ważną, gdy zdanie i wpis do księgi gruntowej nastąpią.

Przynależność przy pozbyciu gruntu.

§ 314. Jeżeli ktoś zobowiązuje się do pozbycia lub obciążenia rzeczy, natenczas odnosi się to zobowiązanie w razie wątpliwości też do przynależności rzeczy.

8. Umowy z nieoznaczonym przedmiotem świadczenia.

a) Oznaczenie przez jednego z kontrahentów.

§ 315. Jeżeli jedna ze stron zawierających umowę ma oznaczyć świadczenie, natenczas należy w razie wątpliwości przyjąć, że oznaczenie winno nastąpić wedle uznania odpowiadającego słuszności.

Oznaczenie następuje przez oświadczenie wobec drugiej strony.

Jeżeli oznaczenie ma nastąpić wedle uznania odpowiadającego słuszności, natenczas jest przedsięwzięte oznaczenie dla drugiej strony tylko wtedy wiążące, gdy ono odpowiada słuszności. Jeżeli nie odpowiada słuszności, natenczas oznacza wyrok świadczenie; to samo stosuje się, gdy z oznaczeniem zwlekano.

b) Oznaczenie świadczenia wzajemnego.

§ 316. Jeżeli nie oznaczono rozmiaru świadczenia wzajemnego przyrzeczonego w zamian za świadczenie, natenczas przysługuje w razie wątpliwości oznaczenie tej stronie, która ma żądać świadczenia wzajemnego.

c) Oznaczenie przez osobę trzecią.

§ 317. Jeżeli oświadczenie świadczenia pozostawiono osobie trzeciej, natenczas należy w razie wątpliwości przyjąć, że ma ono nastąpić wedle uznania odpowiadającego słuszności.

Jeżeli kilka osób trzecich ma oznaczyć, natenczas wymagana jest w razie wątpliwości ogólna zgoda wszystkich; jeżeli ma być oznaczoną suma, a oznaczono rozmaite sumy, natenczas miarodajna jest w razie wątpliwości przeciętna suma.

§ 318. Oznaczenie świadczenia pozostawione osobie trzeciej następuje przez oświadczenie wobec jednej ze stron zawierających umowę.

Zaczeplenie przedsięwziętego oznaczenia z powodu błędu groźby lub podstępnego wprowadzenia w błąd przysługuje jedynie stronom zawierającym umowę; przeciwnikiem w razie zaczeplenia jest druga strona. Zaczeplenie musi nastąpić bezwzględnie skoro tylko uprawniony do zaczeplenia dowiedział się o powodzie zaczeplenia.

§ 319. Jeżeli osoba trzecia ma oznaczyć świadczenie wedle uznania odpowiadającego słuszności, natenczas nie jest oznaczenie wiążące dla stron zawierających umowę, gdy ono jest widocznie niesłusznem. Oznaczenie następuje w tym wypadku przez wyrok; to samo stosuje się, jeżeli osoba trzecia nie może lub nie chce świadczenia oznaczyć lub z niem zwleka.

Jeżeli osoba trzecia ma świadczenie oznaczyć dowolnie, natenczas jest umowa bezskuteczną, gdy osoba trzecia nie może lub nie chce świadczenia oznaczyć lub jeżeli z niem zwleka.

TYTUŁ DRUGI.

UMOWA DWUSTRONNA.

1. Zarzut niedopełnienia umowy.

§ 320. Zobowiązany z umowy dwustronnej może odmówić świadczenia przezeń skutecznić się mającego aż do uskutecznienia świadczenia wzajemnego, chyba, że jest obowiązany do świadczenia naprzód. Jeżeli należy świadczyć kilku osobom, natenczas można jednemu z nich odmówić należącej mu się części świadczenia aż do uskutecznienia całego wzajemnego świadczenia. Przepis § 273 ust. 3 nie ma zastosowania.

Jeżeli jedna strona częściowo uskuteczniła świadczenie, natenczas nie można odmówić wzajemnego świadczenia o tyle, o ile wedle okoliczności, w szczególności z powodu stosunkowo drobnej zaległej części, odmowa sprzeciwiałaby się zasadom uczciwości i wzajemnego zaufania.

2. Pogorszenie się stosunków majątkowych drugiej strony przy świadczeniu uprzedniem.

§ 321. Zobowiązany z dwustronnej umowy do uprzedniego świadczenia, może, jeżeli po zawarciu umowy w stosunkach

majątkowych drugiej strony nastąpi istotne pogorszenie, przez co roszczenie o świadczenie wzajemne staje się zagrożone, odmówić świadczenia, do którego jest zobowiązany aż do uskutecznienia wzajemnego świadczenia lub złożenia za nie zabezpieczenia.

3. Skutki zarzutu niedopełnienia umowy w procesie.

§ 322. Jeżeli jedna strona wnosi skargę o dłużne jej świadczenie z dwustronnej umowy, natenczas dochodzenie przysługującego drugiej stronie prawa odmówienia świadczenia aż do uskutecznienia wzajemnego świadczenia, ma tylko ten skutek, że należy drugą stronę zasądzić na dopełnienie zobowiązania ręka w rękę (Zug um Zug).

Jeżeli strona skarżąca ma naprzód świadczyć, natenczas może jeżeli druga strona zwleka z przyjęciem, skarżyć o świadczenie po otrzymaniu wzajemnego świadczenia.

Do egzekucji stosuje się przepis § 274 ust. 2.

4. Skutki niemożności świadczenia, która nastąpiła po umowie.

a) Gdy żądana strona za nią nie odpowiada.

§ 323. Jeżeli świadczenie, które jedna strona ma uskutecznić na podstawie dwustronnej umowy, stanie się niemożliwym wskutek okoliczności, za którą ani ona ani druga strona nie odpowiada, natenczas traci ona roszczenie o wzajemne świadczenie; w razie częściowej niemożności zmniejsza się wzajemne świadczenie wedle §§ 472, 473.

Jeżeli druga strona żąda po myśli § 281 wydania zwrotu uzyskanego za dłużny przedmiot lub odstąpienia roszczenia o zwrot, natenczas pozostaje ona obowiązana do wzajemnego świadczenia; to świadczenie zmniejsza się jednak wedle §§ 472, 473 o tyle, o ile wartość zwrotu lub roszczenie o zwrot pozostaje poza wartością dłużnego świadczenia.

O ile uskutecznilo świadczenie wzajemne, co do którego wedle tych przepisów nie istnieje obowiązek świadczenia, można żądać zwrotu świadczenia wedle przepisów o wydaniu niesłusznego wzbogacenia.

b) Gdy odpowiada strona przeciwna.

§ 324. Jeżeli świadczenie, które jedna strona ma uskutecznić na podstawie dwustronnej umowy, stanie się niemożliwym wskutek okoliczności, za którą druga strona odpowiada,

natenczas zatrzymuje ona roszczenie o świadczenie wzajemne. Musi jednak zezwolić na policzenie sobie tego, co zaoszczędziła wskutek uwolnienia się od świadczenia lub co nabyła przez użycie swej siły roboczej gdzieindziej lub czego złośliwie nabyć zaniechała.

To samo stosuje się, gdy świadczenie, do którego jedna strona jest obowiązana, staje się niemożliwym wskutek okoliczności, za którą nie odpowiada, w czasie, w którym druga strona jest w zwłoce z przyjęciem.

c) Gdy odpowiada sam dłużnik.

§ 325. Jeżeli świadczenie, które jedna strona ma uskutecznić na podstawie dwustronnej umowy stanie się niemożliwym wskutek okoliczności, za którą ona odpowiada, natenczas może druga strona żądać odszkodowania za niedopełnienie lub odstąpić od umowy. Przy częściowej niemożliwości jest ona uprawniona, jeżeli częściowe dopełnienie nie ma dla niej interesu, żądać odszkodowania z powodu niedopełnienia całego zobowiązania wedle § 280 ust. 2 lub odstąpić od całej umowy. Zamiast roszczenia o odszkodowanie i prawa odstąpienia może dochodzić praw ustanowionych na wypadek § 323.

To samo stosuje się w wypadku § 283, gdy nie uskuteczniliono świadczenia do upływu czasokresu lub jeżeli nie uskuteczniliono go częściowo do tego czasu.

5. Zwłoka przy umowach dwustronnych.

§ 326. Jeżeli przy dwustronnej umowie jest jedna strona w zwłoce ze świadczeniem, do którego jest zobowiązana, natenczas może jej druga strona wyznaczyć do uskutecznienia świadczenia odpowiedni czasokres z oświadczeniem, że po upływie tego czasokresu odmówi przyjęcia świadczenia. Po upływie czasokresu jest ona uprawnioną do żądania odszkodowania za niedopełnienie lub do odstąpienia od umowy, jeżeli świadczenie nie nastąpiło wczas; roszczenie o dopełnienie jest wykluczone. Jeżeli świadczenie nie uskuteczniliono częściowo do upływu czasokresu, natenczas stosuje się odpowiednio przepis § 325 ust. 1.

Jeżeli dopełnienie umowy wskutek zwłoki nie ma interesu dla drugiej strony, natenczas przysługują jej prawa wymienione w ust. 1, przyczem nie potrzeba wyznaczania czasokresu.

§ 327. Do prawa odstąpienia oznaczonego w §§ 325, 326 stosują się odpowiednio przepisy §§ 346 do 356 obowiązujące dla umownego prawa odstąpienia. Jeżeli odstąpienie nastąpiło wskutek okoliczności, za którą druga strona nie odpowiada, natenczas odpowiada ona tylko wedle przepisów o wydaniu niesłusznego wzbogacenia.

TYTUŁ TRZECI.

PRYZRZECZENIE ŚWIADCZENIA OSOBIE TRZECIEJ.

Istota i interpretacja umów na korzyść osób trzecich.

§ 328. Umową można umówić świadczenie na korzyść osoby trzeciej z tym skutkiem, że osoba trzecia nabywa bezpośrednio prawo żądania świadczenia.

W braku szczególnego postanowienia należy wnioskować z okoliczności, w szczególności z celu umowy, czy osoba trzecia ma nabyć prawo, czy prawo osoby trzeciej ma natychmiast powstać czy też tylko pod pewnymi warunkami i czy stronom zawierającym umowę ma przysługiwać prawo zniesienia lub zmiany prawa osoby trzeciej bez jej zgody.

Podjęcie się dopełnienia.

§ 329. Jeżeli jedna strona obowiązuje się w umowie do zaspokojenia wierzyciela drugiej strony, nie przejmując tego długu, natenczas nie należy w razie wątpliwości przyjąć, że wierzyciel ma bezpośrednio nabyć prawo żądania od niej zaspokojenia.

Ubezpieczenie na życie, przejęcie majątku i t. d. z postanowieniami na korzyść osób trzecich.

§ 330. Jeżeli w umowie o ubezpieczenie na życie lub o rentę dożywotnią umówiono wypłatę sumy ubezpieczonej lub dożywotniej renty osobie trzeciej, natenczas należy w razie wątpliwości przyjąć, że osoba trzecia ma bezpośrednio nabyć prawo żądania świadczenia. To samo stosuje się, jeżeli przy bezpłatnem przysporzeniu nałożono na obdarzonego obowiązek świadczenia na korzyść osoby trzeciej lub jeżeli przy przejęciu majątku lub dobra przejmujący przyrzekł świadczenie na korzyść osoby trzeciej w celu spłaty.

Czas nabycia przez osobę trzecią.

§ 331. Jeżeli świadczenie osobie trzeciej ma nastąpić po

śmierci tego komu je przyrzeczono, natenczas nabywa w razie wątpliwości osoba trzecia prawo żądania świadczenia ze śmiercią przyjmującego przyrzeczenie.

Jeżeli przyjmujący przyrzeczenie umiera przed urodzeniem się osoby trzeciej, natenczas może być przyrzeczenie świadczenia osobie trzeciej zniesione lub zmienione tylko jeszcze wtedy, gdy zastrzeżono sobie uprawnienie do tego.

Oznaczenie innej osoby trzeciej.

§ 332. Jeżeli przyjmujący przyrzeczenie zastrzegł sobie uprawnienie zastąpienia osoby oznaczonej w umowie kim innym bez zgody przyrzekającego, natenczas może to w razie wątpliwości nastąpić także w rozporządzeniu na wypadek śmierci.

Nieprzyjęcie przez osobę trzecią.

§ 333. Jeżeli osoba trzecia oświadczeniem złożonym wobec przyrzekającego nie przyjmuje nabytego umową prawa, natenczas przyjmuje się, iż tego prawa nie nabyto.

Zarzuty wobec osoby trzeciej.

§ 334. Zarzuty z umowy przysługują przyrzekającemu także wobec osoby trzeciej.

Prawo przyjmującego przyrzeczenia do żądania świadczenia.

§ 335. Przyjmujący przyrzeczenie może, o ile nie należy przyjąć innej woli stron zawierających umowę, żądać świadczenia na rzecz osoby trzeciej także wtedy, gdy tej ostatniej przysługuje prawo żądania świadczenia.

TYTUŁ CZWARTY.

ZADATEK. KARA UMOWNA.

I. Zadek.

§ 336. To co przy zawarciu umowy dano jako zadek uważa się jako znak zawarcia umowy.

Zadatku nie uważa się w razie wątpliwości za odstępnę.

§ 337. Zadek należy w razie wątpliwości policzyć na świadczenie dłużne przez dającego lub, jeżeli to nie może nastąpić, przy dopełnieniu umowy zwrócić.

Jeżeli umowę zniesiono, należy zadek zwrócić.

§ 338. Jeżeli świadczenie dłużne przez zadatkującego stanie się niemożliwym wskutek okoliczności, za którą on od-

powiada, albo, jeżeli zadatkujący zawini zniesienie umowy, natenczas jest otrzymujący zadatek uprawniony do zatrzymania zadatku. Jeżeli otrzymujący zadatek żąda odszkodowania z powodu niedopełnienia, natenczas należy w razie wątpliwości policzyć zadatek lub, jeżeli to nie może nastąpić, zwrócić przy świadczeniu odszkodowania.

II. Kara umowna.

1. Kara pieniężna.

§ 339. Jeżeli dłużnik obowiązuje się zapłacić wierzycielowi sumę pieniężną jako karę na wypadek, iż nie dopełni swego zobowiązania wcale lub nie dopełni go w należyty sposób, natenczas staje się kara płatną, gdy dłużnik popadnie w zwłokę. Jeżeli dłużne świadczenie polega na zaniechaniu, staje się kara płatną z przeciwdziałaniem.

Kara zamiast dopełnienia.

§ 340. Jeżeli dłużnik przyrzekł zapłatę kary na wypadek niedopełnienia swego zobowiązania, natenczas może wierzyciel żądać zapłaty kary zamiast dopełnienia. Jeżeli wierzyciel oświadczy dłużnikowi, że żąda kary, natenczas jest roszczenie o dopełnienie wykluczone.

Jeżeli wierzycielowi przysługuje roszczenie o odszkodowanie z powodu niedopełnienia, natenczas może on żądać zapadłej kary jako najmniejszej kwoty szkody. Dochodzenie dalszej szkody nie jest wykluczone.

Kara obok dopełnienia.

§ 341. Jeżeli dłużnik przyrzekł zapłatę kary na wypadek niedopełnienia swego zobowiązania w należyty sposób, w szczególności w oznaczonym czasie, natenczas może wierzyciel żądać zapadłej kary obok dopełnienia.

Jeżeli wierzycielowi przysługuje roszczenie o odszkodowanie z powodu nienależytego dopełnienia, natenczas stosują się przepisy § 340 ust. 2.

Wierzyciel, który przyjmuje dopełnienie, może żądać kary tylko wtedy, gdy zastrzegł sobie to prawo przy przyjęciu.

2. Kara niepieniężna.

§ 342. Jeżeli przyrzeczono jako karę inne świadczenie aniżeli zapłatę pewnej sumy pieniężnej, natenczas stosują się przepisy §§ 339 do 341; roszczenie o odszkodowanie jest wykluczone, gdy wierzyciel żąda kary.

3. Obniżenie kary przez Sąd.

§ 343. Jeżeli kara zapadła jest niestosunkowo wysoka, natenczas można ją na wniosek dłużnika obniżyć do odpowiedniej sumy. Przy ocenie odpowiedności należy uwzględnić każdy uprawniony interes wierzyciela, nie tylko stosunki majątkowe. Po uiszczeniu kary jest obniżenie wykluczone.

To samo stosuje się także poza wypadkami §§ 339, 342, gdy kto przyrzeka zapłatę kary na wypadek przedsięwzięcia lub zaniechania czynności.

4. Bezskuteczność przyrzeczenia kary umownej.

§ 344. Jeżeli ustawa uznaje przyrzeczenie świadczenia za bezskuteczne, natenczas bezskutecznym jest też układ o karę umowną, zawarty na wypadek niedopełnienia umowy, nawet wtedy gdy strony wiedziały o bezskuteczności przyrzeczenia.

5. Ciężar dowodu.

§ 345. Dłużnik, który przeczy, by zaistniały wymogi płatności kary, ponieważ dopełnił swego zobowiązania, winien udowodnić dopełnienie, o ile dłużne świadczenie nie polega na zaniechaniu.

TYTUŁ PIĄTY.

O D S T Ą P I E N I E.

1. Skutki umownego zastrzeżenia prawa odstąpienia.

§ 346. Jeżeli w umowie jedna strona zastrzegła sobie odstąpienie, natenczas są strony zobowiązane, gdy odstąpienie nastąpi, zwrócić sobie nawzajem otrzymane świadczenia. Za świadczone usługi jakoteż za pozostawienie używania rzeczy należy wynagrodzić wartość lub, jeżeli w umowie oznaczono wzajemne świadczenie w pieniądzu, to ostatnie uiścić.

Niemożliwość zwrotu.

§ 347. Roszczenie o odszkodowanie z powodu pogorszenia, zaginięcia lub niemożliwości wydania powstałej z innego powodu oznacza się w razie odstąpienia począwszy od otrzymania świadczenia wedle przepisów obowiązujących dla stosunku między właścicielem a posiadaczem od chwili zawiśnięcia sporu o roszczenie o własność. To samo stosuje się do roszczenia o wydanie lub wynagrodzenie za użytki i do roszczenia

o zwrot za nakłady. Sumę pieniężną należy od czasu otrzymania oprocentować.

Dopełnienie ręka w rękę.

§ 348. Zobowiązań stron wynikających z odstąpienia należy dopełnić ręką w rękę. Przepisy §§ 320, 322 stosują się odpowiednio.

2. Sposób odstąpienia.

§ 349. Odstąpienie następuje zapomocą oświadczenia wobec drugiej strony.

3. Ponoszenie niebezpieczeństwa.

§ 350. Odstąpienia nie wyklucza okoliczność, że przedmiot który uprawniony otrzymał, przypadkowo zaginął.

4. Wykluczenie odstąpienia.

a) Zaginięcie, pogorszenie i t. d. zawinione.

§ 351. Odstąpienie jest wykluczone, jeżeli uprawniony zawinił istotne pogorszenie, zaginięcie lub inną niemożliwość wydania otrzymanego przedmiotu. Zaginięcie znacznej części stoi na równi z istotnem pogorszeniem przedmiotu, wina drugiego za którą uprawniony odpowiada stoi na równi z własną winą uprawnionego.

b) Przerobienie otrzymanej rzeczy.

§ 352. Odstąpienie jest wykluczone, jeżeli uprawniony otrzymaną rzecz przekształcił przez przerobienie lub przetworzenie na rzecz innego rodzaju.

c) Pozbycie otrzymanego przedmiotu.

§ 353. Jeżeli uprawniony pozbył otrzymany przedmiot lub znaczną jego część lub obciążył prawem osoby trzeciej, natenczas jest odstąpienie wykluczone, gdy odnośnie do tego, który nabył przedmiot wskutek tego rozporządzenia, zaistniały wymogi § 351 lub § 352.

Z rozporządzeniem uprawnionego stoi na równi rozporządzenie, które nastąpiło w drodze egzekucji lub wykonania aresztu lub przez zarządcę masy konkursowej.

5. Zwłoka w zwrocie przedmiotu.

§ 354. Uprawnionemu, który zwleka ze zwrotem otrzymanego przedmiotu lub znacznej części przedmiotu, może druga strona wyznaczyć odpowiedni czasokres z oświadczeniem, że po upływie tego czasokresu przedmiotu nie przyjmie. Odstą-

pienie staje się bezskutecznem, jeżeli zwrot nie nastąpi przed upływem czasokresu.

6. Czasokres do odstąpienia.

§ 355. Jeżeli nie umówiono czasokresu do wykonania prawa odstąpienia, może druga strona wyznaczyć uprawnionemu odpowiedni czasokres do wykonania. Prawo odstąpienia gaśnie, jeżeli odstąpienia nie oświadczone przed upływem czasokresu.

7. Prawo odstąpienia kilku.

§ 356. Jeżeli przy umowie jest po jednej lub drugiej stronie kilku uczestników, natenczas może być prawo odstąpienia wykonane tylko przez wszystkich i przeciw wszystkim. Jeżeli prawo odstąpienia gaśnie dla jednego z uprawnionych, gaśnie ono także dla reszty.

8. Bezskuteczne odstąpienie.

§ 357. Jeżeli jedna strona zastrzegła sobie odstąpienie na wypadek niedopełnienia zobowiązania przez drugą stronę, natenczas staje się odstąpienie bezskutecznem, gdy druga strona mogła się uwolnić od zobowiązania przez potrącenie i bezzwłocznie po odstąpieniu oświadczyła, iż z potrącenia korzysta.

9. Ciężar dowodu.

§ 358. Jeżeli jedna strona zastrzegła sobie odstąpienie na wypadek niedopełnienia zobowiązania przez drugą stronę, a ta ostatnia przeczy dopuszczalności oświadczonego odstąpienia, ponieważ dopełniła, natenczas winna dopełnienie udowodnić, o ile dłużne świadczenie nie polega na zaniechaniu.

10. Odstąpienie za odstępnem.

§ 359. Jeżeli zastrzeżono odstąpienie za zapłatą odstępnego, natenczas jest odstąpienie bezskutecznem, gdy odstępnego nie uiszczono przed lub przy oświadczeniu a druga strona z tego powodu oświadczenie bezzwłocznie odrzuca. Oświadczenie jest jednak skuteczne, jeżeli odstępnego uiszczono bezzwłocznie po odrzuceniu.

11. Zastrzeżenie utraty prawa.

§ 360. Jeżeli umowę zawarto z zastrzeżeniem, że dłużnik ma utracić swe prawa z umowy w razie niedopełnienia swego zobowiązania, natenczas jest wierzyciel w razie zaistnienia tego wypadku uprawniony do odstąpienia.

12. Interesa terminowe (Fixgeschäfte).

§ 361. Jeżeli w dwustronnej umowie ułożono się, że świadczenie jednej strony ma być uskutecznione dokładnie w pewnym ściśle oznaczonym czasie lub w przeciągu ściśle oznaczonego czasokresu, natenczas należy w razie wątpliwości przyjąć, że druga strona ma być uprawniona do odstąpienia, jeżeli świadczenie nie nastąpi w oznaczonym czasie lub w przeciągu oznaczonego czasokresu.

ROZDZIAŁ TRZECI.

ZGAŚNIĘCIE ZOBOWIĄZAŃ.

TYTUŁ PIERWSZY.

DOPEŁNIENIE.

1. Wykonanie dłużnego świadczenia.

§ 362. Zobowiązanie gaśnie po uskutecznieniu wierzycielowi dłużnego świadczenia.

Jeżeli osobie trzeciej uskutecznilo świadczenie w celu dopełnienia, stosują się przepisy § 185.

Zarzut nienależytego dopełnienia umowy.

§ 363. Jeżeli wierzyciel przyjął świadczenie ofiarowane mu tytułem dopełnienia jako dopełnienie, natenczas spoczywa na nim dowód, gdy nie chce uznać świadczenia za dopełnienie dlatego, że jest ono inne niż dłużne świadczenie, albo niezupełne.

2. Datio in solutum.

§ 364. Zobowiązanie gaśnie, jeżeli wierzyciel przyjmuje inne niż dłużne świadczenie w miejsce dopełnienia.

Jeżeli dłużnik w celu zaspokojenia wierzyciela przyjmuje wobec niego nowe zobowiązanie, natenczas nie należy w razie wątpliwości przyjąć, że zobowiązanie to przyjął w miejsce dopełnienia.

§ 365. Jeżeli w miejsce dopełnienia dano rzecz, pretensję do osoby trzeciej albo inne prawo, winien dłużnik dać rękojmię z powodu wady w prawie lub z powodu wady rzeczy w ten sam sposób, jak sprzedający.

3. Policzenie świadczenia przy kilku długach.

§ 366. Jeżeli dłużnik jest obowiązany do uskutecznienia wierzycielowi jednorodnych świadczeń z kilku stosunków dłużnych, a to co świadczy nie wystarcza do umorzenia wszystkich długów, natenczas umarza się ten dług, który dłużnik przy uskutecznianiu świadczenia oznaczy.

Jeżeli dłużnik nie oznaczy, natenczas umarza się dług najpierw płatny, między kilkoma płatnymi długami ten, który daje wierzycielowi mniejsze bezpieczeństwo, między kilkoma jednakowo pewnymi ten, który jest dla dłużnika uciążliwszy, między kilkoma jednakowo uciążliwymi starszy dług, a przy równie starych, każdy dług stosunkowo.

§ 367. Jeżeli dłużnik ma prócz głównego świadczenia uiścić odsetki i kosztą, natenczas policza się świadczenie niewystarczające na zaspokojenie całego długu najpierw na kosztą, potem na odsetki a wkońcu na główne świadczenie.

Jeżeli dłużnik postanawia, że policzenie powinno nastąpić inaczej, może wierzyciel odmówić przyjęcia świadczenia.

4. Pokwitowanie.

§ 368. Wierzyciel winien po otrzymaniu świadczenia dać na żądanie pisemne potwierdzenie (pokwitowanie). Dłużnik, mający w tem prawny interes, by pokwitowanie udzielono w innej formie, może żądać udzielenia w tej formie.

Kosztą pokwitowania.

§ 369. Kosztą pokwitowania ponosi i zalicza dłużnik, o ile co innego nie wynika ze stosunku prawnego istniejącego między nim a wierzycielem.

Jeżeli wskutek przeniesienia wierzytelności lub wskutek dziedziczenia w miejsce pierwotnego wierzyciela wstąpiło kilku wierzycieli, natenczas ponoszą wierzyciele (powstałe wskutek tego) większe koszty.

Pokwitowanie jako pełnomocnictwo do przyjęcia świadczenia.

§ 370. Oddawcę pokwitowania uważa się za upoważnionego do odebrania świadczenia, o ile przyjęciu takiego upoważnienia nie sprzeciwiają się okoliczności świadczącemu znane

5. Zwrot skryptu dłużnego.

§ 371. Jeżeli na pretensję wystawiono skrypt dłużny, może dłużnik, prócz pokwitowania, żądać zwrotu skryptu dłużnego. Jeżeli wierzyciel twierdzi, że nie jest w stanie go wydać, może dłużnik żądać publicznie uwierzytelnionego uznania, że dług wygasł.

ZŁOŻENIE DO DEPOZYTU.

I. Złożenie do depozytu rzeczy dłużnej.

1. Powody złożenia.

§ 372. Jeżeli wierzyciel zwleka z przyjęciem, może dłużnik pieniądze, papiery wartościowe i inne dokumenta, jakoteż kosztowności złożyć do depozytu dla wierzyciela w miejscu publicznem do tego przeznaczonem. To samo stosuje się, gdy dłużnik z innego powodu, leżącego w osobie wierzyciela, lub wskutek niepewności co do osoby wierzyciela, nie polegającej na niedbalstwie, nie może albo wcale albo też bezpiecznie dopełnić swego zobowiązania.

Złożenie w razie obowiązku wzajemnego świadczenia.

§ 373. Dłużnik obowiązany do świadczenia tylko za wzajemnem świadczeniem wierzyciela, może prawo wierzyciela do odebrania złożonej rzeczy uczynić zależnem od uskutecznienia wzajemnego świadczenia.

2. Miejsce złożenia.

§ 374. Złożenie winno nastąpić u depozytariusza (Hinterlegungsstelle) miejsca świadczenia; jeżeli dłużnik składa do depozytu w innem miejscu, winien zwrócić wierzycielowi szkodę przez to powstałą.

Dłużnik winien wierzycielowi bezzwłocznie donieść o złożeniu do depozytu; w razie zaniechania jest obowiązany do odszkodowania. Doniesienia można zaniechać, jeżeli ono nie jest możebnem.

Złożenie przez pocztę.

§ 375. Jeżeli rzecz, która ma być złożoną do depozytu, przesłano depozytariuszowi pocztą, natenczas działa złożenie wstecz od czasu nadania rzeczy na pocztę.

3. Prawo odebrania z powrotem rzeczy złożonej do depozytu.

§ 376. Dłużnik ma prawo odebrania z powrotem rzeczy złożonej do depozytu.

Odebranie jest wykluczone:

1. jeżeli dłużnik oświadczył wobec depozytariusza, że zrzeka się odebrania,

2. jeżeli wierzyciel oświadczył depozytariuszowi, że przyjmuje,

3. jeżeli depozytariuszowi przedłożono zapadły między wierzycielem a dłużnikiem prawomocny wyrok, którym orzeczono, że złożenie prawnie nastąpiło.

§ 377. Prawo odebrania nie podlega zajęciu.

Jeżeli do majątku dłużnika otwarto konkurs, nie może dłużnik w czasie trwania konkursu wykonać prawa odebrania.

4. Skutki złożenia.

§ 378. Jeżeli odebranie rzeczy złożonej jest wykluczone, natenczas staje się dłużnik przez złożenie wolnym od zobowiązania w taki sam sposób, jak gdyby w czasie złożenia uskutecznił świadczenie wierzycielowi.

§ 379. Jeżeli odebrania rzeczy złożonej nie wykluczono, może dłużnik odesłać wierzyciela do rzeczy złożonej.

Jak długo rzecz jest złożona, ponosi wierzyciel niebezpieczeństwo a dłużnik nie jest obowiązany do płacenia odsetek ani do świadczenia zwrotu za niepobrane użytki.

Jeżeli dłużnik odbierze złożoną rzecz, przyjmuje się, iż złożenie nie nastąpiło.

5. Współdziałanie dłużnika przy podjęciu rzeczy zdeponowanej.

§ 380. O ile wedle przepisów obowiązujących depozytariusza do wykazania uprawnienia wierzyciela do podjęcia jest potrzebne albo wystarczające oświadczenie dłużnika uznające to uprawnienie, może wierzyciel żądać od dłużnika złożenia oświadczenia pod tymi samymi warunkami, pod jakimi byłby uprawniony do żądania świadczenia, gdyby złożenie do depozytu nie nastąpiło.

6. Koszta złożenia.

§ 381. Koszta złożenia do depozytu ponosi wierzyciel, o ile dłużnik nie odbierze rzeczy złożonej zpowrotem.

7. Zgaśnięcie prawa wierzyciela do rzeczy zdeponowanej.

§ 382. Prawo wierzyciela do rzeczy złożonej do depozytu gaśnie z upływem trzydziestu lat po otrzymaniu doniesienia o złożeniu, jeżeli wierzyciel nie zgłaszał się przedtem u depozytariusza; dłużnik jest uprawniony do odebrania zpowrotem, nawet gdy się zrzekł prawa odebrania.

II. Rzeczy ruchome nie nadające się do złożenia.

§ 383. Jeżeli dłużna rzecz ruchoma nie nadaje się do złożenia do depozytu, natenczas może dłużnik w razie zwłoki wie-

rzyciela spowodować jej sprzedaż w drodze licytacji w miejscu świadczenia i uzyskaną kwotę złożyć do depozytu. To samo stosuje się w wypadkach § 372 zd. 2, gdy należy się obawiać zepsucia, albo gdy przechowanie połączone jest ze stosunkowo wielkimi kosztami.

Jeżeli nie można się spodziewać, by licytacja w miejscu świadczenia dała odpowiedni wynik, należy rzecz sprzedać w drodze licytacji w innym nadającym się miejscu.

Licytację winien skutecznie ustanowiony dla miejsca licytacji komornik sądowy lub inny upoważniony do licytacji urzędnik lub publicznie mianowany licytant (publiczna licytacja). Miejsce i czas licytacji należy publicznie ogłosić, przy czem należy rzecz ogólnie oznaczyć.

§ 384. Licytacja dopuszczalna jest dopiero wówczas, gdy nią przedtem wierzycielowi zagrożono; zagrożenia można zaniechać, jeżeli rzecz jest narażona na zepsucie a z odroczeniem licytacji połączone jest niebezpieczeństwo.

Dłużnik winien bezzwłocznie zawiadomić wierzyciela o licytacji; w razie zaniechania obowiązany jest do odszkodowania.

Zagrożenia i zawiadomienia można zaniechać, jeżeli one nie są możebne.

Sprzedaż z wolnej ręki.

§ 385. Jeżeli rzecz ma cenę giełdową lub targową, może dłużnik spowodować sprzedaż z wolnej ręki przez stręczyciela handlowego upoważnionego publicznie do takich sprzedaży lub za cenę bieżącą przez osobę upoważnioną do publicznych licytacji.

Koszta licytacji.

§ 386. Koszta licytacji lub sprzedaży dokonanej po myśli § 385, ponosi wierzyciel, o ile dłużnik nie odbierze zpowrotem złożonej do depozytu sumy uzyskanej ze sprzedaży.

TYTUŁ TRZECI.

POTRĄCENIE (KOMPENZATA).

1. Wymogi.

§ 387. Jeżeli dwie osoby są sobie nawzajem dłużne świadczenia, które są jednorodne pod względem przedmiotu, natenczas może każda strona swą pretensję potrącić od pretensji

drugiej strony, skoro tylko może żądać należnego jej świadczenia i skutecznie świadczenie, do którego jest obowiązana.

2. Oświadczenie potrącenia.

§ 388. Potrącenie następuje przez oświadczenie wobec drugiej strony. Oświadczenie jest bezskuteczne, jeżeli złożono je pod warunkiem lub z oznaczeniem czasu.

3. Skutki potrącenia.

§ 389. Potrącenie sprawia, że pretensje, o ile się pokrywają, uchodzą za zgasłe w tej chwili, w której jako nadające się do potrącenia stanęły naprzeciw siebie.

4. Wykluczenie potrącenia.

a) Pretensje obciążone zarzutem.

§ 390. Pretensja, której można przeciwstawić zarzut, nie nadaje się do potrącenia. Przedawnienie nie wyklucza potrącenia, jeżeli przedawniona pretensja nie była jeszcze przedawnioną w tym czasie, w którym mogła być potrąconą od drugiej pretensji.

b) Pretensje o różnych miejscach świadczenia.

§ 391. Dopuszczalnym jest potrącenie, gdy dla pretensji istnieją rozmaite miejsca świadczenia lub dostawy (Ablieferungsorte). Potrącająca strona winna jednak zwrócić szkodę, którą druga strona ponosi przez to, że wskutek potrącenia nie otrzymuje świadczenia, względnie nie może go skutecznie w ustanowionym miejscu.

Jeżeli umówiono, że świadczenie ma nastąpić w pewnym oznaczonym czasie w pewnym oznaczonym miejscu, natenczas należy w razie wątpliwości przyjąć, że potrącenie pretensji, dla której istnieje inne miejsce świadczenia, jest wykluczone.

c) Pretensje zajęte.

§ 392. Zajęcie pretensji wyklucza potrącenie pretensji przysługującej dłużnikowi przeciw wierzycielowi tylko wtedy, gdy dłużnik nabył swą pretensję po zajęciu, lub gdy jego pretensja dopiero po zajęciu stała się płatną i później niż pretensja zajęta.

d) Pretensje z czynów niedozwolonych.

§ 393. Niedopuszczalnym jest potrącenie od pretensji powstałej z rozmyślnie popełnionego czynu niedozwolonego.

e) Pretensje nie podlegające zajęciu.

§ 394. O ile pretensja nie podlega zajęciu, o tyle nie nadaje się do potrącenia. Dłużne wkładki można jednak potrącić od kwot, które mają być pobrane (Hebungen) z kas chorych, kas zasiłkowych lub kas pogrzebowych, w szczególności z kas górniczych i kas towarzystw górniczych.

f) Potrącenie przeciw Państwu, gminie etc.

§ 395. Od pretensji Rzeszy lub państwa związkowego, jakoteż od pretensji gminy lub innego związku komunalnego jest potrącenie dopuszczalne tylko wtedy, gdy świadczenie ma nastąpić do tej samej kasy, z której należy uiścić pretensję potrącającego.

4. Potrącenie w razie istnienia kilku pretensyj.

§ 396. Jeżeli jedna lub druga strona ma kilka pretensyj nadających się do potrącenia, natenczas może strona potrącająca oznaczyć pretensje, które mają być potrącone. Jeżeli potrącenie oświadczone bez takiego oznaczenia albo druga strona sprzeciwia się bezzwłocznie, natenczas stosuje się odpowiednio przepis § 366 zd. 2.

Jeżeli strona potrącająca dłużną jest drugiej stronie prócz głównego świadczenia odsetki i kosztu, natenczas stosują się odpowiednio przepisy § 367.

TYTUŁ CZWARTY.

ZWOLNIENIE Z DŁUGU

§ 397. Zobowiązanie gaśnie, jeżeli wierzyciel umową dłużnika zwalnia z długu. To samo stosuje się, jeżeli wierzyciel umową zawartą z dłużnikiem uznaje, że zobowiązanie nie istnieje.

ROZDZIAŁ CZWARTY.

PRZENIESIENIE PRETENSJI.

I. Przeniesienie umowne.

1. Skutek.

§ 398. Wierzyciel może przenieść umowę zawartą z drugim pretensją na tego ostatniego (ustępstwo). Ze zawarciem umowy wstępuje nowy wierzyciel w miejsce dotychczasowego wierzyciela

2. Pretensje nie nadające się do przeniesienia.

§ 399. Pretensji nie można przenieść, jeżeli w razie uskutecznienia świadczenia innej osobie aniżeli pierwotnemu wierzycielowi świadczenie zmieniłoby swą treść lub gdy umową z dłużnikiem przeniesienie wykluczono.

§ 400. Pretensji nie można przenieść, o ile ona nie podlega zajęciu.

3. Przejście praw ubocznych.

§ 401. Z przeniesioną pretensją przechodzą na nowego wierzyciela hipoteki lub prawa zastawu, które dla niej istnieją, jako też prawa z ustanowionej dla niej poręki.

Połączonego z pretensją prawa pierwszeństwa na wypadek egzekucji lub konkursu może nowy wierzyciel także dochodzić.

4. Obowiązki cedenta.

a) Do dania wyjaśnień i dokumentów.

§ 402. Dotychczasowy wierzyciel jest obowiązany do udzielenia nowemu wierzycielowi koniecznych do dochodzenia pretensji wyjaśnień i wydania dokumentów służących do udowodnienia pretensji, o ile one znajdują się w jego posiadaniu.

b) Do wystawienia dokumentu o ustępstwie.

§ 403. Dotychczasowy wierzyciel winien wystawić nowemu wierzycielowi na żądanie publicznie uwierzytelniony dokument o ustępstwie. Koszta ponosi i zalicza nowy wierzyciel.

5. Zarzuty dłużnika.

§ 404. Dłużnik może nowemu wierzycielowi przeciwstawić zarzuty, które w czasie ustępstwa pretensji istniały wobec dotychczasowego wierzyciela.

6. Ustępstwo pozorne.

§ 405. Dłużnik, który wystawił na dług dokument, nie może się w razie ustępstwa pretensji, które nastąpiło przy przedłożeniu (tego) dokumentu, powołać wobec nowego wierzyciela na to, że wejście w stosunek dłużny lub uznanie jego nastąpiło tylko pozornie albo, że odstąpienie umową z pierwotnym wierzycielem wykluczono, chyba że nowy wierzyciel przy odstąpieniu stan rzeczy znał lub znać musiał.

7. Potrącenie.

§ 406. Dłużnik może pretensję przysługującą mu przeciw dotychczasowemu wierzycielowi potrącić także wobec nowego

wierzyciela, chyba że przy nabyciu pretensji wiedział o ustępstwie albo, że pretensja stała się płatną dopiero po uzyskaniu wiadomości i później niż odstąpiona pretensja.

8. Ochrona dłużnika.

a) Z powodu niewiadomości o ustępstwie.

§ 407. Świadczenie, które dłużnik skutecznia po ustępstwie dotychczasowemu wierzycielowi, jakoteż każda czynność prawna, którą dłużnik po ustępstwie przedsięweźmie z dotychczasowym wierzycielem odnośnie do pretensji, jest skuteczną także wobec nowego wierzyciela, chyba, że dłużnik wie o ustępstwie przy skutecznianiu świadczenia albo przedsięwzięciu czynności prawnej.

Jeżeli w sporze zawisłym po ustępstwie między dłużnikiem a dotychczasowym wierzycielem wydano prawomocny wyrok o pretensję, natenczas musi nowy wierzyciel wyrok uznać jako jego obowiązujący, chyba, że dłużnik przy zawiśnięciu sporu o ustępstwie wiedział.

b) W razie kilkakrotnego ustępstwa.

§ 408. Jeżeli dotychczasowy wierzyciel przenosi odstąpioną pretensję ponownie na osobę trzecią, natenczas w razie, gdy dłużnik skutecznie świadczenie osobie trzeciej albo dłużnik i osoba trzecia przedsięwezmą czynność prawną, albo między nimi zawiśnie spór, mają na korzyść dłużnika wobec wcześniejszego nabywcy odpowiednie zastosowanie przepisy § 407.

To samo stosuje się, jeżeli już przeniesioną pretensję przekazano uchwałą sądową osobie trzeciej lub jeżeli dotychczasowy wierzyciel wobec osoby trzeciej uzna, że przeniesiona pretensja już z mocy ustawy przeszła już na osobę trzecią.

9. Zawiadomienie o ustępstwie.

§ 409. Wierzyciel, który zawiadomił dłużnika o ustępstwie pretensji, ponosi w stosunku do dłużnika skutki doniesienia o ustępstwie nawet w wypadku, gdy ustępstwo nie nastąpiło albo nie jest skuteczne. Z zawiadomieniem stoi na równi, gdy wierzyciel wystawił dokument ustępstwa nowemu wierzycielowi w tym dokumencie wymienionemu i ten ostatni go dłużnikowi przedłożył.

Zawiadomienie można cofnąć tylko za zgoda tego, kogo wymieniono jako nowego wierzyciela.

10. Legitymacja nowego wierzyciela.

§ 410. Dłużnik jest obowiązany do świadczenia nowemu wierzycielowi tylko za wydaniem dokumentu ustępstwa, wystawionego przez dotychczasowego wierzyciela. Wypowiedzenie lub upomnienie nowego wierzyciela jest bezskuteczne, jeżeli nastąpiło bez przedłożenia takiego dokumentu a dłużnik je bezzwłocznie z tego powodu odrzuca.

Te przepisy nie mają zastosowania, jeżeli dotychczasowy wierzyciel doniósł dłużnikowi pisemnie o ustępstwie.

11. Ustępstwo pretensyj urzędniczych i t. d.

§ 411. Jeżeli osoba wojskowa, urzędnik, osoba duchowna albo nauczyciel przy publicznym zakładzie naukowym odstępuje przenośną część dochodów służbowych, płacy tymczasowej (Wartegeld) lub poborów pensyjnych, należy o tem zawiadomić wypłacającą kasę przez przedłożenie dokumentu ustępstwa wystawionego przez dotychczasowego wierzyciela i publicznie uwierzytelnionego. Aż do zawiadomienia uchodzi to ustępstwo jako kasie nieznane.

II. Przeniesienie z mocy ustawy.

§ 412. Przepisy §§ 399 do 404, 406 do 410 mają odpowiednie zastosowanie do przeniesienia pretensji z mocy ustawy.

III. Przeniesienie innych praw.

§ 413. Przepisy o przeniesieniu pretensji stosują się odpowiednio do przeniesienia innych praw, o ile ustawa co innego nie przepisuje.

ROZDZIAŁ PIĄTY.

PRZEJĘCIE DŁUGU.

Umowa między przejmującym a wierzycielem.

§ 414. Umową z wierzycielem może osoba trzecia przejąć dług w ten sposób, że osoba trzecia wstępuje w miejsce dotychczasowego dłużnika.

Umowa między przejmującym a dłużnikiem.

§ 415. Jeżeli umowę przejęcia długu zawarła osoba trzecia z dłużnikiem, natenczas zależy jej skuteczność od zatwierdzenia wierzyciela. Zatwierdzenie może nastąpić dopiero wówczas, gdy dłużnik lub osoba trzecia doniosła wierzycielowi

o przejęciu długu. Aż do zatwierdzenia mogą strony umowę zmienić lub znieść.

Jeżeli odmówiono zatwierdzenia, należy przyjąć, że przejęcie nie nastąpiło. Jeżeli dłużnik lub osoba trzecia żąda od wierzyciela oświadczenia się co do zatwierdzenia, wyznaczając mu równocześnie czasokres, natenczas może wierzyciel oświadczyć zatwierdzenie tylko do upływu czasokresu; jeżeli wierzyciel oświadczenia nie złoży, przyjmuje się, iż zatwierdzenia odmówiono.

Jak długo wierzyciel nie zatwierdził, jest przejmujący w razie wątpliwości wobec dłużnika obowiązany do zaspokojenia wierzyciela na czas. To samo stosuje się, jeżeli wierzyciel odmówił zatwierdzenia.

Przejęcie długu hipotecznego.

§ 416. Jeżeli nabywca gruntu umową z pozbywającym przejmuje na siebie dług pozbywającego, dla którego istnieje hipoteka na tym gruncie, natenczas może wierzyciel przejęcie długu zatwierdzić tylko wtedy, gdy pozbywający mu o tem doniesie. Jeżeli od otrzymania doniesienia upłynęło sześć miesięcy, natenczas uważa się, iż zatwierdzenie udzielono, chyba, że wierzyciel przedtem wobec pozbywającego zatwierdzenia odmówił; przepis § 415 ust. 2 zd. 2 niema zastosowania.

Zawiadomienie pozbywającego może nastąpić dopiero po wpisaniu nabywcy w księdze gruntowej za właściciela. Zawiadomienie musi nastąpić pisemnie i zawierać wzmiankę, że przejmujący wstąpi w miejsce dotychczasowego dłużnika, jeżeli wierzyciel w przeciągu tych sześciu miesięcy nie oświadczy, iż odmawia zatwierdzenia.

Pozbywający winien na żądanie nabywcy zawiadomić wierzyciela o przejęciu długu. Gdy zatwierdzenie lub odmowa zatwierdzenia stanie się pewną, winien pozbywający zawiadomić nabywcę.

Zarzuty przejmującego dług.

§ 417. Przejmujący może przeciwstawić wierzycielowi zarzuty, wynikające ze stosunku prawnego między wierzycielem a dotychczasowym dłużnikiem. Pretensji przysługującej dotychczasowemu dłużnikowi nie może on potrącić.

Przejmujący nie może przeciwstawić wierzycielowi zarzutów wynikających ze stosunku prawnego między przejmują-

cym a dotychczasowym dłużnikiem a który był powodem do przejęcia długu.

Zgaśnięcie praw ubocznych.

§ 418. Wskutek przejęcia długu gasną ustanowione dla pretensji poręki i prawa zastawu. Jeżeli dla pretensji istnieje hipoteka, ma przejęcie taki sam skutek, jak gdyby wierzyciel zrzekł się hipoteki. Te przepisy nie mają zastosowania, jeżeli ręczyciel albo ten, do kogo obciążony przedmiot w czasie przejęcia długu należy, na to się zgodzi.

Prawa pierwszeństwa połączonego z pretensją na wypadek konkursu nie można dochodzić w konkursie nad majątkiem przejmującego.

Przejęcie majątku.

§ 419. Jeżeli ktoś umową przejmuje majątek drugiego, natenczas mogą wierzyciele tego ostatniego, mimo dalszego trwania odpowiedzialności dotychczasowego dłużnika, od chwili zawarcia umowy dochodzić swych roszczeń istniejących w tym czasie także przeciw przejmującemu.

Odpowiedzialność przejmującego ogranicza się do stanu (Bestand) przejętego majątku i do roszczeń przysługujących mu z umowy. Jeżeli przejmujący powołuje się na to, że jego odpowiedzialność jest ograniczoną, natenczas stosują się odpowiednio przepisy §§ 1990, 1991, obowiązujące dla odpowiedzialności dziedzica.

Odpowiedzialności przejmującego nie można umową między nim a dotychczasowym dłużnikiem wykluczyć ani też ograniczyć.

ROZDZIAŁ SZÓSTY.

MNOGOŚĆ DŁUŻNIKÓW I WIERZYCIELI.

1. Zobowiązanie i uprawnienie kilku przy świadcz. podzielnem.

§ 420. Jeżeli kilka osób jest dłużnych podzielne świadczenie lub kilka osób ma prawo żądać podzielnego świadczenia, natenczas ma w razie wątpliwości każdy zobowiązany równy udział w długu, każdy wierzyciel równy udział w uprawnieniu.

2. Dług solidarny.

a) Zasada.

§ 421. Jeżeli kilka osób jest dłużnych świadczenie w ten sposób, że każdy jest obowiązany do uskutecznienia całego

świadczenia, wierzyciel jest jednak uprawniony do żądania tylko jednorazowego świadczenia (dłużnik solidarny), naten-
czas może wierzyciel żądać świadczenia dowolnie od każdego
dłużnika w całości lub w części. Aż do wykonania całego
świadczenia pozostają wszyscy dłużnicy zobowiązani.

**b) Dopełnienie, świadczenie w miejsce dopeln., złożenie do depoz.,
potrącenie.**

§ 422. Dopełnienie przez jednego solidarnego dłużnika
jest skuteczne także na rzecz pozostałych dłużników. To samo
stosuje się do świadczenia w miejsce dopełnienia, do złożenia
do depozytu i do potrącenia.

Pretensji, która przysługuje jednemu solidarnemu dłużni-
kowi, nie mogą pozostali dłużnicy potrącić.

c) Zwolnienie z długu.

§ 423. Umówione między wierzycielem a jednym solidar-
nym dłużnikiem zwolnienie z długu jest skuteczne także na
rzecz pozostałych dłużników, jeżeli zawierający umowę chcieli
znieść całe zobowiązanie.

d) Zwłoka wierzyciela.

§ 424. Zwłoka wierzyciela wobec jednego solidarnego
dłużnika jest skuteczną też na rzecz pozostałych dłużników.

c) Wypowiedzenie, zwłoka dłużnika, przedawnienie i t. d.

§ 425. Inne okoliczności, aniżeli wymienione w §§ 422 do
424 są skuteczne tylko dla i przeciw dłużnikowi solidarnemu,
odnośnie do którego one zaistnieją, o ile ze stosunku dłużnego
nic innego nie wynika.

Stosuje się to w szczególności do wypowiedzenia, zwłoki,
winy, niemożliwości świadczenia przez jednego solidarnego
dłużnika, przedawnienia, przerwy i wstrzymania tegoż, połą-
czenia się pretensji z długiem i prawomocnego wyroku.

f) Stosunek wzajemny solidarnych dłużników.

§ 426. Udział każdego z dłużników solidarnych w zobo-
wiązaniu we wzajemnym stosunku do siebie jest równy, o ile
nic innego nie postanowiono. Jeżeli nie można uzyskać od
dłużnika solidarnego udziału na niego przypadającego, naten-
czas winni ponieść ten niedobór pozostali dłużnicy obowiązani
do wyrównania.

O ile solidarny dłużnik zaspokoił wierzyciela i może od
pozostałych dłużników żądać wyrównania, przechodzi pre-

tensja wierzyciela przeciw pozostałym dłużnikom na niego. Przejścia nie można dochodzić z niekorzyścią dla wierzyciela.

g) Dług solidarny przy wspólnej umowie.

§ 427. Jeżeli kilka osób obowiązuje się wspólną umową do podzielnego świadczenia, natenczas odpowiadają one w razie wątpliwości jako solidarni dłużnicy.

3. Wierzyciele solidarni.

a) Zasada.

§ 428. Jeżeli kilka osób jest uprawnionych do żądania świadczenia w ten sposób, że każdy może żądać całego świadczenia, dłużnik jednak jest obowiązany do uskutecznienia świadczenia tylko raz (wierzyciele solidarni), natenczas może dłużnik ukutecznić dowolnie świadczenie każdemu wierzycielowi. To samo stosuje się także i wtedy, gdy jeden z wierzycieli wniósł skargę o świadczenie.

b) Zwłoka solidarnego wierzyciela.

§ 429. Zwłoka solidarnego wierzyciela jest skuteczną także przeciw pozostałym wierzycielom.

Jeżeli pretensja z długiem zejdzie się w osobie jednego wierzyciela solidarnego, natenczas gasną prawa innych wierzycieli wobec dłużnika.

Zresztą stosują się odpowiednio przepisy §§ 422, 423, 425. W szczególności pozostają nienaruszone prawa pozostałych wierzycieli, jeżeli jeden wierzyciel solidarny przenosi swą pretensję na drugiego.

c) Wzajemny stosunek solidarnych wierzycieli.

§ 430. Wierzyciele solidarni mają we wzajemnym stosunku do siebie równy udział w uprawnieniu, o ile nic innego nie postanowiono.

4. Dług niepodzielny.

§ 431. Jeżeli kilka osób jest dłużnych niepodzielne świadczenie, natenczas odpowiadają one jako solidarni dłużnicy.

5. Pretensja niepodzielna.

§ 432. Jeżeli kilka osób ma żądać niepodzielnego świadczenia, natenczas może dłużnik, o ile one nie są solidarnymi wierzycielami, świadczyć tylko wszystkim wspólnie a każdy wierzyciel może tylko żądać uskutecznienia świadczenia dla wszystkich. Każdy wierzyciel może żądać, by dłużnik złożył

do depozytu dłużną rzecz dla wszystkich wierzycieli albo, by, gdy rzecz się nie nadaje do złożenia do depozytu, oddał ją przechowcy sądownie ustanowić się mającemu.

Zresztą okoliczność, która zaistniała co do osoby jednego wierzyciela, nie wywiera skutku dla i przeciw pozostałym wierzycielom.

ROZDZIAŁ SIÓDMY. POSZCZEGÓLNE ZOBOWIĄZANIA.

TYTUŁ PIERWSZY. KUPNO. ZAMIANA.

I. PRZEPISY OGÓLNE.

1. Pojęcie kupna.

§ 433. Wskutek umowy kupna ma sprzedający rzecz obowiązek oddania rzeczy kupującemu i wystarania mu się (verschaffen) o prawo własności tej rzeczy. Sprzedający prawo jest obowiązany do wystarania się nabywcy o prawo a, jeżeli prawo upoważnia do posiadania rzeczy, do oddania rzeczy.

Kupujący jest obowiązany do zapłacenia sprzedającemu umówionej ceny kupna i odebrania kupionej rzeczy.

2. Rękojmia z powodu wad w prawie.

a) Zasada.

§ 434. Sprzedający jest obowiązany do dostarczenia kupującemu kupionego przedmiotu wolnego od praw, których osoba trzecia może dochodzić przeciw kupującemu.

b) Obowiązek sprzedającego do wykreślenia wpisanych praw.

§ 435. Sprzedający grunt lub prawo na gruncie jest obowiązany do wykreślenia na własny koszt wpisanych do księgi gruntowej praw, które nie istnieją, gdyby one w razie istnienia naruszały prawo kupującego, o które sprzedający ma się wystracać.

To samo stosuje się do kupna okrętu, lub prawa na okręcie odnośnie do praw wpisanych do rejestru okrętowego.

c) Brak odpowiedzialności za publiczne daniny i ciężary.

§ 436. Sprzedający grunt nie odpowiada za wolność gruntu od publicznych danin i innych publicznych ciężarów, które nie nadają się do wpisu do księgi gruntowej.

d) Odpowiedzialność za stan pretensji lub prawa.

§ 437. Sprzedający pretensję lub inne prawo odpowiada za prawny stan pretensji lub prawa.

Sprzedający papier wartościowy odpowiada także za to, że nie wdrożono postępowania wywoławczego w celu uznania go za pozbawiony mocy.

e) Odpowiedzialność za zdolność płatniczą dłużnika.

§ 438. Jeżeli sprzedający pretensję przyjmuje odpowiedzialność za zdolność płatniczą dłużnika, natenczas w razie wątpliwości należy odnosić odpowiedzialność tylko do zdolności płatniczej w czasie ustępstwa.

f) Wiadomość o wadach w prawie.

§ 439. Sprzedający nie odpowiada za wadę w prawie, jeżeli kupujący o tej wadzie przy zawarciu umowy kupna wiedział.

Sprzedający winien usunąć hipotekę, dług gruntowy, rentowy lub prawo zastawu także wtedy, gdy kupujący wiedział o obciążeniu. To samo stosuje się do prenotacji celem zabezpieczenia roszczenia o ustanowienie jednego z tych praw.

g) Prawa kupującego przy wadach w prawie.

§ 440. Jeżeli sprzedający nie dopełni zobowiązań, które po myśli §§ 433 do 437, 439 na nim ciąży, natenczas oznaczają się prawa kupującego wedle §§ 320 do 327.

Jeżeli sprzedano rzecz ruchomą i oddano kupującemu w celu przeniesienia prawa własności, natenczas może kupujący z powodu prawa osoby trzeciej, które uprawnia do posiadania rzeczy, żądać odszkodowania z powodu niedopełnienia tylko wtedy, gdy wydał rzecz osobie trzeciej ze względu na to prawo lub sprzedającemu zwrócił lub gdy rzecz zaginęła.

Z wydaniem rzeczy osobie trzeciej stoi na równi, jeżeli osoba trzecia po kupującym albo ten po osobie trzeciej dziedziczy lub gdy kupujący prawo osoby trzeciej w inny sposób nabywa lub osobę trzecią zaspokaja.

Jeżeli kupującemu przysługuje roszczenie o wydanie wobec drugiego, wystarcza w miejsce zwrotu rzeczy odstąpienie roszczenia.

§ 441. Przepisy § 440 ust. 2 do 4 obowiązują także wtedy, gdy sprzedano prawo na rzeczy ruchomej, uprawniające do posiadania rzeczy.

h) Ciężar dowodu.

§ 442. Jeżeli sprzedający zaprzecza twierdzonej przez kupującego wadzie w prawie, winien kupujący wadę tę udowodnić.

i) Umowne wykluczenie rękojmi.

§ 443. Umowa, którą sprzedającego zwolniono lub ograniczono jego obowiązek dania rękojmi za wady w prawie po myśli §§ 433 do 437, 439 do 442, jest nieważną, jeżeli sprzedawca tę wadę podstępnie zamilczał.

3. Obowiązek dania wyjaśnień.

§ 444. Sprzedający jest obowiązany do udzielenia kupującemu koniecznych wiadomości co do prawnych stosunków dotyczących sprzedanego przedmiotu, w szczególności w razie sprzedaży gruntu co do granic, uprawnień i ciężarów i wydania mu dokumentów służących do udowodnienia prawa, o ile nie znajdują się w jego posiadaniu. Jeżeli treść takiego dokumentu odnosi się do innych spraw, natenczas obowiązany jest sprzedający tylko do udzielenia publicznie uwierzytelnionego wyciągu.

4. Umowy podobne do kupna.

§ 445. Przepisy §§ 433 do 444 mają odpowiednie zastosowanie do innych umów, których przedmiotem jest pozbycie lub obciążenie przedmiotu za zapłatą.

5. Przejście niebezpieczeństwa i ciężarów.

§ 446. Z oddaniem sprzedanej rzeczy przechodzi niebezpieczeństwo przypadkowego zaginięcia lub przypadkowego pogorszenia na kupującego. Począwszy od oddania należą się kupującemu użytki i on ponosi ciężary rzeczy.

Jeżeli kupującego grunt wpisano przed oddaniem za właściciela do księgi gruntowej, rozpoczynają się te skutki z wpisem.

Niebezpieczeństwo transportu.

§ 447. Jeżeli sprzedający przesyła sprzedaną rzecz na żądanie kupującego do innego miejsca niż do miejsca dopełnienia, natenczas przechodzi niebezpieczeństwo na kupującego, skoro tylko sprzedający rzecz wydał spedytorowi, przewoźnikowi lub innej osobie lub zakładowi przeznaczonemu do wykonania przesyłki.

Jeżeli kupujący udzielił szczególnej wskazówki co do rodzaju przesyłki a sprzedający bez ważnego powodu odstępuje od tej wskazówki, natenczas odpowiada sprzedający za szkodę stąd powstałą.

Koszta oddania, mierzenia, ważenia, odbioru, przesyłki.

§ 448. Koszta oddania sprzedanej rzeczy, w szczególności kosztu mierzenia i ważenia, ponosi sprzedający, kosztu odbioru i przesyłki rzeczy do innego miejsca niż miejsca dopełnienia kupujący.

Jeżeli sprzedano prawo, ponosi sprzedający kosztu ustanowienia lub przeniesienia prawa.

Koszta zdania.

§ 449. Kupujący grunt ponosi kosztu zdania i wpisu. Kupujący prawo do gruntu kosztu wpisu do księgi gruntowej potrzebnego do ustanowienia lub przeniesienia prawa, z włączeniem kosztów oświadczeń potrzebnych do wpisu. Kupujący ponosi w obu wypadkach także kosztu spisania umowy kupna.

Nakłady sprzedającego.

§ 450. Jeżeli niebezpieczeństwo sprzedanej rzeczy przeszło na kupującego przed oddaniem rzeczy a sprzedający przed oddaniem poczynił na rzecz nakłady, które stały się konieczne po przejściu niebezpieczeństwa, natenczas może od kupującego żądać zwrotu jakgdyby mu kupujący zlecił zarząd rzeczy.

Obowiązek kupującego do zwrotu innych nakładów oznacza się wedle przepisów o sprawowaniu interesu bez zlecenia.

Niebezpieczeństwo, kosztu i t. d. przy sprzedaży prawa.

§ 451. Jeżeli sprzedano prawo na rzeczy, które uprawnia do posiadania rzeczy, natenczas stosują się odpowiednio przepisy §§ 446 do 450.

6. Cena kupna.

a) Oprocentowanie.

§ 452. Kupujący ma obowiązek oprocentowania ceny kupna od tej chwili, od której przysługują mu użytki sprzedanego przedmiotu, o ile nie odroczone płatności ceny kupna.

b) Cena targowa jako cena kupna.

§ 453. Jeżeli jako cenę kupna oznaczono cenę targową, natenczas uważa się w razie wątpliwości za umówioną cenę targową miarodajną dla miejsca dopełnienia w czasie dopełnienia.

c) Odroczenie płatności ceny kupna.

§ 454. Jeżeli sprzedający dopełnił umowę i odroczył płatność ceny kupna, natenczas nie przysługuje mu prawo odstąpienia oznaczone w §§ 325 ust. 2 i 326.

7. Zastrzeżenie prawa własności rzeczy ruchomych.

§ 455. Jeżeli sprzedający rzecz ruchomą zastrzegł sobie własność aż do zapłacenia ceny kupna, natenczas należy w razie wątpliwości przyjąć, że przeniesienie własności nastąpiło pod warunkiem zawieszającym całkowitej zapłaty ceny kupna i że sprzedający jest uprawniony do odstąpienia od umowy, jeżeli kupujący popadnie w zwłokę z zapłatą.

8. Zakaz kupowania.

a) Przy sprzedaży przymusowej.

§ 456. Przy sprzedaży w drodze egzekucji nie może osoba wyznaczona do przedsięwzięcia lub kierowania sprzedażą tudzież pomocnicy przez nią przybrani, z włączeniem protokollanta, kupić wystawionego na sprzedaż przedmiotu ani dla siebie ani przez drugiego ani jako zastępca innej osoby.

b) Zakaz kupowania przy innej sprzedaży.

§ 457. Przepis § 456 odnosi się także do sprzedaży poza egzekucją, gdy polecenia sprzedaży udzielono na podstawie ustawowego przepisu, który upoważnia zlecałodawcę do spowodowania sprzedaży przedmiotu na rachunek drugiego, w szczególności w wypadkach sprzedaży zastawu i sprzedaży dozwolonej w §§ 383, 385, jakoteż przy sprzedaży przez zarządcę masy konkursowej.

c) Skutki zakazów w §§ 456 i 457.

§ 458. Skuteczność sprzedaży dokonanej wbrew przepisom §§ 456, 457 i przeniesienia sprzedanego przedmiotu zależy od zgody tych, którzy uczestniczą przy sprzedaży jako dłużnik, właściciel albo wierzyciel. Jeżeli kupujący wzywa uczestnika do oświadczenia się co do zatwierdzenia, natenczas stosują się odpowiednio przepisy § 177 ust. 2.

Jeżeli skutek odmówienia przedsięwzięto nową sprzedaż, natenczas odpowiada poprzedni kupujący za kosztą nowej sprzedaży jakoteż za niedobór w cenie sprzedaży.

II. RĘKOJMIA ZA WADY RZECZY

1. Ogólne reguły.

a) Wymogi.

§ 459. Sprzedający rzecz odpowiada kupującemu za to, że rzecz w tym czasie, w którym niebezpieczeństwo przechodzi

na kupującego, nie ma braków, które znoszą lub zmniejszają wartość albo przydatność do zwykłego lub w umowie przewidzianego użytku. Nieznaczne zmniejszenie wartości lub przydatności nie wchodzi w rachubę.

Sprzedający odpowiada także za to, że rzecz w czasie przejścia niebezpieczeństwa posiada przyrzeczone przymioty.

Wiadomość kupującego o wadzie.

§ 460. Sprzedający nie odpowiada za wady rzeczy sprzedanej, jeżeli kupujący przy zawarciu umowy kupna o tej wadzie wie. Jeżeli kupujący wskutek grubego niedbalstwa nie wiedział o wadzie w rodzaju oznaczonej w § 459 ust. 1, natenczas odpowiada sprzedający, o ile nie zapewnił, iż brak nie istnieje, tylko wtedy, gdy ten brak podstępnie zamilczał.

Odpowiedzialność przy sprzedaży w drodze publicznej licytacji.

§ 461. Sprzedający nie odpowiada za wadę rzeczy, jeżeli rzecz na podstawie prawa zastawu sprzedano w drodze publicznej licytacji przy oznaczeniu jej jako zastaw.

b) Rozwiązanie umowy, zmniejszenie ceny kupna.

§ 462. Z powodu wady, za którą sprzedający po myśli przepisu §§ 459, 460 odpowiada, może kupujący żądać rozwiązania umowy kupna (Wandelung) lub obniżenia ceny kupna (Minderung).

Odszkodowanie.

§ 463. Jeżeli rzecz sprzedana w czasie kupna niema przyrzeczonego przymiotu, może kupujący zamiast rozwiązania umowy lub obniżenia ceny kupna żądać odszkodowania za niedopełnienie. To samo stosuje się, jeżeli sprzedający podstępnie zamilczał brak.

Odbiór wadliwej rzeczy bez zastrzeżenia.

§ 464. Jeżeli kupujący odbiera wadliwą rzecz, jakkolwiek wie o wadzie, natenczas roszczenie oznaczone w §§ 462, 463 przysługują mu tylko wtedy, jeżeli przy odbiorze zastrzegł sobie swoje prawa z powodu wady.

2. Rozwiązanie umowy.

§ 465. Rozwiązanie umowy lub obniżenie ceny kupna uważa się za dokonane, jeżeli sprzedający na żądanie kupującego oświadczy, że się z tem zgadza.

Ustanowienie czasokresu do rozwiązania umowy.

§ 466. Jeżeli kupujący twierdzi wobec sprzedającego, że rzecz ma wady, może mu sprzedający zaofiarować rozwiązanie umowy i zakreślając mu odpowiedni czasokres wezwać do oświadczenia się, czy żąda rozwiązania umowy. Rozwiązania umowy można w tym wypadku żądać jedynie do upływu czasokresu.

Skutki rozwiązania umowy.

§ 467. Do rozwiązania umowy stosują się odpowiednio przepisy §§ 346 do 348, 350 do 354, 356 obowiązujące dla umownego prawa odstąpienia; w wypadku § 352 nie jest jednak rozwiązanie umowy wykluczone, jeżeli wada okazała się dopiero przy przekształcaniu rzeczy. Sprzedający winien zwrócić kupującemu też koszt umowy.

Odpowiedzialność za przyrzeczoną wielkość gruntu.

§ 468. Sprzedający grunt, który zapewnił kupującego, że grunt ma pewną oznaczoną wielkość, odpowiada za wielkość jak za przyrzeczony przymiot. Kupujący może jednak z powodu braku przyrzeczonej wielkości żądać rozwiązania umowy tylko wtedy, gdy ten brak jest tak znaczny, że dopełnienie umowy niema dla kupującego żadnego interesu.

Rozwiązanie umowy przy sprzedaży kilku rzeczy.

§ 469. Jeżeli z kilku sprzedanych rzeczy tylko pojedyncze rzeczy są wadliwe, można żądać rozwiązania umowy tylko co do nich nawet wtedy, gdyby ustanowiono ogólną cenę za wszystkie rzeczy. Jeżeli jednak sprzedano te rzeczy jako do siebie należące (zusammengehörend), może każda strona żądać, by rozwiązanie umowy obejmowało wszystkie rzeczy, gdy wadliwe rzeczy bez szkody dla nich nie mogą być odłączone od pozostałych.

Rozwiązanie umowy odnośnie do rzeczy głównej i ubocznej.

§ 470. Rozwiązanie umowy z powodu wady rzeczy głównej odnosi się też do rzeczy ubocznej. Jeżeli rzecz uboczna jest wadliwa, można żądać rozwiązania umowy tylko odnośnie do niej.

Rozwiązanie umowy przy cenie ogólnej.

§ 471. Jeżeli w razie sprzedaży rzeczy za cenę ogólną nastąpiło rozwiązanie umowy tylko odnośnie do poszczególnych

rzeczy, natenczas należy obniżyć cenę ogólną w tym stosunku, w jakimby pozostawała wartość ogólna rzeczy w stanie niewadliwym do wartości rzeczy, do których rozwiązanie umowy się nie odnosi.

3. Obniżenie ceny kupna.

a) Obliczenie w ogólności.

§ 472. Przy obniżeniu ceny kupna należy cenę kupna obniżyć w tym stosunku, w jakimby w czasie sprzedaży pozostawała wartość rzeczy w stanie wolnym od wady do rzeczywiście wartości.

Jeżeli w razie sprzedaży kilku rzeczy za cenę ogólną następuje obniżenie tylko odnośnie do poszczególnych rzeczy, natenczas należy przy obniżeniu ceny kupna wziąć za podstawę ogólną wartość wszystkich rzeczy.

b) Obliczenie przy świadczeniach niepieniężnych.

§ 473. Jeżeli umówiono prócz ceny kupna w pieniądzech świadczenia, których przedmiotem są rzeczy niezamienne, natenczas należy te świadczenia w wypadkach §§ 471, 472 zamienić na pieniądze wedle wartości w czasie sprzedaży. Obniżenie wzajemnego świadczenia kupującego następuje przez obniżenie ceny oznaczonej w pieniądzech; jeżeli cena ta jest mniejsza niż kwota, którą należy odjąć, winien sprzedający nadwyżkę kupującemu wynagrodzić.

c) Obniżenie przy większej ilości sprzedających wzgl. kupujących.

§ 474. Jeżeli po jednej lub drugiej stronie jest kilka osób interesowanych, może każdy od każdego żądać obniżenia ceny kupna.

Po dokonaniu żadanego przez kupującego obniżenia ceny kupna jest rozwiązanie umowy wykluczone.

d) Ponowne obniżenie, dodatkowe rozwiązanie.

§ 475. Obniżenie uskutecznione wskutek wady nie wyklucza prawa kupującego do żądania rozwiązania umowy wskutek innej wady lub ponownego obniżenia.

4. Umowne wykluczenie lub ograniczenie rękojmi.

§ 476. Umowa, którą zwolniono sprzedającego lub ograniczono jego obowiązek dania rękojmi za wady rzeczy jest nieważna, jeżeli sprzedający wadę podstępnie zamilczał.

5. Przedawnienie.

§ 477. Roszczenie o rozwiązanie umowy lub obniżenie ceny kupna jakoteż roszczenie o odszkodowanie z powodu braku przyrzeczonego przymiotu przedawnia się, o ile sprzedający braku podstępnie nie zamilczał, odnośnie do rzeczy ruchomych w sześciu miesiącach od dostarczenia, odnośnie do gruntów w roku od oddania. Czasokres przedawnienia można umową przedłużyć.

Wniosek kupującego o ubezpieczenie dowodu przez Sąd przerywa przedawnienie. Przerwa trwa aż do ukończenia postępowania. Przepisy § 211 ust. 2 i 212 mają odpowiednie zastosowanie.

Wstrzymanie lub przerwa przedawnienia roszczeń wymienionych w pierwszym ustępie powoduje także wstrzymanie lub przerwę przedawnienia innych roszczeń.

§ 478. Jeżeli kupujący doniósł o wadzie sprzedającemu lub wysłał mu doniesienie, zanim jeszcze roszczenie o rozwiązanie umowy lub obniżenie ceny kupna uległo przedawnieniu, natenczas może on także po ukończeniu przedawnienia odmówić zapłaty ceny kupna o tyle, o ile byłby do tego uprawniony na podstawie rozwiązania umowy lub obniżenia ceny kupna. To samo stosuje się, jeżeli kupujący wniósł o ubezpieczenie dowodu przez Sąd lub jeżeli zapowiedział spór sprzedającemu w sporze o wadę zawisłym między nim a późniejszym nabywcą rzeczy.

Jeżeli sprzedający podstępnie zamilczał wadę, nie potrzeba doniesienia ani czynności stojącej z nią wedle ust. 1 na równi.

§ 479. Roszczenie o odszkodowanie można po ukończeniu przedawnienia potrącić tylko wtedy, gdy kupujący przedsięwziął przedtem jedną z czynności wymienionych w § 478. To ograniczenie nie ma miejsca, jeżeli sprzedający wadę podstępnie zamilczał.

6. Rękojmia przy kupnie gatunkowem.

§ 480. Kupujący rzecz oznaczoną tylko wedle gatunku może żądać zamiast rozwiązania umowy lub obniżenia ceny kupna, by mu zamiast wadliwej rzeczy dostarczono rzecz wolną od wad. Do roszczenia tego stosują się odpowiednio przepisy §§ 464 do 466. 467 zd. 1. i §§ 469, 470, 474 do 479 obowiązujące dla rozwiązania umowy.

Jeżeli rzecz, w czasie, w którym niebezpieczeństwo przechodzi na kupującego, nie ma przyrzeczonego przymiotu lub jeżeli sprzedający zamilczał podstępnie wadę, natenczas może kupujący zamiast rozwiązania umowy, obniżenia ceny kupna lub dostarczenia rzeczy wolnej od wad żądać odszkodowania za niedopełnienie.

7. Rękojnia przy zwierzętach domowych.

a) Do których zwierząt to się stosuje.

§ 481. Do sprzedaży koni, osłów, mułów, bydła rogatego i bezrogów stosują się przepisy §§ 459 do 467, 469 do 480 tylko o tyle, o ile z §§ 482 do 492 co innego nie wynika.

b) Wady główne.

§ 482. Sprzedający odpowiada tylko za ściśle określone wady (wady główne) i tylko wtedy, gdy one okażą się w przeciągu ściśle określonych czasokresów (Czasokresy rękojmi).

Wady główne i czasokresy rękojmi oznaczy cesarskie rozporządzenie za zgodą Rady związkowej. Ten przepis może być tą samą drogą uzupełniony lub zmieniony.

c) Początek czasokresu rękojmi.

§ 483. Czasokres rękojmi rozpoczyna się z upływem dnia, w którym niebezpieczeństwo przechodzi na kupującego.

Domniemanie prawne istnienia wady w chwili przejścia niebezpieczeństwa.

§ 484. Jeżeli wada główna okaże się w przeciągu czasokresu rękojmi, istnieje domniemanie, że wada istniała już w czasie, w którym niebezpieczeństwo przeszło na kupującego.

Obowiązek doniesienia.

§ 485. Kupujący traci prawa przysługujące mu z powodu wady, jeżeli najpóźniej w dwa dni po upływie czasokresu rękojmi albo, gdy zwierzę zabito przed upływem czasokresu albo wogóle zginęło, po śmierci zwierzęcia o wadzie kupującego nie zawiadomił albo doniesienia mu nie wysłał albo nie wniósł skargi z powodu wady przeciw sprzedającemu albo nie zapowiedział mu sporu albo nie wniósł o przeprowadzenie dowodu przez Sąd w celu ubezpieczenia dowodu. Kupujący nie traci prawa, jeżeli sprzedający podstępnie wadę zamilczał.

Zmiana czasokresu rękojmi.

§ 486. Czasokres rękojmi można umową przedłużyć lub skrócić. Umówiony czasokres wstępuje w miejsce ustawowego czasokresu.

d) Rozwiązanie umowy.

§ 487. Kupujący może żądać tylko rozwiązania umowy, a nie obniżenia ceny kupna.

Rozwiązania umowy można żądać także w wypadkach §§ 351 do 353, w szczególności gdy zwierzę zabito; zamiast zwrotu winien kupujący wynagrodzić wartość zwierzęcia. To samo stosuje się do innych wypadków, w których kupujący z powodu okoliczności, za którą odpowiada, w szczególności z powodu rozporządzenia zwierzęciem, nie jest w stanie zwierzęcia zwrócić z powrotem.

Jeżeli przed dokonaniem rozwiązania umowy nastąpiło istotne pogorszenie się zwierzęcia wskutek okoliczności za którą kupujący odpowiada, winien kupujący wynagrodzić obniżenie wartości.

Za użytki obowiązany jest kupujący tylko o tyle do zwrotu, o ile je pobrał.

Zwrot kosztów żywienia i t. d.

§ 488. Sprzedający winien w razie rozwiązania umowy zwrócić kupującemu także kosztą żywienia, kosztą badania przez weterynarza i leczenia jakoteż kosztą koniecznego zabicia i usunięcia zwierzęcia.

Sprzedaż zwierzęcia zapomocą publicznej licytacji.

§ 489. Jeżeli co do roszczenia o rozwiązanie umowy zawisł spór, należy na wniosek jednej lub drugiej strony zarządzić w drodze tymczasowego zarządzenia publiczną licytację zwierzęcia i złożenie ceny kupna do depozytu, o ile oglądanie zwierzęcia już nie jest potrzebnem.

e) Przedawnienie.

§ 490. Roszczenie o rozwiązanie umowy jakoteż roszczenie o odszkodowanie z powodu wady głównej, której nieistnienie sprzedający przyrzekł, przedawnia się w sześciu tygodniach poczynszy od końca czasokresu rękojmi. Zresztą pozostają przepisy § 477 nienaruszone.

W miejsce czasokresów oznaczonych w §§ 210, 212 i 215 wstępuje czasokres sześciotygodniowy.

Kupujący może odmówić zapłaty ceny kupna także po przedawnieniu roszczenia o rozwiązanie umowy. Potrącenie roszczenia o odszkodowanie nie podlega ograniczeniu wymienionemu w § 479.

f) Kupno gatunkowe.

§ 491. Kupujący zwierzę wedle gatunku może zamiast rozwiązania umowy żądać, by mu dostarczono w miejsce wadliwego zwierzęcia zwierzę wolne od wad. Do tego roszczenia mają odpowiednie zastosowanie przepisy §§ 488 do 490.

g) Gwarancja.

§ 492. Jeżeli sprzedający przyjmuje rękojmię z powodu wady nie należącej do wad głównych albo przyrzeka jakiś przymiot zwierzęcia, natenczas mają odpowiednie zastosowanie przepisy §§ 487 do 491, a gdy umówiono czasokres rękojmi, także przepisy §§ 483 do 485. Przedawnienie wymienione w § 490 rozpoczyna się, jeżeli czasokresu rękojmi nie umówiono z dostarczeniem zwierzęcia.

3. Rękojmia przy umowach podobnych do kupna.

§ 493. Przepisy o obowiązku sprzedającego dania rękojmi z powodu wady rzeczy stosują się odpowiednio do innych umów, których przedmiotem jest pozbycie lub obciążenie rzeczy za zapłatą.

III. POSZCZEGOLNE RODZAJE KUPNA.

1. Kupno wedle próby. Kupno na próbę.

1. Kupno wedle próby.

§ 494. Przy kupnie wedle próby lub wedle wzoru należy uważać przymioty próby lub wzoru za przyrzeczone.

2. Kupno na próbę.

§ 495. Przy kupnie na próbę lub w celu obejrzenia pozostawiona jest aprobatą kupionego przedmiotu uznaniu kupującego. Kupno jest w razie wątpliwości zawarte pod warunkiem zawieszającym aprobaty.

Sprzedający jest obowiązany do zezwolenia kupującemu na zbadanie przedmiotu.

Obowiązek oświadczenia się przy kupnie na próbę.

§ 496. Aprobatą przedmiotu kupionego na próbę lub w celu obejrzenia można oświadczyć tylko w przeciągu umówionego

czasokresu a w braku takiego tylko do upływu odpowiedniego czasokresu wyznaczonego kupującemu przez sprzedającego. Jeżeli rzecz oddano kupującemu w celu próby oglądnięcia, natenczas uchodzi jego milczenie za aprobatę.

2. P r a w o o d k u p u.

1. Przyjście do skutku.

§ 497. Jeżeli sprzedający zastrzegł sobie w umowie kupna prawo odkupu, natenczas przychodzi prawo odkupu do skutku z oświadczeniem sprzedającego wobec kupującego, że korzysta z prawa odkupu. Oświadczenie nie potrzebuje formy przepisanej dla umowy kupna.

Cenę, za którą sprzedano, uważa się w razie wątpliwości za cenę odkupu.

2. Skutki wykonania prawa odkupu.

§ 498. Odsprzedający jest obowiązany do wydania kupującemu przedmiotu kupionego z przynależnością.

Odsprzedający, który przed wykonaniem prawa odkupu zawinił pogorszenie, zaginięcie lub niemożliwość wydania kupionego przedmiotu, która nastąpiła z innego powodu lub, który przedmiot istotnie zmienił, odpowiada za szkodę stąd powstałą. Jeżeli przedmiot pogorszył się bez winy odsprzedającego albo jeżeli jest tylko nieistotnie zmieniony, natenczas nie może odkupujący żądać obniżenia ceny kupna.

3. Rozporządzenie kupionym przedmiotem przed wykonaniem odkupu.

§ 499. Jeżeli odsprzedający rozporządził kupionym przedmiotem przed wykonaniem prawa odkupu, natenczas jest obowiązany do usunięcia praw osób trzecich, wskutek tego rozporządzenia powstałych. Z rozporządzeniem odsprzedającego stoi na równi rozporządzenie, które następuje w drodze egzekucji, wykonania aresztu lub przez zarządcę masy konkursowej.

4. Roszczenie o zwrot nakładów i zabranie urządzenia.

§ 500. Odsprzedający może żądać zwrotu za nakłady, które poczynił na kupiony przedmiot przed odkupem o tyle, o ile wartość przedmiotu przez nakłady się podniosła. Urządzenie, którem zaopatrzyl rzecz wydać się mająca, może ze sobą zabrać.

5. Odkup za wartość szacunkową.

§ 501. Jeżeli jako cenę odkupu umówiono wartość szacunkową, którą kupiony przedmiot ma w czasie odkupu, natenczas nie odpowiada odsprzedający za pogorszenie, zaginięcie lub niemożliwość wydania przedmiotu, która nastąpiła z innego powodu, a odkupujący nie jest obowiązany do zwrotu nakładów.

6. Kilku odkupujących.

§ 502. Prawo odkupu, które przysługuje wspólnie kilku osobom, może być wykonane tylko w całości. Jeżeli ono dla jednego z uprawnionych zgasło albo jeden z nich swego prawa nie wykonuje, natenczas są pozostali uprawnieni do wykonania prawa odkupu w całości.

7. Czasowe ograniczenie prawa odkupu.

§ 503. Prawo odkupu może być wykonane odnośnie do gruntów tylko do upływu trzydziestu lat, odnośnie do innych przedmiotów tylko do upływu trzech lat po umówieniu zastrzeżenia. Jeżeli wyznaczono czasokres do wykonania, natenczas wstępuje on w miejsce ustawowego czasokresu.

3. Pierwokupno.

1. Wymogi.

§ 504. Ten kto odnośnie do przedmiotu ma prawo pierwokupna, może wykonać to prawo, skoro tylko zobowiązany zawarł o ten przedmiot umowę kupna z osobą trzecią.

2. Wykonanie.

§ 505. Wykonanie prawa pierwokupna następuje przez oświadczenie wobec zobowiązanego. Oświadczenie nie potrzebuje formy przepisanej dla umowy kupna.

Z wykonaniem prawa pierwokupna przychodzi między uprawnionym a zobowiązanym do skutku kupno pod warunkami, które zobowiązany umówił z osobą trzecią.

§ 506. Umowa zobowiązanego z osobą trzecią, którą uzależniono kupno od niewykonania prawa pierwokupna albo zastrzeżono zobowiązanemu na wypadek wykonania prawa pierwokupna prawo odstąpienia od umowy, jest bezskuteczną wobec uprawnionego do pierwokupna.

Świadczenia uboczne.

§ 507. Jeżeli osoba trzecia zobowiązała się umową do świadczenia ubocznego, którego osoba uprawniona do pierwokupna nie jest w stanie skutecznie, natenczas winien uprawniony do pierwokupna uiścić zamiast świadczenia ubocznego jego wartość. Jeżeli świadczenia ubocznego nie można ocenić w pieniądzu, jest wykonanie prawa pierwokupna wykluczone; nie uwzględnia się umowy o świadczenia uboczne, jeżeliby także bez niej umowa z osobą trzecią została zawarta.

Ogólna cena.

§ 508. Jeżeli osoba trzecia kupiła przedmiot, do którego prawo pierwokupna się odnosi, razem z innymi przedmiotami za ogólną cenę, natenczas winien uprawniony do pierwokupna uiścić stosunkową część ceny ogólnej. Zobowiązany może żądać, by pierwokupno obejmowało wszystkie rzeczy, których bez uszczerbku dla niego nie można oddzielić.

Odroczenie zapłaty ceny kupna.

§ 509. Jeżeli w umowie osobie trzeciej odroczone zapłatę ceny kupna, może uprawniony do pierwokupna żądać odroczenia zapłaty tylko wtedy, gdy złoży zabezpieczenie dla kwoty, której zapłatę odroczone.

Jeżeli przedmiotem pierwokupna jest grunt, natenczas nie potrzebuje uprawniony do pierwokupna składać zabezpieczenia o tyle, o ile dla ceny kupna, której zapłatę odroczone, umówiono hipotekę na tym gruncie albo na zaspokojenie ceny kupna przyjęto dług, dla którego istnieje na gruncie hipoteka.

Obowiązek uwiadomienia uprawnionego.

§ 510. Zobowiązany winien bezzwłocznie donieść uprawnionemu do pierwokupna treść umowy zawartej z osobą trzecią. Doniesienie zobowiązanego zastępuje doniesienie skuteczne przez osobę trzecią.

Odnośnie do gruntów może być prawo pierwokupna wykonane tylko do upływu dwóch miesięcy, odnośnie do innych przedmiotów tylko do upływu jednego tygodnia po otrzymaniu doniesienia. Jeżeli do wykonania wyznaczono czasokres, natenczas wstępuje on w miejsce ustawowego czasokresu.

§ 511. Prawo pierwokupna nie odnosi się w razie wątpliwości do sprzedaży ustawowemu dziedzicowi, którą przedsięwzięto ze względu na przyszłe prawo dziedziczenia.

Prawo pierwokupu przy przymusowej sprzedaży.

§ 512. Prawo pierwokupna jest wykluczone, gdy sprzedaż nastąpiła w drodze egzekucji lub przez zarządcę masy konkursowej.

Kilku uprawnionych do pierwokupna.

§ 513. Jeżeli prawo pierwokupna przysługuje kilku osobom, natenczas może ono być wykonane tylko w całości. Jeżeli ono dla jednego z uprawnionych zgasło albo jeden z nich nie wykonuje swego prawa, natenczas są pozostali uprawnieni do wykonania prawa pierwokupna w całości.

Nieprzenoszalność uprawnienia do pierwokupna.

§ 514. Prawo pierwokupna jest nieprzenośne i nie przechodzi na dziedziców uprawnionego, o ile nic innego nie postanowiono. Jeżeli je ograniczono do pewnego czasu, jest ono w razie wątpliwości dziedziczne.

IV. ZAMIANA.

§ 515. Przepisy o kupnie stosują się odpowiednio do zamiany.

TYTUŁ DRUGI.

DAROWIZNA.

1. Pojęcie.

§ 516. Przysporzenie (Zuwendung), którem ktoś drugiego ze swego majątku wzbogaca, jest darowizną, jeżeli obie strony są co do tego zgodne, że przysporzenie następuje bezpłatnie.

Jeżeli przysporzenie nastąpiło bez woli drugiego, może go przysparzający przy wyznaczeniu odpowiedniego czasokresu wezwać do oświadczenia się co do przyjęcia. Po upływie czasokresu uważa się darowiznę za przyjętą, jeżeli drugi jej przedtem nie odrzucił. W razie odrzucenia można żądać wydania tego co przysporzono wedle przepisów o wydaniu niesłusznego wzbogacenia.

§ 517. Niema darowizny, jeżeli ktoś na korzyść drugiego zaniecha nabycia majątku lub zrzeka się przypadłego, a jeszcze ostatecznie nie nabytego prawa lub nie przyjmuje spadku albo zapisu.

2. Forma darowizny.

§ 518. Do ważnej umowy, którą przyrzeczono świadczenie w drodze darowizny, potrzeba sądowego lub notarialnego udokumentowania przyrzeczenia. To samo stosuje się, jeżeli sposobem darmym udzielono przyrzeczenie długu lub uznanie długu rodzaju oznaczonego w §§ 780, 781, do przyrzeczenia długu i oświadczenia uznania.

Uskutecznienie przyrzonego świadczenia sanuje brak formy.

3. Odmowa dopełnienia z powodu ubóstwa.

§ 519. Darujący może odmówić dopełnienia przyrzeczenia udzielonego we formie darowizny, o ile przy uwzględnieniu jego innych zobowiązań nie jest w stanie dopełnić przyrzeczenia bez narażenia na niebezpieczeństwo swego utrzymania odpowiadającego jego stanowi lub dopełnienia obowiązków utrzymania do których z mocy ustawy jest obowiązany.

Jeżeli roszczenia kilku osób obdarowanych się schodzą, ma pierwszeństwo roszczenie wcześniej powstałe.

4. Darowizna renty.

§ 520. Jeżeli darujący przyrzeka wsparcie polegające na powracających świadczeniach, natenczas gaśnie zobowiązanie z jego śmiercią, o ile z przyrzeczenia co innego nie wynika.

5. Odpowiedzialność darującego.

§ 521. Darujący odpowiada tylko za zły zamiar i grube niedbalstwo.

§ 522. Darujący nie jest obowiązany do płacenia odsetek zwłoki.

Odpowiedzialność za wadę w prawie.

§ 523. Darujący, który podstępnie zamilczał wadę w prawie, jest obowiązany do zwrócenia obdarowanemu szkody stąd powstałej.

Jeżeli darujący przyrzekł świadczenie przedmiotu, który miał dopiero nabyć, może obdarowany wskutek wady w prawie żądać odszkodowania za niedopełnienie, gdy wada ta była darującemu znana przy nabyciu rzeczy albo pozostała nieznana z powodu grubego niedbalstwa. Przepisy § 433 ust. 1, §§ 434 do 437, 440 ust. 2 do 4 i §§ 441 do 444 dotyczące obowiązku dania rękojmi przez sprzedającego mają odpowiednie zastosowanie.

Odpowiedzialność za wady rzeczy.

§ 524. Darujący, który podstępnie zamilcza wadę rzeczy darowanej, jest obowiązany do zwrócenia obdarowanemu szkody przez to powstałej.

Jeżeli darujący przyrzekł świadczenie rzeczy oznaczonej tylko wedle gatunku, którą dopiero miał nabyć, natenczas może obdarowany żądać, gdy świadczona rzecz jest wadliwa i wada była darującemu przy nabyciu rzeczy znana lub nie była znana z powodu grubego niedbalstwa, by mu dostarczono w miejsce rzeczy wadliwej rzecz wolną od wad. Jeżeli darujący zamilczał podstępnie brak, może obdarowany żądać zamiast dostarczenia rzeczy wolnej od wad odszkodowania za niedopełnienie. Do tych roszczeń stosują się odpowiednio przepisy dotyczące rękojmi za braki sprzedanej rzeczy.

6. Darowizna ze zleceniem.

§ 525. Czyniący darowiznę ze zleceniem, może żądać wykonania zlecenia, jeżeli ze swej strony skutecznie świadczenie.

Jeżeli wykonanie zlecenia leży w interesie publicznym, może także właściwa władza po śmierci darującego żądać wykonania.

Wady w prawie lub rzeczy przy darowiznie ze zleceniem.

§ 526. O ile wskutek wady w prawie albo wady darowanej rzeczy wartość darowizny nie osiąga wysokości nakładów wymaganych do wykonania zlecenia, jest obdarowany uprawniony do odmówienia wykonania zlecenia, dopóki brakująca kwota powstała wskutek wady nie zostanie wyrównana. Obdarowany, który wykonał zlecenie bez znajomości wady, może o tyle od darującego żądać zwrotu za nakłady przez wykonanie spowodowane, o ile one wskutek wady przewyższają wartość darowizny.

Skutki niewykonania zlecenia.

§ 527. Jeżeli zlecenia nie wykonano, może darujący po zaistnieniu wymogów przepisanych dla prawa odstąpienia przy dwustronnych umowach o tyle żądać zwrotu rzeczy darowanej wedle przepisów o wydaniu niesłusznego wzbogacenia, o ileby tej rzeczy musiano użyć do wykonania zlecenia.

Roszczenie to jest wykluczone, jeżeli osoba trzecia ma prawo żądać wykonania zlecenia.

7. Żądanie zwrotu darowizny z powodu ubóstwa.

§ 528. O ile darujący po wykonaniu darowizny nie jest w stanie utrzymać się w sposób odpowiadający jego stanowi i wykonać ciężącego na nim ustawowego obowiązku utrzymania swych krewnych, małżonka lub poprzedniego małżonka, może on żądać od obdarowanego zwrotu rzeczy darowanej wedle przepisów o wydaniu niesłusznego wzbogacenia. Obdarowany może w miejsce zwrotu rzeczy darowanej zapłacić kwotę potrzebną na utrzymanie. Do obowiązku obdarowanego stosują się odpowiednio przepisy § 760, jakoteż przepis § 1613 o obowiązku utrzymania krewnych a w razie śmierci darującego także przepisy § 1615.

Miedzy kilkoma obdarowanymi odpowiada wcześniej obdarowany tylko o tyle, o ile później obdarowany nie jest zobowiązany.

8. Wykluczenie roszczenia o zwrot.

§ 529. Roszczenie o zwrot rzeczy darowanej jest wykluczone, jeżeli darujący swą nędzę spowodował rozmyślnie lub przez grube niedbalstwo, albo jeżeli w czasie popadnięcia w nędzę od świadczenia darowanego przedmiotu upłynęło dziesięć lat.

To samo stosuje się, o ile obdarowany przy uwzględnieniu innych zobowiązań nie jest w stanie zwrócić rzeczy darowanej bez narażenia swego utrzymania odpowiedniego jego stanowi i wykonanie ciężących na nim z mocy ustawy obowiązków utrzymania.

9. Odwołanie z powodu niewdzięczności.

§ 530. Darowiznę można odwołać, jeżeli obdarowany dopuścił się grubej niewdzięczności przez ciężkie zawinienie wobec darującego lub wobec bliskiego krewnego darującego.

Dziedzicowi darującego przysługuje prawo odwołania tylko wtedy, gdy obdarowany rozmyślnie i bezprawnie darującego zabił lub przeszkodził w odwołaniu.

§ 531. Odwołanie następuje przez oświadczenia wobec obdarowanego.

Jeżeli darowiznę odwołano, można żądać wydania rzeczy darowanej wedle przepisów o wydaniu niesłusznego wzbogacenia.

Wykluczenie odwołania.

§ 532. Odwołanie jest wykluczone, jeżeli darujący obdarowanemu przebaczył albo gdy od chwili, w której uprawniony do odwołania dowiedział się o zaistnieniu wymogów jego prawa, upłynął rok. Po śmierci obdarowanego nie jest już odwołanie dopuszczalne.

Zrzeczenie się odwołania.

§ 533. Prawa odwołania można się zrzec dopiero wtedy, gdy uprawniony do odwołania dowiedział się o niewdzięczności.

10. Nieodwołalność pewnych darowizn.

§ 534. Nie można żądać zwrotu ani też odwoływać darowizn, czyniących zadość moralnemu obowiązкови lub względom przyzwoitości.

TYTUŁ TRZECI

N A J E M. D Z I E R Ż A W A.

I. NAJEM.

1. Pojęcie.

§ 535. Na podstawie umowy najmu jest najmodawca obowiązany do dania najmobiiorcy używania wynajętej rzeczy podczas trwania najmu. Najmobiiorca jest obowiązany do uiszczenia najmodawcy umówionego czynszu najmu.

2. Obowiązki najmodawcy.

a) Oddanie do używania i utrzymania.

§ 536. Najmodawca winien oddać najmobiiorcy wynajętą rzecz w stanie nadającym się do umownego używania i utrzymywać ją w tym stanie w czasie najmu.

b) Wady rzeczy najętej.

§ 537. Jeżeli rzecz najęta w czasie oddania najmobiiorcy ma brak, który powoduje jej nieprzydatność do umownego używania lub też przydatność zmniejsza albo, jeżeli w czasie najmu taki brak powstanie, natenczas jest najmobiiorca wolny od płacenia czynszu najmu za czas, w którym rzecz najęta jest nieprzydatną, a za czas, w którym przydatność jest zmniejszona, jest obowiązany do uiszczenia tylko części czynszu najmu obliczonej po myśli §§ 472, 473.

To samo stosuje się, jeżeli brakuje przyrzczonego przymiotu lub tenże później odpadnie. Przy wynajęciu gruntu stoi

przyrzeczenie pewnej oznaczonej wielkości na równi z przyrzeczeniem przymiotu.

§ 538. Jeżeli przy zawarciu umowy istnieje wada w rodzaju oznaczonej w § 537 albo taka wada później powstanie wskutek okoliczności, za którą najmodawca odpowiada, albo najmodawca popadnie w zwłokę z usunięciem wady, natenczas może najmodawca, zamiast dochodzenia praw wymienionych w § 537, żądać odszkodowania za niedopełnienie.

W razie zwłoki najmodawcy może najmobioreca sam usunąć wadę i żądać zwrotu potrzebnych nakładów.

§ 539. Jeżeli najmobioreca przy zawarciu umowy zna wadę rzeczy wynajętej, natenczas nie przysługuje mu prawo oznaczone w §§ 537, 538. Jeżeli najmobioreca wskutek grubego niedbalstwa nie ma wiadomości o wadzie w rodzaju wymienionej w § 537 ust. 1, albo jeżeli przyjmie rzecz wadliwą, jakkolwiek wie o tej wadzie, natenczas może dochodzić tych praw tylko pod tymi warunkami, pod jakimi kupującemu rzecz wadliwą należy dać rękojmię wedle §§ 460, 464.

Umowne wykluczenie lub ograniczenie odpowiedzialności za wady.

§ 540. Umowa, którą zwolniono najmodawcę lub ograniczono jego obowiązek odpowiadania za wady rzeczy wynajętej, jest nieważna, jeżeli najmodawca wadę podstępnie zamilczał.

Wady w prawie.

§ 541. Jeżeli najmobiorecy wskutek prawa osoby trzeciej odebrano umowne używanie rzeczy najętej w całości lub w części, natenczas stosują się odpowiednio przepisy §§ 537, 538, 539 zd. 1. i § 540.

3. Prawo wypowiedzenia najmobiorecy.

a) Przy nieoddaniu używania na czas lub późniejszym odebraniu.

§ 542. Jeżeli najmodawcy nie oddano na czas umownego używania najętej rzeczy w całości lub w części lub mu je później odebrano, natenczas może najmobioreca bez zachowania czasokresu wypowiedzenia stosunek najmu wypowiedzieć. Wypowiedzenie jest dopiero wtedy dopuszczalne, gdy najmodawca mimo upływu czasokresu wyznaczonego mu przez najmobiorecę temu nie zaradził. Nie potrzeba wyznaczenia czasokresu, jeżeli

dopełnienie umowy niema dla najmobiiorcy interesu wskutek okoliczności usprawiedliwiającej wypowiedzenie.

Z powodu nieznacznej przeszkody lub odebrania (Vorenthaltung) używania jest wypowiedzenie dopuszczalne tylko wtedy, gdy ono jest usprawiedliwione szczególnym interesem najmobiiorcy.

Jeżeli najmodawca przeczy dopuszczalności dokonanego wypowiedzenia, gdyż oddał używanie rzeczy we właściwym czasie lub zarządził przed upływem czasokresu, natenczas spoczywa na nim ciężar dowodu.

§ 543. Do czasokresu wypowiedzenia przysługującego najmobiiorcy w myśl § 542 stosują się odpowiednio przepisy §§ 539 do 541, jako też przepisy §§ 469 do 471 dotyczące rozwiązania umowy przy kupnie.

Jeżeli czynsz najmu zapłacono naprzód na czas późniejszy, natenczas winien go najmodawca zwrócić wedle § 347 lub, gdy wypowiedzenie nastąpiło wskutek okoliczności, za którą on nie odpowiada, w myśl przepisów o wydaniu niesłusznego wzbogacenia.

b) Gdy mieszkanie jest niezdrowe.

§ 544. Jeżeli mieszkanie lub inna ubikacja przeznaczona dla pobytu ludzi jest w takim stanie, że używanie jest połączone ze znacznym narażeniem zdrowia, natenczas może najmobiiorca wypowiedzieć stosunek najmu bez zachowania czasokresu wypowiedzenia, nawet wtedy, gdy przy zawarciu umowy znał właściwość grożącą niebezpieczeństwem lub gdy zrzekł się dochodzenia prawa przysługującego mu wskutek tej właściwości.

Obowiązek najmobiiorcy zawiadomienia o wadach.

§ 545. Jeżeli w czasie najmu okaże się wada rzeczy najętej lub zajdzie potrzeba przedsięwzięcia zarządzenia w celu ochrony rzeczy przed nieprzewidzianem niebezpieczeństwem, winien o tem najmobiiorca bezzwłocznie donieść najmodawcy. To samo stosuje się, jeżeli osoba trzecia rości sobie prawa do rzeczy.

Najmobiiorca, który nie doniesie, ma obowiązek zwrotu szkody stąd powstałej; o ile najmodawca wskutek zaniedbania doniesienia nie był w stanie temu zarządzić, nie jest najmobiiorca uprawniony do dochodzenia praw wymienionych w § 537 lub

do wypowiedzenia bez wyznaczenia czasokresu w myśl § 542 ust. 1. zd. 3 lub do żądania odszkodowania za niedopełnienie.

4. Ciężary.

§ 546. Ciężary spoczywające na wynajętej rzeczy ponosi najmodawca.

5. Prawa i obowiązki najmobiiorcy.

a) Nakłady uskutecznione przez najmodawcę.

§ 547. Najmodawca jest obowiązany do zwrócenia najmobiiorcy koniecznych nakładów poczynionych na rzecz. Najmujący zwierzę ponosi kosztą żywienia.

Obowiązek najmodawcy do zwrotu innych nakładów oznacza się wedle przepisów o sprawowaniu interesu bez zlecenia.

Najmobiiorca ma prawo zabrania ze sobą urządzenia, którym rzecz zaopatrzyl.

b) Zużycie rzeczy wynajętej.

§ 548. Najmobiiorca nie odpowiada za zmiany lub pogorszenie rzeczy najętej, spowodowane umownem używaniem.

c) Podnajem.

§ 549. Najmobiiorca nie jest uprawniony do pozostawienia osobie trzeciej bez pozwolenia najmodawcy używania najętej rzeczy, w szczególności do dalszego odnajęcia rzeczy. Jeżeli najmodawca odmawia pozwolenia, może najmobiiorca wypowiedzieć stosunek najmu przy zachowaniu ustawowego czasokresu, o ile odnośnie do osoby trzeciej nie istnieje ważny powód.

Jeżeli najmobiiorca odda używanie osobie trzeciej, natenczas odpowiada za winę, której się osoba trzecia przy używaniu dopuściła, także wtedy, gdy najmodawca pozwolił na oddanie używania.

d) Używanie sprzeczne z umową.

§ 550. Jeżeli najmobiiorca używa najętej rzeczy w sposób sprzeczny z umową i używa jej w ten sposób dalej mimo upomnienia najmodawcy, natenczas może najmodawca skarżyć o zaniechanie.

e) Płatność czynszu najmu.

§ 551. Czynsz najmu należy uiścić z końcem czasu najmu. Jeżeli czynsz najmu oznaczono wedle okresów czasu, należy go uiścić po upływie pojedynczych okresów czasu.

O ile czynszu najmu za grunt nie oznaczono wedle krótszych okresów czasu, należy go uiścić po upływie każdego kwartału kalendarzowego w pierwszym dniu powszednim następującego miesiąca.

Czynsz najmu w razie niewykonywania używania.

§ 552. Najmobiorec nie zwalnia od uiszczenia czynszu najmu okoliczność, że wskutek przeszkód do jego osoby się odnoszących nie może wykonywać przysługującego mu prawa używania. Najmodawca musi jednak zezwolić na potrącenie wartości oszczędzonych nakładów, jakoteż tych korzyści, jakie uzyskał wskutek innego spieniężenia używania. Dopóki najmodawca wskutek oddania używania osobie trzeciej nie jest w stanie najmobiorecy dać używania, nie jest najmobioreca obowiązany do uiszczania czynszu najmu.

f) Prawo najmodawcy do wypowiedzenia.

α) Z powodu sprzecznego z umową używania.

§ 553. Najmodawca może bez zachowania czasokresu wypowiedzenia wypowiedzieć stosunek najmu, jeżeli najmobioreca albo ten, któremu najmobioreca oddał używanie najętej rzeczy, mimo upomnienia najmodawcy w dalszym ciągu używa rzeczy w sposób spreczny z umową, które to używanie narusza w sposób dotkliwy prawa najmodawcy, w szczególności pozo-
stawia osobie trzeciej nadal oddane jej bez pozwolenia używanie, albo naraża rzecz na dotkliwe niebezpieczeństwo przez zaniedbanie staranności obowiązującej najmobiorec.

β) Z powodu niepłacenia czynszu najmu.

§ 554. Najmodawca może wypowiedzieć stosunek najmu bez zachowania czasokresu wypowiedzenia, jeżeli najmobioreca popadł w zwłokę z zapłatą czynszu najmu albo części jego za dwa bezpośrednio po sobie następujące terminy. Wypowiedzenie jest wykluczone, gdy najmobioreca zaspokoi najmodawcę, zanim ono nastąpi.

Wypowiedzenie jest bezskuteczne, jeżeli najmobioreca mógł się uwolnić ze swego długu przez potrącenie i bezzwłocznie oświadcza, iż korzysta z potrącenia.

§ 555. Najmodawca, który korzysta z prawa wypowiedzenia przysługującego mu po myśli §§ 553, 554, winien po myśli § 347 zwrócić czynsz najmu zapłacony naprzód za czas późniejszy.

g) Zwrot rzeczy najętej.

§ 556. Najmobiorca jest obowiązany do zwrócenia rzeczy najętej po ukończeniu stosunku najmu.

Biorącemu w najem grunt nie przysługuje prawo zatrzymania z powodu jego roszczeń przeciw najmobiorkcy.

Jeżeli najmobiorca pozostawił używanie rzeczy osobie trzeciej, może najmodawca po ukończeniu stosunku najmu żądać też od osoby trzeciej zwrotu rzeczy.

Skutki niezwrócenia rzeczy.

§ 557. Jeżeli najmobiorca po ukończeniu stosunku najmu nie zwróci najętej rzeczy, może najmodawca za czas trwania zatrzymania żądać jako odszkodowania umówiony czynsz najmu. Dochodzenie dalszej szkody nie jest wykluczone.

6. Przedawnienie roszczeń o odszkodowanie i nakłady.

§ 558. Roszczenia najmodawcy o zwrot z powodu zmian lub pogorszenia wynajętej rzeczy jako też roszczenia najmobiorkcy o zwrot nakładów lub o pozwolenie zabrania urządzenia przedawniają się w sześciu miesiącach.

Przedawnienie roszczeń najmodawcy o zwrot rozpoczyna się z chwilą, w której otrzymuje rzecz z powrotem, przedawnienie roszczeń najmobiorkcy z ukończeniem stosunku najmu.

Z przedawnieniem roszczenia najmodawcy o oddanie rzeczy z powrotem, przedawniają się także roszczenia najmodawcy o zwrot.

7. Prawo zastawu najmodawcy.

§ 559. Dający w najem grunt ma dla swych pretensyj ze stosunku najmu prawo zastawu na rzeczach wniesionych przez najmobiorkcę. Za przyszłe pretensje odszkodowawcze i za czynsz najmu za czas późniejszy niż za bieżący i następny rok czynszowy nie można dochodzić prawa zastawu. Prawo zastawu nie obejmuje rzeczy niepodlegających zajęciu.

§ 560. Prawo zastawu najmodawcy gaśnie z usunięciem rzeczy z gruntu, chyba, że usunięcie następuje bez wiedzy albo mimo sprzeciwiania się najmodawcy. Najmodawca nie może sprzeciwić się usunięciu, jeżeli ono następuje skutek prawidłowego prowadzenia przedsiębiorstwa najmobiorkcy albo odpowiednio do zwykłych stosunków życiowych, albo jeżeli pozostałe rzeczy widocznie wystarczają do zabezpieczenia najmodawcy.

8. Prawo zatrzymania najmodawcy.

§ 561. Najmodawca może się sprzeciwić usunięciu rzeczy podlegających jego prawu zastawu także bez odniesienia się do sądu, o ile jest uprawniony do sprzeciwienia się usunięciu, a gdy najmobioreca się wyprowadza, może wziąć rzeczy w swoje posiadanie.

Jeżeli usunięto rzeczy bez wiedzy albo mimo sprzeciwiania się najmodawcy, może najmodawca żądać wydania w celu sprowadzenia z powrotem na grunt, a gdy najmobioreca się wyprowadził, oddania posiadania. Prawo zastawu gaśnie z upływem miesiąca od czasu, w którym najmodawca dowiedział się o usunięciu rzeczy, jeżeli najmodawca przedtem nie dochodził sądownie tego roszczenia.

§ 562. Najmobioreca może uchylić się od dochodzenia prawa zastawu przez najmodawcę przez złożenie zabezpieczenia; najmobioreca może każdą poszczególną rzecz uwolnić od prawa zastawu przez złożenie zabezpieczenia w wysokości jej wartości.

Zajęcie przez innych wierzycieli.

§ 563. Jeżeli rzecz podlegającą prawu zastawu najmodawcy zajęto na rzecz innego wierzyciela, natenczas nie można wobec tego ostatniego dochodzić prawa zastawu o czynsz najmu za czas wcześniejszy, niż za ostatni rok przed zajęciem.

9. Koniec stosunku najmu. Upływ czasu. Wypowiedzenie.

§ 564. Stosunek najmu kończy się z upływem czasu, na który go zawarto.

Jeżeli czasu najmu nie oznaczono, może każda strona wypowiedzieć stosunek najmu po myśli przepisów § 565.

Termina wypowiedzenia.

§ 565. Odnośnie do gruntów jest wypowiedzenie dopuszczalne tylko z końcem kalendarzowego kwartału; ono winno nastąpić najpóźniej trzeciego dnia powszedniego kwartału. Jeżeli czynsz najmu obliczono wedle miesięcy, natenczas jest wypowiedzenie dopuszczalne tylko z końcem kalendarzowego miesiąca; ono winno nastąpić najpóźniej piętnastego dnia miesiąca. Jeżeli czynsz najmu obliczono wedle tygodni, jest wypowiedzenie dopuszczalne tylko z końcem kalendarzowego tygodnia; ono winno nastąpić najpóźniej pierwszego powszedniego dnia tygodnia.

Oдноśnie do rzeczy ruchomych winno wypowiedzenie nastąpić najpóźniej trzeciego dnia przed dniem, w którym ma się kończyć stosunek najmu.

Jezeli czynsz najmu odnośnie do gruntu lub rzeczy ruchomych oznaczono wedle dni, natenczas jest wypowiedzenie dopuszczalne każdego dnia na następny dzień.

Przepisy ust. 1 zd. 1, ust. 2 stosują się także do wypadków, w których dopuszczalnem jest przedwczesne wypowiedzenie stosunku najmu przy zachowaniu ustawowego czasokresu.

Forma pisemna przy najmie gruntu.

§ 566. Umowa najmu o grunt, którą zawarto na dłuższy czas niż na rok, wymaga pisemnej formy. Jezeli nie zachowano formy, uważa się umowę za zawartą na czas nieoznaczony. Wypowiedzenie nie jest jednak dopuszczalne na czas wcześniejszy, niż na koniec pierwszego roku.

§ 567. Jeżeli zawarto umowę najmu na dłuższy czas niż na lat trzydzieści, natenczas może po trzydziestu latach każda strona wypowiedzieć stosunek najmu przy zachowaniu ustawowego czasokresu. Wypowiedzenie jest niedopuszczalne, jeżeli zawarto umowę na czas życia najmodawcy lub najmbiorcy.

10. Milczące przedłużenie stosunku najmu.

§ 568. Jeżeli najmbiorca po upływie czasu najmu rzecz dalej używa, uważa się stosunek najmu za przedłużony na czas nieoznaczony, o ile najmodawca lub najmbiorca drugiej stronie w przeciągu dwóch tygodni nie oświadczy swej przeciwnej woli. Czasokres ten rozpoczyna się dla najmbiorcy z dalszem używaniem, dla najmodawcy z chwilą, w której dowiadyuje się o dalszem używaniu.

11. Śmierć najmbiorcy.

§ 569. Jezeli najmbiorca umiera, natenczas zarówno dziedzie jak i najmodawca są uprawnieni do wypowiedzenia stosunku najmu przy zachowaniu ustawowego czasokresu. Wypowiedzenie może nastąpić tylko z pierwszym terminem, z którym jest dopuszczalne.

12. Przeniesienie urzędnika i t. d.

§ 570. Osoby wojskowe, urzędnicy, księża i nauczyciele przy publicznych zakładach naukowych mogą w razie przeniesienia do innej miejscowości wypowiedzieć stosunek najmu

ubikacyj, które dla siebie lub dla swych rodzin w dotychczasowym miejscu garnizonu lub zamieszkania wynajęli, przyczem winni zachować ustawowy czasokres wypowiedzenia. Wypowiedzenie może nastąpić tylko z pierwszym terminem, z którym jest dopuszczalne.

13. Skutki pozbycia rzeczy wynajętej.

§ 571. Jeżeli najmodawca wynajęty grunt po oddaniu najmobiorecy pozbył osobie trzeciej, natenczas wchodzi nabywca w miejsce najmodawcy w prawa i obowiązki wynikające ze stosunku najmu w czasie trwania jego własności.

Jeżeli nabywca nie dopełni zobowiązań, natenczas odpowiada najmodawca za szkodę, którą ma zwrócić nabywca jak ręczyciel, który zrzekł się zarzutu skargi uprzedniej. Jeżeli najmobioreca dowie się o przejściu własności na podstawie doniesienia najmodawcy, natenczas staje się najmodawca wolny od odpowiedzialności, gdy najmobioreca nie wypowie stosunku najmu z pierwszym terminem, z którym wypowiedzenie jest dopuszczalne.

§ 572. Jeżeli najmobioreca pozbytego gruntu dał zabezpieczenie najmodawcy za wykonanie swych zobowiązań, natenczas wchodzi nabywca w prawa przez to powstałe. Do zwrotu zabezpieczenia jest on tylko wtedy obowiązany, gdy mu je wręczono albo gdy przyjął wobec najmodawcy obowiązek zwrotu.

Rozporządzenie czynszem przez najmodawcę.

§ 573. Rozporządzenie czynszem najmu przypadającym za czas uprawnienia nabywcy, które najmodawca przedsięwziął przed przejściem własności, jest o tyle skuteczne, o ile ono się odnosi do czynszu najmu za kalendarzowy kwartał bieżący w czasie przejścia własności, a jeżeli przejście własności nastąpiło w przeciągu drugiej połowy ostatniego miesiąca kwartału, jest rozporządzenie o tyle skuteczne, o ile się odnosi do czynszu najmu za następny kwartał. Rozporządzenie czynszem najmu za czas późniejszy musi nabywca uznać jako wobec niego skuteczne, jeżeli w czasie przejścia własności o niem wie.

Czynności prawne między najmodawcą a najmobiorecą o czynsz najmu.

§ 574. Czynność prawna, którą przedsiębiorą najmobioreca i najmodawca odnośnie do pretensji o czynsz najmu, w szcze-

gólności uiszczenie czynszu najmu, jest skuteczne wobec nabywcy, o ile ono nie odnosi się do czynszu najmu za czas późniejszy, niż za kwartał kalendarzowy, w którym najmbiorca dowiedział się o przejściu własności i za kwartał następny; jeżeli najmbiorca dowie się o tem w przeciągu drugiej połowy ostatniego miesiąca kwartału, natenczas jest czynność prawna też o tyle skuteczna, o ile odnosi się do czynszu najmu za następny kwartał. Czynność prawna, przedsięwzięta po przejściu własności, jest jednak bezskuteczna, jeżeli najmbiorca przy przedsięwzięciu czynności prawnej wie o przejściu własności.

Potrącenie.

§ 575. O ile uiszczenie czynszu najmu najmbiorcy jest po myśli § 57 skuteczne wobec nabywcy, może najmbiorca potrącić od pretensji nabywcy o czynsz najmu pretensję przysługującą mu przeciw najmodawcy. Potrącenie jest wykluczone, jeżeli najmbiorca nabył wzajemną pretensję po czasie, w którym dowiedział się o przejściu własności, albo gdy wzajemna pretensja stała się płatną dopiero po uzyskaniu wiadomości i później niż czynsz najmu.

Skutki zawiadomienia o przejściu własności.

§ 576. Jeżeli najmodawca doniesie najmbiorcy, iż przeniósł własność gruntu wynajętego na osobę trzecią, natenczas musi on o ile chodzi o pretensję o czynsz najmu uznać doniesienie to jako jego obowiązujące, nawet wtedy gdy przeniesienie nie nastąpiło lub jest bezskuteczne.

Doniesienie można cofnąć jedynie za zgodą tego kogo wymieniono jako nowego właściciela.

Obciążenie gruntu wynajętego p o oddaniu najmbiorcy.

§ 577. Jeżeli wynajęty grunt po oddaniu go przez najmodawcę najmbiorcy obciążono prawem na korzyść osoby trzeciej, natenczas stosują się odpowiednio przepisy §§ 571 do 576, gdy przez wykonanie prawa zostaje najmbiorcy odebraniem umowne używanie. Jeżeli wykonywanie prawa powoduje tylko ograniczenie najmbiorcy w umownem używaniu, natenczas jest osoba trzecia wobec najmbiorcy obowiązana do zaniechania wykonywania, o ileby przez nie naruszała umowne używanie.

Pozbycie lub obciążenie gruntu p r z e d oddaniem go najmbiorcy.

§ 578. Jeżeli najmodawca przed oddaniem gruntu najmo-

biorcy grunt pozbył osobie trzeciej lub obciążył prawem, którego wykonywanie powoduje odebranie lub ograniczenie umownego używania najmbiorcy, natenczas stosuje się to samo co w wypadkach §§ 571 ust. 1 i 577, gdy nabywca przejął dopełnienie obowiązków wynikających ze stosunku najmu wobec najmbiorcy.

Dalsze pozbycie wynajętego gruntu.

§ 579. Jeżeli nabywca wynajęty grunt dalej pozbywa lub obciąża, natenczas stosują się odpowiednio przepisy § 571 ust. 1 i §§ 572 do 578. Jeżeli nowonabywca nie dopełni zobowiązań wynikających ze stosunku najmu, natenczas odpowiada najmodawca najmbiorcy po myśli § 571 ust. 2.

14. Najem mieszkań i innych ubikacyj.

§ 580. Przepisy o najmie gruntów stosują się także do najmu mieszkań i innych ubikacyj.

II. DZIERŻAWA.

1. Pojęcie.

§ 581. Na podstawie umowy dzierżawy obowiązany jest wydzierżawiający do oddania dzierżawcy wydzierżawionego przedmiotu w celu używania i poboru owoców, o ile je wedle zasad prawidłowej gospodarki uważać należy za dochód. Dzierżawca jest obowiązany do uiszczenia wydzierżawiającemu umówionego czynszu dzierżawnego.

Do dzierżawy stosują się odpowiednio przepisy o najmie, o ile z §§ 582 do 597 co innego nie wynika.

2. Dzierżawa gruntu rolnego.

a) Naprawy.

§ 582. Dzierżawca gruntu rolnego winien uskutecznić na własny koszt zwykle naprawy, w szczególności naprawy mieszkań, budynków gospodarczych, dróg, rowów i ogrodzeń.

b) Zmiany w rodzaju gospodarowania.

§ 583. Dzierżawca gruntu rolnego nie może bez zezwolenia wydzierżawiającego przedsiębrać w gospodarskiem przeznaczeniu gruntu zmian, które mają wpływ na rodzaj gospodarowania poza czas dzierżawy.

c) Termin płatności czynszu dzierżawnego.

§ 584. Jeżeli przy dzierżawie gruntu rolnego oznaczono

czynsz⁹ wedle lat, natenczas należy go uiszczać po upływie każdego roku dzierżawnego pierwszego dnia powszedniego następnego roku.

d) Prawo zastawu.

§ 585. Prawa zastawu wydzierżawiającego grunt rolny można dochodzić o cały czynsz dzierżawny, a prawo to nie podlega ograniczeniu wymienionemu w § 563. Ono obejmuje owoce gruntu jakoteż rzeczy niepodlegające zajęciu wedle § 715 nr. 5 procedury cywilnej.

e) Dzierżawa gruntu z inwentarzem.

§ 586. Jeżeli wydzierżawiono grunt razem z inwentarzem, natenczas utrzymanie poszczególnych sztuk inwentarza należy do dzierżawcy.

Wydzierżawiający ma obowiązek uzupełnienia sztuk inwentarza, które ubyły wskutek okoliczności, za które dzierżawca nie odpowiada. Dzierżawca winien jednak zwykły ubytek zwierząt należących do inwentarza uzupełnić z młodych o tyle, o ile to odpowiada prawidłowej gospodarce.

f) Inwentarz wedle wartości szacunkowej.

§ 587. Jeżeli dzierżawca gruntu obejmuje inwentarz w wartości szacunkowej ze zobowiązaniem zwrócenia go przy końcu dzierżawy wedle wartości szacunkowej, natenczas obowiązują przepisy §§ 588, 589.

§ 588. Dzierżawca ponosi niebezpieczeństwo przypadkowego zaginięcia i przypadkowego pogorszenia się inwentarza. Może rozporządzać poszczególnymi sztukami w granicach prawidłowej gospodarki.

Dzierżawca winien utrzymywać inwentarz wedle zasad prawidłowej gospodarki w tym stanie, w jakim mu go oddano. Sztuki przez niego nabyte stają się z wcieleniem do inwentarza własnością wydzierżawiającego.

g) Zwrot inwentarza po ukończeniu dzierżawy.

§ 589. Dzierżawca winien zwrócić wydzierżawiającemu inwentarz istniejący przy ukończeniu dzierżawy.

Wydzierżawiający może odmówić przyjęcia tych sztuk inwentarza nabytych przez dzierżawcę, które wedle zasad prawidłowej gospodarki są dla gruntu zbyteczne lub zanadto wartościowe; z odmówieniem przechodzi własność nieprzyjętych sztuk na dzierżawcę.

Jeżeli ogólna wartość szacunkowa przejętych sztuk jest wyższa lub niższa niż ogólna wartość szacunkowa zwrócić się mających sztuk, natenczas winien w pierwszym wypadku dzierżawca wydzierżawiającemu w drugim wydzierżawiający dzierżawcy zwrócić nadwyżkę.

Prawo zastawu dzierżawcy na wydzierżawionym inwentarzu.

§ 590. Dzierżawcy gruntu przysługuje przeciw wydzierżawiającemu dla pretensji, które odnoszą się do wydzierżawionego inwentarza, prawo zastawu na sztukach inwentarza, które dostały się w jego posiadanie. Do prawa zastawu stosuje się przepis § 562.

3. Zwrot gruntu rolnego.

a) Ogólnie.

§ 591. Dzierżawca gruntu rolnego jest obowiązany do oddania gruntu po ukończeniu dzierżawy w takim stanie, jaki wynika gdy gospodarkę przez czas dzierżawy aż do zwrotu prawidłowo prowadzono. Odnosi się to też do uprawy gruntu.

b) Zwrot kosztów uprawy.

§ 592. Jeżeli dzierżawa gruntu rolnego kończy się w ciągu roku dzierżawnego, natenczas winien wydzierżawiający zwrócić koszt, które dzierżawca poniósł na owoce jeszcze nieodłączone, które jednak wedle zasad prawidłowej gospodarki mają być odłączone przed końcem roku dzierżawnego o tyle, o ile one odpowiadają prawidłowej gospodarce i nie przewyższają wartości tych owoców.

4. Zwrot przy dzierżawie posiadłości ziemskiej.

a) Ogólnie.

§ 593. Dzierżawca posiadłości ziemskiej winien z płodów rolnych istniejących przy ukończeniu dzierżawy bez względu na to, czy on przy rozpoczęciu dzierżawy takie płody objął, pozostawić tyle, ile potrzeba do dalszego prowadzenia gospodarstwa aż do czasu, w którym prawdopodobnie uzyskane zostaną takie same lub podobne płody.

O ile dzierżawca ma obowiązek pozostawienia płodów rolnych w większej ilości lub lepszej jakości, niż objął przy przejęciu dzierżawy, może żądać zwrotu wartości od wydzierżawiającego.

Istniejący na posiadłości i uzyskany na niej nawóz winien dzierżawca pozostawić bez prawa żądania zwrotu wartości.

b) Wedle oszacowania.

§ 594. Jeżeli dzierżawca posiadłości ziemskiej obejmuje posiadłość na podstawie oszacowania stanu gospodarczego z postanowieniem, że po ukończeniu dzierżawy ma nastąpić zwrot również na podstawie takiego oszacowania, natenczas mają do zwrotu posiadłości odpowiednie zastosowanie przepisy § 589 ust. 2 i 3.

To samo stosuje się, jeżeli dzierżawca obejmuje zapasy na podstawie oszacowania z takim postanowieniem do zwrotu zapasów, które jest obowiązany pozostawić.

5. Wypowiedzenie dzierżawy.

§ 595. Jeżeli przy dzierżawie gruntu lub prawa nie oznaczono czasu dzierżawy, natenczas jest wypowiedzenie dopuszczalne tylko na koniec roku dzierżawnego; ono winno nastąpić najpóźniej pierwszego powszedniego dnia półrocza, z którego upływem ma się skończyć dzierżawa.

Te przepisy stosują się do dzierżawy gruntu lub prawa także w tych wypadkach, w których można przedwcześnie wypowiedzieć stosunek dzierżawny z tem, że należy zachować ustawowy czasokres.

§ 596. Dzierżawcy nie przysługuje prawo wypowiedzenia wymienione w § 549 ust. 1.

Wydzierżawiający nie jest uprawniony do wypowiedzenia stosunku dzierżawnego po myśli § 569.

Niema wypowiedzenia stosunku dzierżawnego po myśli § 570.

6. Odszkodowanie z powodu niezwrócenia przedmiotu dzierżawy.

§ 597. Jeżeli dzierżawca po ukończeniu dzierżawy nie zwróci wydzierżawionego przedmiotu, natenczas może wydzierżawiający żądać za czas trwania zatrzymania jako odszkodowanie umówionego czynszu dzierżawnego wedle stosunku, w jakim pozostają użytki, które dzierżawca w tym czasie pobierał albo mógł pobrać, do użytków całego roku dzierżawnego. Dochodzenie dalszej szkody nie jest wykluczone.

TYTUŁ CZWARTY.
W Y G O D Z E N I E.

Pojęcie.

§ 598. Na podstawie umowy wygodzenia ma wygadzaający rzecz obowiązek zezwolenia biorącemu we wygodzenie na bezpłatne używanie rzeczy.

Odpowiedzialność wygadzaającego.

§ 599. Wygadzaający odpowiada tylko za zły zamiar i grube niedbalstwo.

§ 600. Jeżeli wygadzaający zamileczał podstępnie wadę w prawie lub brak wygodzonej rzeczy, natenczas jest obowiązany do zwrócenia biorącemu we wygodzenie szkody stąd powstałej.

Koszta utrzymania.

§ 601. Wygadzaający ponosi zwykle koszta utrzymania rzeczy wygodzonej, przy wygodzeniu zwierzęcia w szczególności koszta żywienia.

Obowiązek wygadzaającego do zwrotu innych nakładów oznacza się wedle przepisów o sprawowaniu interesu bez zlecenia. Biorący we wygodzenie ma prawo zabrania ze sobą urządzenia, którem rzecz zaopatrzył.

Zmiany, pogorszenie.

§ 602. Biorący we wygodzenie nie odpowiada za zmiany lub pogorszenie się rzeczy wygodzonej, które powstały wskutek umownego używania.

Obowiązki biorącego we wygodzenie.

§ 603. Biorący we wygodzenie nie może używać wygodzonej rzeczy w inny sposób aniżeli umówiono. On nie jest uprawniony do oddania używania rzeczy osobie trzeciej bez zezwolenia wygadzaającego.

Zwrot rzeczy.

§ 604. Biorący we wygodzenie jest obowiązany do zwrotu wygodzonej rzeczy po upływie czasu ustanowionego dla wygodzenia.

Jeżeli czasu nie ustanowiono, należy rzecz oddać, skoro biorący we wygodzenie zrobił użytek wynikający z celu wygodzenia. Wygadzaający może żądać zwrotu rzeczy już przed-

tem, jeżeli tyle czasu upłynęło, że biorący we wygodzenie mógł użyć rzeczy.

Jeżeli czasu wygodzenia ani nie ustanowiono ani nie można go wywnioskować z celu, natenczas może wygadzaający każdego czasu żądać zwrotu rzeczy.

Jeżeli biorący we wygodzenie oddaje używanie osobie trzeciej, natenczas może wygadzaający po ukończeniu wygodzenia żądać zwrotu także od osoby trzeciej.

Wypowiedzenie wygadzającego.

§ 605. Wygadzaający może wygodzenie wypowiedzieć:

1. jeżeli potrzebuje rzeczy wygodzonej wskutek nieprzewidzianej okoliczności;

2. jeżeli biorący we wygodzenie używa rzeczy w sposób sprzeciwiający się umowie, w szczególności nie będąc do tego uprawnionym oddaje używanie osobie trzeciej, lub naraża rzecz wskutek zaniedbania staranności go obowiązującej po ważnie na niebezpieczeństwo;

3. jeżeli biorący we wygodzenie umiera.

Przedawnienie.

§ 606. Roszczenia wygadzaającego z powodu zmian lub pogorszenia rzeczy wygodzonej jako też roszczenia biorącego we wygodzenie o zwrot za nakłady lub o pozwolenie na zabranie urządzenia przedawniają się w sześciu miesiącach. Przepisy § 558 ust. 2, 3 stosują się odpowiednio.

TYTUŁ PIĄTY.

P O Ż Y C Z K A.

Pojęcie.

§ 607. Kto otrzymał pieniądze lub inne rzeczy zamienne jako pożyczkę jest obowiązany do zwrócenia wypożyczającemu tego, co otrzymał w rzeczach tego samego rodzaju, jakości i ilości.

Kto jest dłużny pieniądze lub inne rzeczy zamienne z innego powodu, może się umówić z wierzycielem, że pieniądze lub rzeczy ma mu być dłużnym z tytułu pożyczki.

Odsetki.

§ 608. Jeżeli dla pożyczki umówiono odsetki, natenczas należy je płacić, o ile nic innego nie postanowiono, po upływie

każdego roku, a jeżeli pożyczkę należy zwrócić przed upływem roku, przy zwrocie.

§ 609. Jeżeli dla zwrotu pożyczki nie ustanowiono czasu, natenczas zależy płatność od wypowiedzenia wierzyciela lub dłużnika.

Czasokres wypowiedzenia wynosi przy pożyczce większej niż trzysta marek trzy miesiące, przy pożyczce o mniejszej kwocie miesiąc.

Jeżeli nie umówiono odsetek, uprawniony jest dłużnik do zwrotu pożyczki także bez wypowiedzenia.

Odwwołanie przyrzeczenia udzielenia pożyczki.

§ 610. Kto przyrzeka danie pożyczki, może w razie wątpliwości przyrzeczenie odwołać, jeżeli w stosunkach majątkowych drugiej strony nastąpiło istotne pogorszenie, wskutek czego roszczenie o zwrot staje się zagrożone.

TYTUŁ SZÓSTY.

UMOWA NAJMU USŁUG.

1. Pojęcie.

§ 611. Na podstawie umowy najmu usług ma ten, który przyrzeka usługi obowiązek świadczenia przyrzeczonych usług, druga strona obowiązek zapłacenia przyrzonego wynagrodzenia.

Przedmiotem umowy najmu usług mogą być usługi każdego rodzaju.

2. Milcząco umówione wynagrodzenie.

§ 612. Wynagrodzenie uważa się jako milcząco umówione, jeżeli wedle okoliczności należy oczekiwać świadczenia usług tylko za wynagrodzeniem.

Jeżeli wysokości wynagrodzenia nie ustanowiono, uważa się w razie istnienia taryfy za umówione wynagrodzenie wedle taryfy, w braku taryfy zwyczajne (ueblich) wynagrodzenie.

3. Osobiste świadczenie usług.

§ 613. Zobowiązany do świadczenia usług ma w razie wątpliwości usługi świadczyć osobiście. Roszczenie o usługi nie jest w razie wątpliwości przenośne.

4. Czas płatności wynagrodzenia.

§ 614. Wynagrodzenie należy zapłacić po świadczeniu usług. Jeżeli wynagrodzenie oznaczono wedle okresów czasu, należy je zapłacić po upływie poszczególnych okresów czasu.

5. Obowiązki uprawnionego.

a) Zwłoka w przyjęciu usług.

§ 615. Jeżeli uprawniony do usług popada w zwłokę z przyjęciem usług, natenczas może zobowiązany żądać umówionego wynagrodzenia za usługi nieświadczone wskutek zwłoki, przy czem niema obowiązku do dodatkowego świadczenia. Musi jednak pozwolić na policzenie sobie wartości tego, co wskutek zaniechania świadczenia usług zaoszczędził lub złośliwie nabyć zaniechał.

b) Przemijająca przeszkoda zobowiązanego w świadczeniu usług.

§ 616. Zobowiązany do świadczenia usług nie traci roszczenia o wynagrodzenie, gdy nie mógł świadczyć usług bez swej winy z przyczyny leżącej w jego osobie. Musi jednak pozwolić na policzenie sobie kwoty, która mu przypada za czas przeszkody z istniejącego na podstawie ustawowego obowiązku ubezpieczenia na wypadek choroby lub ubezpieczenia od wypadku.

c) Choroba zobowiązanego.

§ 617. Jeżeli przy stałym stosunku służbowym, który wyczerpuje czynność zarobkową zobowiązanego w zupełności lub przeważnie, przyjęto zobowiązanego do wspólności domowej, natenczas winien uprawniony do usług dać mu w razie zachorowania potrzebne pożywienie i opiekę lekarską na czas sześciu tygodni, jednak nie poza ukończenie stosunku służbowego, o ile zobowiązany nie spowodował choroby rozmyślnie lub przez grube niedbalstwo. Pożywienia i opieki lekarskiej można udzielić przez oddanie zobowiązanego do szpitala. Koszta można policzyć na wynagrodzenie dłużne za czas choroby. Jeżeli uprawniony do usług po myśli § 626 wypowiada stosunek służbowy z powodu zachorowania, natenczas nie uwzględnia się spowodowanego tem ukończenia stosunku służbowego.

Uprawniony do usług jest wolny od tego obowiązku, gdy zobowiązany do usług wskutek ubezpieczenia lub zaprowadze-

nia publicznej opieki dla chorych otrzymuje pożywienie i opiekę lekarską.

d) Obowiązek uprawnionego do zarządzeń ochronnych.

§ 618. Uprawniony do usług winien tak urządzić i utrzymywać ubikacje, urządzenia i sprzęty, których ma dostarczać do wykonywania usług, a świadczenia usług, które mają być przedsięwzięte na jego zarządzenie lub pod jego kierownictwem, tak unormować, by zobowiązany był chroniony przed niebezpieczeństwem życia i zdrowia o tyle, o ile istota świadczenia usług na to pozwala.

Jeżeli zobowiązanego przyjęto do wspólności domowej, natenczas winien zobowiązany do usług poczynić takie urządzenia i zarządzenia odnośnie do mieszkania i sypialni, żywienia jako też czasu pracy i wypoczynku, jakie są potrzebne ze względu na zdrowie, obyczajność i religję zobowiązanego.

Jeżeli uprawniony do usług nie dopełni ciężących na nim obowiązków odnośnie do życia i zdrowia zobowiązanego, natenczas stosują się do jego obowiązku odszkodowania przepisy §§ 842 do 846, obowiązujące dla czynów niedozwolonych.

§ 619. Zobowiązań uprawnionego do usług, ciężących na nim po myśli §§ 617, 618 nie można naprzód umową znieść ani ograniczyć.

6. Koniec stosunku służbowego.

§ 620. Stosunek służbowy kończy się z upływem czasu na który go zawarto.

Jeżeli trwania stosunku służbowego nie oznaczono ani też nie można go wywnioskować z właściwości ani z celu usług, natenczas może każda strona wypowiedzieć stosunek służbowy wedle §§ 621 do 623.

Termin wypowiedzenia.

§ 621. Jeżeli wynagrodzenie oznaczono wedle dni, natenczas jest wypowiedzenie dopuszczalne każdego dnia na następny dzień.

Jeżeli wynagrodzenie oznaczono wedle tygodni, natenczas jest wypowiedzenie dopuszczalne tylko na koniec kalendarzowego tygodnia; ono winno nastąpić najpóźniej pierwszego poprzedniego dnia tygodnia.

Jeżeli wynagrodzenie oznaczono wedle miesięcy, natenczas jest wypowiedzenie dopuszczalne tylko na koniec kalendarzo-

wego miesiąca; ono winno nastąpić najpóźniej piętnastego dnia miesiąca.

Jeżeli wynagrodzenie oznaczono wedle kwartałów albo dłuższych okresów czasu, natenczas jest wypowiedzenie dopuszczalne tylko na koniec kalendarzowego kwartału i tylko przy zachowaniu szesciotygodniowego czasokresu wypowiedzenia.

Czasokres wypowiedzenia przy usługach wyższego rodzaju.

622. Stosunek służbowy osób ze stałymi poborami przyjętych do świadczenia usług wyższego rodzaju, których czynność zarobkową stosunek służbowy całkowicie lub przeważnie wyczerpuje, w szczególności nauczycieli, wychowawców, prywatnych urzędników, towarzyszek, można wypowiedzieć tylko na koniec kalendarzowego kwartału i tylko przy zachowaniu szesciotygodniowego czasokresu wypowiedzenia, także wtedy gdy wynagrodzenie oznaczono wedle krótszych okresów czasu niż kwartały.

Czasokres wypowiedzenia gdy wynagrodzenia nie oznaczono wedle okresów czasu.

§ 623. Jeżeli wynagrodzenia nie oznaczono wedle okresów czasu, można stosunek służbowy wypowiedzieć każdego czasu; przy stosunku służbowym, który wyczerpuje czynność zarobkową zobowiązanego całkowicie lub przeważnie, należy jednakże zachować dwutygodniowy czasokres wypowiedzenia.

§ 624. Jeżeli stosunek służbowy zawarto na czas życia pewnej osoby albo na czas dłuższy niż lat pięć, natenczas może go zobowiązany wypowiedzieć po upływie pięciu lat. Czasokres wypowiedzenia wynosi sześć miesięcy.

Milczące przedłużenie stosunku służbowego.

§ 625. Jeżeli zobowiązany po upływie czasu służby z wiedzą drugiej strony nadal służbę pełni, uważa się stosunek służbowy za przedłużony na czas nieoznaczony, o ile druga strona bezzwłocznie temu się nie sprzeciwia.

7. Natychmiastowe rozwiązanie stosunku służbowego.

§ 626. Każda strona może wypowiedzieć stosunek służbowy bez zachowania czasokresu wypowiedzenia, gdy istnieje ważny powód.

Prawo natychmiastowego rozwiązania przy usługach wyższego rodzaju.

§ 627. Jeżeli zobowiązany do świadczenia usług, nie pozostający w trwałym stosunku służbowym ze stałemi poborami, ma świadczyć usługi wyższego rodzaju, które się zwykle powierza na podstawie szczególnego zaufania, natenczas jest wypowiedzenie dopuszczalne nawet w razie nieistnienia wymogów wymienionych w § 626.

Zobowiązany może tylko tak wypowiedzieć, by uprawniony do usług mógł się postarać o usługi gdzie indziej, chyba, że istnieje ważny powód do przedwczesnego wypowiedzenia. Jeżeli zobowiązany wypowiada bez takiego powodu w niewłaściwym czasie, natenczas winien uprawnionemu do usług zwrócić szkodę stąd powstałą.

Skutki wypowiedzenia po myśli §§ 626, 627.

§ 628. Jeżeli po rozpoczęciu świadczenia usług wypowiedziano stosunek służbowy na podstawie § 626 lub § 627, natenczas może zobowiązany żądać części wynagrodzenia odpowiadającej jego dotychczasowym świadczeniom. Jeżeli zobowiązany wypowie, nie będąc do tego spowodowanym sprzecznem z umową zachowaniem się drugiej strony, albo jeżeli spowoduje wypowiedzenie drugiej strony przez swe zachowanie sprzeczne z umową, natenczas nie przysługuje mu roszczenie o wynagrodzenie o tyle, o ile jego dotychczasowe świadczenia wskutek wypowiedzenia nie mają żadnego interesu dla drugiej strony. Jeżeli uiszczono wynagrodzenie naprzód za czas późniejszy, winien je zobowiązany zwrócić po myśli § 347 albo, jeżeli wypowiedzenie nastąpiło wskutek okoliczności, za którą zobowiązany nie odpowiada, w myśl przepisów o wydaniu nieślusznego wzbogacenia.

Jeżeli wypowiedzenie spowodowało sprzeczne z umową zachowanie się drugiej strony, natenczas winna ta ostatnia zwrócić szkodę powstałą wskutek zniesienia stosunku służbowego.

Urlop w celu wyszukania nowej pracy.

§ 629. Po wypowiedzeniu trwałego stosunku służbowego winien uprawniony do usług dać zobowiązanemu na żądanie odpowiedni czas do wyszukania innej służby.

Świadcstwo.

§ 630. Przy ukończeniu trwałego stosunku służbowego może zobowiązany od drugiej strony żądać pisemnego świadectwa co do stosunku służbowego i czasu jego trwania. W świadectwie należy na żądanie wyszczególnić świadczenia i jak się zobowiązał w służbie sprawował.

TYTUŁ SIÓDMY.

UMOWA O DZIEŁO.

1. Pojęcie.

§ 631. Umową o dzieło obowiązuje się przedsiębiorca do wykonania przyręczzonego dzieła, zamawiający do uiszczenia umówionego wynagrodzenia.

Przedmiotem umowy o dzieło może być zarówno wykonanie lub zmiana rzeczy jak i inny skutek, który ma być osiągnięty przez pracę lub przez świadczenie usług.

2. Milcząco umówione wynagrodzenie.

§ 632. Wynagrodzenie uważa się za milcząco umówione, gdy wedle okoliczności należy się spodziewać wykonania dzieła tylko za wynagrodzeniem.

Jeżeli wysokości wynagrodzenia nie oznaczono, należy w razie istnienia taryfy uważać za umówione wynagrodzenie wedle taryfy, w braku taryfy zwyczajne wynagrodzenie.

3. Odpowiedzialność przedsiębiorcy za braki i przyręczone przymioty.

§ 633. Przedsiębiorca jest obowiązany do wykonania dzieła tak, by ono miało przyręczone przymioty i nie było dotknięte brakami, które znoszą lub zmniejszają wartość lub przydatność do zwykłego używania lub używania przypuszczanego (vorausgesetzt) w myśl umowy.

Jeżeli dzieło nie ma tej właściwości, może zamawiający żądać usunięcia wady. Przedsiębiorca jest uprawniony do odmówienia usunięcia, gdy ono wymaga niestosunkowego nakładu.

Jeżeli przedsiębiorca popadł w zwłokę z usunięciem wady, może zamawiający sam wadę usunąć i żądać zwrotu potrzebnych nakładów,

Czasokres do naprawy.

§ 634. Do usunięcia wady rodzaju wymienionej w § 633 może zamawiający wyznaczyć przedsiębiorcy odpowiedni czasokres z oświadczeniem, że po upływie czasokresu nie przyjmie usunięcia wady. Jeżeli już przed dostarczeniem dzieła pokaże się wada, może zamawiający natychmiast wyznaczyć czasokres; czasokres musi być tak wyznaczony, by nie upływał przed czasokresem ustanowionym dla dostarczenia. Po upływie czasokresu może zamawiający żądać rozwiązania umowy lub obniżenia wynagrodzenia, jeżeli nie usunięto wady na czas; roszczenie o usunięcie wady jest wykluczone.

Nie potrzeba wyznaczenia czasokresu, jeżeli usunięcie wady jest niemożliwe lub przedsiębiorca usunięcia odmawia, lub jeżeli natychmiastowe dochodzenie roszczenia o rozwiązanie umowy lub obniżenie wynagrodzenia jest usprawiedliwione szczególnie interesem zamawiającego.

Rozwiązanie umowy jest wykluczone, jeżeli wada tylko nieznacznie zmniejsza wartość lub przydatność dzieła.

Do rozwiązania umowy i obniżenia wynagrodzenia stosują się odpowiednio przepisy §§ 465 do 467, 469 do 475 obowiązujące przy kupnie.

Odszkodowanie z powodu wad.

§ 635. Jeżeli wada dzieła polega na okoliczności, za którą przedsiębiorca odpowiada, może zamawiający zamiast rozwiązania umowy lub obniżenia wynagrodzenia żądać odszkodowania za niedopełnienie.

Niewykonanie na czas.

§ 636. Jeżeli dzieła w całości lub w części na czas nie wykonano, stosują się odpowiednio przepisy § 634 ust. 1 do 3 obowiązujące dla rozwiązania umowy; w miejsce roszczenia o rozwiązanie umowy wstępuje prawo zamawiającego do odstąpienia od umowy po myśli § 327. Prawa przysługujące zamawiającemu w razie zwłoki przedsiębiorcy pozostają nienaruszone.

Jeżeli przedsiębiorca twierdzi, że oświadczone odstąpienie jest niedopuszczalne, ponieważ wykonał dzieło na czas, natenczas spoczywa na nim ciężar dowodu.

Umowa co do odpowiedzialności za wady.

§ 637. Umowa, którą zwolniono przedsiębiorcę od odpo-

wiedzialności za wadę dzieła lub jego odpowiedzialność ograniczono, jest nieważna, gdy przedsiębiorca wadę podstępnie zamilczał.

Przedawnienie.

§ 638. Roszczenie zamawiającego o usunięcie wady dzieła jako też przysługujące zamawiającemu roszczenie o rozwiązanie umowy, obniżenie wynagrodzenia lub odszkodowanie z powodu wady, przedawniają się, o ile przedsiębiorca podstępnie wady nie zamilczał, w sześciu miesiącach, przy pracach na gruncie w przeciągu roku, przy budowlach w pięciu latach. Przedawnienie rozpoczyna się z odbiorem dzieła.

Czasokres przedawnienia można umową przedłużyć.

§ 639. Do przedawnienia roszczeń zamawiającego wymienionych w § 638 stosują się odpowiednio przepisy § 477 ust. 2, 3, i §§ 478, 479 obowiązujące przy przedawnieniu roszczeń kupującego.

Jeżeli przedsiębiorca w porozumieniu z zamawiającym poddaje się badaniu czy wada istnieje lub czy wadę usunięto, natenczas jest przedawnienie tak długo wstrzymane, jak długo przedsiębiorca nie doniesie zamawiającemu o wyniku badania albo wobec niego oświadczy, że wadę usunięto lub odmawia dalszego usuwania.

4. Obowiązek odbioru.

§ 640. Zamawiający jest obowiązany do odebrania dzieła wykonanego stosownie do umowy, o ile odebranie nie jest wykluczone z powodu właściwości dzieła.

Jeżeli zamawiający odbierze dzieło wadliwe, jakkolwiek wie o wadzie, natenczas roszczenia wymienione w §§ 633, 634 przysługują mu tylko wtedy, gdy przy odbiorze zastrzegł sobie swoje prawa z powodu wady.

5. Płatność wynagrodzenia.

§ 641. Wynagrodzenie należy uiścić przy odbiorze dzieła. Jeżeli dzieło ma być odebrane w częściach i wynagrodzenie oznaczono za poszczególne części, natenczas należy wynagrodzenie uiścić za każdą część przy jej odbiorze.

Wynagrodzenie ustalone w pieniądzu winien zamawiający poczynszy od odbioru dzieła oprocentować, o ile nie odroczone zapłaty wynagrodzenia.

6. Zwłoka w odbiorze.

§ 642. Jeżeli do wykonania dzieła potrzebną jest czynność zamawiającego, natenczas może przedsiębiorca, gdy zamawiający wskutek zaniechania czynności popada w zwłokę w przyjęciu, żądać odpowiedniego odszkodowania.

Wysokość odszkodowania oznacza się z jednej strony wedle czasu trwania zwłoki i wysokości umówionego wynagrodzenia, z drugiej strony wedle tego, co przedsiębiorca wskutek zwłoki zaoszczędził na nakładach lub co może nabyć przez inne użycie swej siły roboczej.

§ 643. Przedsiębiorca jest w wypadku § 642 uprawniony do wyznaczenia zamawiającemu odpowiedniego czasokresu do dodatkowego wykonania czynności z oświadczeniem, że wypowiada umowę na wypadek, gdy czynność nie zostanie przedsięwzięta do upływu czasokresu. Umowę uważa się za zniesioną, jeżeli nie nastąpi dodatkowe wykonanie do upływu czasokresu.

7. Ponoszenie niebezpieczeństwa.

§ 644. Przedsiębiorca ponosi niebezpieczeństwo aż do odbioru dzieła. Jeżeli zamawiający popadnie w zwłokę w odbiorze, natenczas przechodzi niebezpieczeństwo na niego. Za przypadkowe zaginięcie i za przypadkowe pogorszenie materiału dostarczonego przez zamawiającego przedsiębiorca nie odpowiada.

Jeżeli przedsiębiorca na żądanie zamawiającego przesyła dzieło do innego miejsca niż do miejsca dopełnienia, natenczas stosują się odpowiednio przepisy § 447 obowiązujące przy kupnie.

8. Wady materiału dostarczonego przez zamawiającego i t. d.

§ 645. Jeżeli dzieło przed odbiorem zaginęło, pogorszyło się lub stało się niewykonalnym z powodu wady materiału dostarczonego przez zamawiającego lub wskutek udzielonej przez zamawiającego wskazówki, której miano przestrzegać przy wykonaniu, jakkolwiek nie współdziałała okoliczność, za którą przedsiębiorca odpowiada, natenczas może przedsiębiorca żądać części wynagrodzenia odpowiedniej do świadczonej pracy i zwrotu wydatków nieobjętych wynagrodzeniem. To samo stosuje się, jeżeli umowa zostanie zniesiona po myśli § 643.

Dalej idąca odpowiedzialność zamawiającego wskutek winy pozostaje nienaruszona.

§ 646. Jeżeli z powodu właściwości dzieła odbiór jest wyłączony, natenczas wstępuje w wypadkach §§ 638, 641, 644, 645, w miejsce odbioru wykończenie dzieła.

9. Prawo zastawu przedsiębiorcy.

§ 647. Przedsiębiorca ma dla swych pretensyj z umowy prawo zastawu na rzeczach ruchomych zamawiającego przez przedsiębiorcę wykonanych lub naprawionych, jeżeli one dostały się w jego posiadanie przy wykonaniu lub w celu naprawy.

Hipoteka zabezpieczająca przedsiębiorcę budowlanego.

§ 648. Przedsiębiorca budowlany lub pojedynczej części budowlany może dla swych pretensyj z umowy żądać ustanowienia hipoteki zabezpieczającej na gruncie budowlanym zamawiającego. Jeżeli dzieła jeszcze nie ukończono, może żądać ustanowienia hipoteki zabezpieczającej dla części wynagrodzenia odpowiedniej do świadczonej już pracy i dla wydatków nieobjętych wynagrodzeniem.

10. Prawo wypowiedzenia zamawiającego.

§ 649. Zamawiający może aż do ukończenia dzieła umowę każdego czasu wypowiedzieć. Jeżeli zamawiający wypowiada, natenczas jest przedsiębiorca uprawniony do żądania umówionego wynagrodzenia; musi się jednak zgodzić na policzenie sobie tego, co zaoszczędził wskutek zniesienia umowy na nakładach lub co nabył przez inne użycie swej siły roboczej lub czego złośliwie nabyć zaniechał.

Przekroczenie kosztorysu.

§ 650. Jeżeli za podstawę umowy przyjęto kosztorys, a przedsiębiorca nie przyjął rękojmi za prawdziwość kosztorysu, i okazało się, że dzieło nie jest wykonalne bez znacznego przekroczenia kosztorysu, natenczas przyluguje przedsiębiorcy, gdy zamawiający z tego powodu wypowiada umowę, tylko roszczenie wymienione w § 645 ust. 1.

Jeżeli należy się spodziewać takiego przekroczenia kosztorysu, winien przedsiębiorca bezzwłocznie donieść o tem zamawiającemu.

11. Umowa o dostarczenie dzieła.

§ 651. Jeżeli przedsiębiorca zobowiązuje się wykonać dzieło z materiału przez siebie dostarczyć się mającego, natenczas wi-

nien jest zamawiającemu rzecz oddać i wystarać się dlań o własność tej rzeczy. Do takiej umowy stosują się przepisy o kupnie; jeżeli ma być wykonana rzecz niezamienna, wstępują w miejsce §§ 433, 446 ust. 1 zd. 1 i §§ 447, 459, 460, 462 do 464, 477 do 479 przepisy o umowie o dzieło z wyjątkiem §§ 647, 648.

Jeżeli przedsiębiorca zobowiązuje się tylko do dostarczenia dodatków lub innych rzeczy ubocznych, natenczas stosują się wyłącznie przepisy o umowie o dzieło.

TYTUŁ ÓSMY.

UMOWA POŚREDNICTWA.

Wyraźne umówienie wynagrodzenia.

§ 652. Przyrzekający wynagrodzenie za wskazanie sposobności do zawarcia umowy lub za pośrednictwo przy umowie jest obowiązany do zapłacenia wynagrodzenia tylko wtedy, gdy umowa wskutek wskazania lub wskutek pośrednictwa pośrednika przyszła do skutku. Jeżeli umowę zawarto pod warunkiem zawieszającym, można żądać wynagrodzenia za pośrednictwo dopiero wtedy, gdy warunek się spełni.

Nakłady należy zwrócić pośrednikowi tylko wtedy, gdy to umówiono. Stosuje się to także wtedy, gdy umowa nie przychodzi do skutku.

Milcząco umówione wynagrodzenie.

§ 653. Wynagrodzenie za pośrednictwo uważa się za milcząco umówione, gdy wedle okoliczności należy się spodziewać poruczonego pośrednikowi świadczenia tylko za wynagrodzeniem.

Jeżeli wysokości wynagrodzenia nie oznaczono, należy w razie istnienia taryfy uważać za umówione wynagrodzenie wedle taryfy, w braku taryfy zwyczajne wynagrodzenie.

§ 654. Roszczenie o wynagrodzenie za pośrednictwo i o zwrot za nakłady jest wykluczone, gdy pośrednik wbrew treści umowy był także czynny dla drugiej strony.

Obniżenie wynagrodzenia przez sąd.

§ 655. Jeżeli za wskazanie sposobności do zawarcia umowy usług lub za pośrednictwo przy takiej umowie umówiono nie-stosunkowo wysokie wynagrodzenie za pośrednictwo, naten-

czas można je na wniosek dłużnika wyrokiem obniżyć do odpowiedniej kwoty. Po uiszczeniu wynagrodzenia jest obniżenie wykluczone.

Pośrednictwo w zawarciu małżeństwa.

§ 656. Przyrzeczenie wynagrodzenia za wskazanie sposobności do zawarcia małżeństwa lub za pośrednictwo przy przyjściu do skutku małżeństwa nie stwarza zobowiązania. Tego, co świadczone na podstawie przyrzeczenia, nie można żądać z powrotem z tego powodu, że zobowiązanie nie istniało.

Te przepisy stosują się także do umowy, którą druga strona w celu dopełnienia przyrzeczenia przyjmuje wobec pośrednika zobowiązanie, w szczególności do uznania długu.

TYTUŁ DZIEWIĄTY.

PRYZRZECZENIE PUBLICZNE. (AUSLOBUNG).

Pojęcie.

§ 657. Kto przez publiczne ogłoszenie wyznacza nagrodę za przedsięwzięcie pewnej czynności, w szczególności za spowodowanie pewnego skutku, jest zobowiązany do zapłacenia nagrody temu, kto tę czynność przedsięwziął, także wtedy, gdy ten ostatni działał bez względu na to publiczne przyrzeczenie.

Odwołanie.

§ 658. Publiczne przyrzeczenie można odwołać aż do przedsięwzięcia czynności. Odwołanie jest skuteczne tylko wtedy, gdy ogłoszono je w taki sam sposób jak publiczne przyrzeczenie lub jeżeli nastąpiło zapomocą szczegółowego zawiadomienia.

W publicznem przyrzeczeniu można zrzec się odwołania; w razie wątpliwości leży zrzeczenie się w ustanowieniu czasokresu dla przedsięwzięcia czynności.

Kilkakrotne przedsięwzięcie czynności.

§ 659. Jeżeli czynność, dla której wyznaczono nagrodę, przedsięwzięto kilkakrotnie, należy się nagroda temu, kto tę czynność najpierw przedsięwziął.

Jeżeli czynność przedsięwzięło kilka osób równocześnie, przysługuje każdemu równa część nagrody. Jeżeli nagroda nie da się podzielić ze względu na swoją właściwość albo jeżeli

wedle publicznego przyrzeczenia ma tylko jeden nagrodę otrzymać, natenczas rozstrzyga los.

Współdziałanie kilku w spowodowaniu skutku.

§ 660. Jeżeli kilka osób przyczyniło się do spowodowania skutku, za który była wyznaczona nagroda, natenczas winien przyrzekający nagrodę podzielić ją między nie wedle uznania odpowiadającego słuszności, uwzględniając udział każdego w spowodowaniu skutku. Podział nie jest wiążący, jeżeli jest widocznie niesłuszny; w takim wypadku rozstrzyga wyrok.

Jeżeli jeden z uczestników uzna podział przyrzekającego nagrodę za niewiążący, natenczas może wyznaczający nagrodę odmówić dopełnienia, dopóki uczestnicy nie załatwią między sobą sporu co do ich uprawnień; każdy z nich może żądać, by nagrodę dla wszystkich złożono do depozytu.

Przepis § 659 ust. 2 zd. 2 ma zastosowanie.

Rozpisanie konkursu. (Preisausschreiben).

§ 661. Publiczne przyrzeczenie, którego przedmiotem jest ubieganie się o nagrodę, jest ważne tylko wtedy, gdy w przyrzeczeniu ustanowiono czasokres do ubiegania się.

Rozstrzygnięcie, czy ubieganie się o nagrodę w przeciągu tego czasokresu odpowiada publicznemu przyrzeczeniu, albo które z kilku ubiegań zasługuje na pierwszeństwo, winna wydać osoba oznaczona w publicznym przyrzeczeniu, w braku takiej przyrzekający nagrodę. Rozstrzygnięcie jest wiążące dla uczestników.

Przy ubieganiach osób zasługujących w równej mierze na uwzględnienie, stosują się do przyznania nagrody przepisy § 659 ust. 2.

Przeniesienia własności dzieła może przyrzekający nagrodę zadać tylko wtedy, gdy w publicznym przyrzeczeniu zawarte jest postanowienie, że przeniesienie winno nastąpić.

TYTUŁ DZIESIĄTY

ZLECENIE.

I. Zlecenie.

1. Pojęcie.

§ 662. Przez przyjęcie zlecenia obowiązuje się zleceniodawca do bezpłatnego załatwienia zleceniodawcy powierzonej mu przez tego ostatniego sprawy.

§ 663. Kogo publicznie ustanowiono do załatwienia pewnych spraw lub kto się publicznie do tego ofiarował, winien, gdy nie przyjmuje zlecenia odnoszącego się do takich spraw, donieść zleceniodawcy bezzwłocznie o nieprzyjęciu zlecenia. To samo stosuje się, jeżeli ktoś ofiarował się zleceniodawcy do załatwienia pewnych spraw.

Substytucja, pomocnicy.

§ 664. Zleceniobiorca nie może w razie wątpliwości przenieść wykonania zlecenia na osobę trzecią. Jeżeli przeniesienie jest dozwolone, natenczas odpowiada tylko za winę, której się dopuścił przy przenoszeniu. Za winę pomocnika odpowiada po myśli § 278.

Roszczenie o wykonanie zlecenia nie jest w razie wątpliwości przenośne.

Odstąpienie od wskazówek zleceniodawcy.

§ 665. Zleceniobiorca jest uprawniony do odstąpienia od wskazówek zleceniodawcy, jeżeli wedle okoliczności może przyjąć, że zleceniodawca znając stan rzeczy byłby uznał słuszność odstąpienia. Zleceniobiorca winien przed odstąpieniem zawiadomić zleceniodawcę i wyczekać jego postanowienia, jeżeli z odroczeniem nie jest połączone niebezpieczeństwo.

Obowiązek do udzielenia wyjaśnień i złożenia rachunków.

§ 666. Zleceniobiorca jest obowiązany do udzielenia zleceniodawcy potrzebnych zawiadomień, do dania na żądanie wyjaśnienia o stanie sprawy i do złożenia rachunku po wykonaniu zlecenia.

§ 667. Zleceniobiorca jest obowiązany do wydania zleceniodawcy wszystkiego, co otrzymał w celu wykonania zlecenia i co uzyskał z załatwienia sprawy.

Obowiązek oprocentowania użytych dla siebie pieniędzy.

§ 668. Jeżeli zleceniobiorca używa dla siebie pieniędzy, które ma zleceniodawcy oddać lub dla niego użyć, natenczas jest obowiązany do oprocentowania ich od czasu użycia.

2. Obowiązki zleceniodawcy.

a) Zaliczka.

§ 669. Zleceniodawca winien na żądanie dać zleceniobiorcy zaliczkę na nakłady potrzebne do wykonania zlecenia.

b) Nakłady.

§ 670. Jeżeli zleceniodawca poczyni w celu wykonania zlecenia nakłady, które wedle okoliczności może uważać za potrzebne, natenczas winien mu je zleceniodawca zwrócić.

3. Zgaśnięcie zlecenia.

a) Odwołanie zlecenia, wypowiedzenie.

§ 671. Zleceniodawca może zlecenie każdej chwili odwołać, zleceniobiorca każdej chwili wypowiedzieć.

Zleceniobiorca może wypowiedzieć tylko w ten sposób, by zleceniodawca mógł się postarać o inne załatwienie sprawy, chyba, że istnieje ważny powód do wypowiedzenia w nieodpowiednim czasie (unzeitig). Jeżeli wypowie w nieodpowiednim czasie bez takiego powodu, winien zwrócić zleceniodawcy szkodę przez to powstałą.

Jeżeli istnieje ważny powód, może zleceniodawca wypowiedzieć także wtedy, gdy się zrzekł prawa wypowiedzenia.

b) Śmierć i niezdolność do działań prawnych zleceniodawcy.

§ 672. W razie wątpliwości nie gaśnie zlecenie przez śmierć lub wskutek tego, że zleceniodawca stanie się niezdolnym do działań prawnych. Jeżeli zlecenie gaśnie, winien zleceniobiorca, gdy z odroczeniem połączone jest niebezpieczeństwo, dalej załatwiać poruczoną mu sprawę, aż do czasu gdy dziedzic lub ustawowy zastępca może wydać inne zarządzenie; zlecenie uważa się o tyle jako dalej istniejące.

c) Śmierć zleceniodawcy.

§ 673. W razie wątpliwości gaśnie zlecenie ze śmiercią zleceniobiorcy. Jeżeli zlecenie gaśnie, winien dziedzic zleceniobiorcy bezzwłocznie zawiadomić zleceniodawcę o śmierci, a gdy z odroczeniem połączone jest niebezpieczeństwo, dalej załatwiać poruczoną sprawę, aż do czasu gdy zleceniodawca może wydać inne zarządzenie; zlecenie uważa się o tyle jako dalej istniejące.

d) Dalsze trwanie zlecenia mimo zgaśnięcia.

§ 674. Jeżeli zlecenie gaśnie w inny sposób niż przez odwołanie, natenczas uważa się je jako dalej istniejące na korzyść zleceniobiorcy aż do czasu, gdy zleceniobiorca dowie się o zgaśnięciu lub o zgaśnięciu wiedzieć musi.

II. Umowy o odpłatne załatwienie spraw.

§ 675. Do umowy najmu usług lub do umowy o dzieło, która ma za przedmiot załatwienie sprawy, stosują się odpowiednio przepisy §§ 663, 665 do 670, 672 do 674 i, gdy zobowiązanemu przysługuje prawo wypowiedzenia bez zachowania czasokresu wypowiedzenia, także przepisy § 671 ust. 2.

III. Udzielenie rady lub polecenia.

§ 676. Kto drugiemu udziela rady lub polecenia (Empfehlung), nie jest obowiązany do zwrotu szkody powstałej ze zastosowania się do rady lub polecenia, co nie wyklucza jednak odpowiedzialności wynikającej ze stosunku umownego lub z czynu niedozwolonego.

TYTUŁ JEDENASTY.

ZAŁATWIANIE SPRAW BEZ ZLECENIA.

I. Obowiązki załatwiającego sprawę.

1. Pojęcie.

§ 677. Kto załatwia sprawę dla drugiego, nie mając od niego zlecenia albo nie będąc wobec niego w inny sposób do tego uprawnionym, winien sprawę tak załatwiać, jak tego wymaga interes uprawnionego (des Geschäftsherrn) ze względu na jego rzeczywistą lub domniemaną wolę.

2. Sprzeczne z wolą uprawnionego załatwiania sprawy.

§ 678. Jeżeli podjęcie się załatwienia sprawy jest sprzeczne z rzeczywistą lub domniemaną wolą uprawnionego i załatwiający sprawę musiał to poznać, natenczas jest on obowiązany do zwrócenia uprawnionemu szkody ze załatwienia sprawy powstałej także wtedy, gdy nie dopuścił się innej winy.

§ 679. Nie uwzględnia się sprzecznej woli uprawnionego, gdyby bez załatwienia sprawy nie dopełniono na czas obowiązku uprawnionego, którego dopełnienie leży w interesie publicznym, lub ustawowego obowiązku utrzymania ciężącego na uprawnionym.

Odwroćenie grożącego niebezpieczeństwa.

§ 680. Jeżeli załatwienie sprawy ma na celu odwrócenie od uprawnionego grożącego nagłego niebezpieczeństwa, natenczas odpowiada załatwiający sprawę tylko za zły zamiar i grube niedbalstwo.

Obowiązek doniesienia uprawnionemu.

§ 681. Załatwiający sprawę winien o podjęciu się załatwienia sprawy donieść uprawnionemu, skoro to jest możliwe, i, gdy z odroczeniem nie jest połączone niebezpieczeństwo, wyczekać jego postanowienia. Zresztą stosują się do zobowiązań załatwiającego sprawę odpowiednio przepisy §§ 666 do 668 odnoszące się do zleceńbiorcy.

Niezdolność do działań prawnych załatwiającego sprawę.

§ 682. Jeżeli załatwiający sprawę jest niezdolnym do działań prawnych lub ograniczonym w zdolności do działań prawnych, natenczas odpowiada on tylko wedle przepisów o odszkodowaniu z powodu czynów niedozwolonych i o wydaniu niesłusznego wzbogacenia.

II. Obowiązki uprawnionego.

Roszczenia załatwiającego sprawę o zwrot nakładów.

§ 683. Jeżeli podjęcie się załatwienia sprawy odpowiada interesowi i rzeczywistej lub domniemanej woli uprawnionego, natenczas może załatwiający sprawę podobnie jak zleceńbiorca żądać zwrotu swych nakładów. W wypadkach § 679 przysługuje to roszczenie załatwającemu sprawę także wtedy, gdy podjęcie się załatwienia sprawy sprzeciwia się woli uprawnionego.

§ 684. Jeżeli nie istnieją wymogi § 683, natenczas jest uprawniony obowiązany do wydania wedle przepisów o wydaniu niesłusznego wzbogacenia załatwającemu sprawę wszystkiego, co przez załatwienie sprawy uzyskał. Jeżeli uprawniony zatwierdzi załatwienie sprawy, natenczas przysługuje załatwającemu sprawę roszczenie określone w § 683.

§ 685. Załatwającemu sprawę nie przysługuje roszczenie, jeżeli nie miał zamiaru żądania zwrotu od uprawnionego.

Jeżeli rodzice lub dziadkowie dają utrzymanie swym potomkom lub ci ostatni pierwszym, natenczas należy w razie wątpliwości przyjąć, że dający utrzymanie niema zamiaru żądania zwrotu od otrzymującego.

III. Błąd co do osoby uprawnionego.

§ 686. Jeżeli załatwiający sprawę jest w błędzie co do osoby uprawnionego, natenczas rzeczywisty uprawniony staje się uprawnionym i zobowiązanym ze załatwienia sprawy.

IV. Załatwienie cudzej sprawy jako własnej.

§ 687. Przepisy §§ 677 do 686 nie mają zastosowania, gdy kto załatwia cudzą sprawę w mniemaniu, że to jest jego własna sprawa.

Jeżeli kto traktuje (behandelt) cudzą sprawę jako swoją własną, mimo, że wie, iż nie jest do tego uprawniony, natenczas może uprawniony dochodzić roszczeń wynikających z §§ 677, 678, 681, 682. Jeżeli ich dochodzi, natenczas jest wobec załatwiającego sprawę obowiązany wedle § 684 zd. 1.

TYTUŁ DWUNASTY.

P R Z E C H O W A N I E.

Pojęcie.

§ 688. Na podstawie umowy przechowania winien przechowca przechować rzecz ruchomą oddaną mu przez składającego.

Wynagrodzenie za przechowanie.

§ 689. Wynagrodzenie za przechowanie uważa się jako milcząco umówione, jeżeli wedle okoliczności należy się spodziewać przechowania tylko za wynagrodzeniem.

Odpowiedzialność przechowcy przy bezpłatnem przechowaniu.

§ 690. Jeżeli podjęto się bezpłatnego przechowania, natenczas odpowiada przechowca tylko za taką staranność, jakiej zwykł dokładać we własnych sprawach.

Oddanie w przechowanie osobie trzeciej.

§ 691. W razie wątpliwości nie wolno przechowcy złożonej rzeczy złożyć u osoby trzeciej. Jeżeli dozwolono złożenia u osoby trzeciej, natenczas odpowiada przechowca tylko za winę, jakiej się dopuścił przy tem złożeniu. Za winę pomocnika odpowiada przechowca w myśl § 278.

Zmiana umówionego sposobu przechowania.

§ 692. Przechowca jest uprawniony do zmiany umówionego sposobu przechowania, jeżeli wedle okoliczności może przyjąć, że składający znając stan rzeczy na zmianę byłby się zgodził. Przechowca winien przed zmianą zawiadomić składającego i wyczekać jego postanowienia, gdy z odroczeniem nie jest połączone niebezpieczeństwo.

Zwrot nakładów.

§ 693. Jeżeli przechowca czyni w celu przechowania nakłady, które wedle okoliczności może uważać za potrzebne, natenczas winien mu je składający zwrócić.

Odpowiedzialność składającego za właściwość rzeczy.

§ 694. Składający winien zwrócić przechowcy szkodę powstałą wskutek właściwości złożonej rzeczy, chyba, że przy złożeniu nie wiedział albo wiedzieć nie musiał o jakości rzeczy grożącej niebezpieczeństwem lub jeżeli o niej doniósł przechowcy lub ten ją znał bez donoszenia.

Zwrot rzeczy.

a) Roszczenie składającego.

§ 695. Składający może żądać zwrotu złożonej rzeczy każdej chwili, nawet wtedy, gdy ustanowiono czas dla przechowania.

b) Roszczenie przechowcy.

§ 696. Przechowca może, jeżeli dla przechowania nie ustanowiono czasu, żądać każdej chwili odebrania rzeczy. Jeżeli czas ustanowiono, może żądać odebrania tylko wtedy, gdy istnieje ważny powód.

Miejsce zwrotu.

§ 697. Zwrot rzeczy złożonej winien nastąpić w tem miejscu, w którym rzecz należało przechować; przechowca nie jest obowiązany do przynoszenia rzeczy składającemu.

Oprocentowanie przechowanych a użytych dla siebie pieniędzy.

§ 698. Jeżeli przechowca używa złożonych pieniędzy dla siebie, winien je od czasu użycia oprocentować.

Płatność wynagrodzenia za przechowanie.

§ 699. Składający winien uiścić umówione wynagrodzenie z ukończeniem przechowania. Jeżeli wynagrodzenie oznaczono wedle okresów czasu, należy je uiścić po upływie poszczególnych okresów czasu.

Jeżeli przechowanie kończy się przed upływem czasu ustanowionego, natenczas może przechowca żądać części wynagrodzenia odpowiadającej jego dotychczasowemu świadczeniom, o ile z umowy o wynagrodzenie nic innego nie wynika.

Przechowanie podobne do pożyczki.

§ 700. Jeżeli złożono rzeczy zamienne w ten sposób, że własność ma przejść na przechowcę i ten ostatni ma być obo-

wiązany do zwrotu rzeczy tego samego rodzaju, jakości i ilości, natenczas mają zastosowanie przepisy o pożyczce. Jeżeli składający zezwala przechowcy na zużycie złożonych rzeczy zamiennych, natenczas mają zastosowanie przepisy o pożyczce od chwili, w której przechowca te rzeczy sobie przywłaszczył. W obu wypadkach oznaczają się jednak w razie wątpliwości czas i miejsce zwrotu wedle przepisów o umowie przechowania.

Przy złożeniu papierów wartościowych jest umowa rodzaju określonego w ust. 1. tylko wtedy ważna, jeżeli ją wyraźnie zawarto.

TYTUŁ TRZYNASTY.

WNIESIENIE RZECZY DO DOMÓW ZAJEZDNYCH.

Odpowiedzialność gospodarza domu zajezdnego.

a) Zasada.

§ 701. Gospodarz domu zajezdnego, przyjmujący zawodowo obcych w gościnę, winien gościowi przyjętemu w wykonaniu tego przedsiębiorstwa zwrócić szkodę, którą gość ponosi przez utratę lub uszkodzenie wniesionych rzeczy. Gospodarz jest wolny od obowiązku zwrotu, jeżeli szkodę spowodował gość, towarzysz gościa lub osoba, którą gość u siebie przyjął, lub jeżeli szkoda powstała wskutek właściwości rzeczy lub wyższej konieczności.

Jako wniesione uważa się te rzeczy, które gość oddał gospodarzowi domu zajezdnego lub jego ludziom, których ustanowiono do odbioru rzeczy lub których wedle okoliczności należało uważać jako ustanowionych do tego celu lub które przyniósł na miejsce przez nich wskazane lub w braku wskazówki na miejsce do tego przeznaczone.

Bezskutecznem jest ogłoszenie, którem gospodarz domu zajezdnego odmawia przyjęcia odpowiedzialności.

b) Odpowiedzialność za pieniądze, papiery wartościowe i kosztowności.

§ 702. Za pieniądze, papiery wartościowe i kosztowności odpowiada gospodarz domu zajezdnego po myśli § 701 tylko do wysokości 1000 marek, chyba, że przyjął te przedmioty ze znajomością ich właściwości jako rzeczy wartościowych w przechowanie lub odmówił przechowania lub jeżeli szkodę on sam lub jego ludzie zawinili.

Zawiadomienie o szkodzie.

§ 703. Roszczenie przysługujące gościowi na podstawie §§ 701, 702 gaśnie, jeżeli gość nie doniósł o tem bezzwłocznie gospodarzowi domu zajezdnego, skoro tylko dowiedział się o stracie lub uszkodzeniu. Roszczenie nie gaśnie, jeżeli rzeczy oddano do przechowania gospodarzowi domu zajezdnego.

Prawo zastawu gospodarza domu zajezdnego.

§ 704. Gospodarzowi domu zajezdnego przysługuje z powodu pretensji za mieszkanie i inne świadczenia udzielane dla zaspokojenia potrzeb gościa, z włączeniem wydatków, prawo zastawu na rzeczach wniesionych przez gościa. Przepisy § 559 zd. 3 i §§ 560 do 563 obowiązujące dla prawa zastawu najmo-dawcy mają odpowiednie zastosowanie.

TYTUŁ CZTERNASTY,

SPÓŁKA.

1. Pojęcie.

§ 705. Umową spółki obowiązują się spółnicy wzajemnie popierać osiągnięcie wspólnego celu, w sposób oznaczony w umowie, w szczególności świadczyć umówione wkładki.

2. Obowiązek świadczenia wkładek.

§ 706. Spółnicy winni w braku innej umowy świadczyć jednakowe wkładki.

Jeżeli należy wnieść jako wkładkę rzeczy zamienne lub znikome, natenczas należy w razie wątpliwości przyjąć, że one mają się stać wspólną własnością spółników. To samo stosuje się do rzeczy niezamiennych i nieznikomych, jeżeli należy je wnieść jako wkładkę wedle ocenienia, które nie ma służyć jedynie jako podstawa podziału zysku.

Wkładka spółnika może polegać także na świadczeniu usług.

§ 707. Spółnik nie jest obowiązany do podniesienia umówionej wkładki lub do uzupełnienia wkładki zmniejszonej wskutek straty.

3. Odpowiedzialność spółników.

§ 708. Spółnik odpowiada przy dopełnieniu zobowiązań na nim ciążyących tylko za taką staranność, jakiej zwykł dokładać we własnych sprawach.

4. Zarząd spółki.

§ 709. Załatwianie czynności (Geschäftsführung) spółki przysługuje spółnikom wspólnie. Do każdej czynności potrzeba zgody wszystkich spółników.

Jeżeli wedle umowy spółki ma rozstrzygać większość głosów, natenczas należy w razie wątpliwości obliczyć większość wedle liczby spółników.

§ 710. Jeżeli umową spółki powierzono załatwianie czynności jednemu lub kilku spółnikom, natenczas są pozostali spółnicy wykluczeni od załatwiania czynności. Jeżeli załatwianie czynności powierzono kilku spółnikom, natenczas stosują się odpowiednio przepisy § 709.

§ 711. Jeżeli wedle umowy spółki załatwianie czynności przysługuje wszystkim lub kilku spółnikom w ten sposób, że każdy jest sam uprawniony do działania, natenczas może każdy sprzeciwić się przedsięwzięciu czynności przez drugiego. W razie sprzeciwienia się nie wolno czynności przedsięwziąć.

Odebranie zarządu.

§ 712. Powierzone umową spółki jednemu spółnikowi załatwianie czynności można mu odebrać w razie istnienia ważnego powodu jednomyślną uchwałą lub, gdy wedle umowy spółki rozstrzyga większość uchwałą większości pozostałych spółników; takim ważnym powodem jest w szczególności grube zaniedbanie obowiązków lub niezdolność do należytego załatwiania czynności.

Spółnik może także ze swej strony wypowiedzieć załatwianie czynności, jeżeli istnieje ważny powód; przepisy § 671 ust. 2, 3, obowiązujące dla zlecenia mają odpowiednie zastosowanie.

Prawa i obowiązki zarządcy.

§ 713. Prawa i obowiązki spółników załatwiających czynności oznaczają się wedle przepisów §§ 664 do 670 obowiązujących dla zlecenia, o ile ze stosunku spółki co innego nie wynika.

Zastępstwo spółki.

§ 714. O ile jednemu spółnikowi wedle umowy spółki przysługuje uprawnienie załatwiania czynności, jest on w razie wątpliwości także uprawniony do zastępowania spółników wobec osób trzecich.

Odebranie mocy zastępczej.

§ 715. Jeżeli umową spółki upoważniono spółnika do zastępowania innych spółników wobec osób trzecich, natenczas można mu odebrać moc zastępczą tylko wedle § 712 ust. 1, a, jeżeli ją udzielono wraz z uprawnieniem do załatwiania czynności, tylko razem z tem ostatniem.

Prawo wglądu w księgi i t. d.

§ 716. Spółnik może, także wtedy, gdy jest wykluczony od załatwiania czynności informować się osobiście o sprawach spółki, wglądać w księgi handlowe i w papiery spółki oraz sporządzać sobie z nich przegląd o stanie majątku spółki.

Umowa wykluczająca lub ograniczająca to prawo nie sprzeciwia się dochodzeniu tego prawa, jeżeli istnieje powód do przyjęcia, iż czynności się nierzetelnie załatwia.

5. Przeniesienie roszczeń ze stosunku spółki.

§ 717. Przysługujące spółnikom wzajemne roszczenie ze stosunku spółki nie są przenośne. Wyłączone są roszczenia przysługujące spółnikowi z powodu załatwiania czynności, o ile można żądać ich zaspokojenia przed rozdziałem, jakoteż roszczenia o udział w zysku albo o to, co przypada spółnikowi przy rozdziale.

6 Majątek spółki.

§ 718. Wkładki spółników i przedmioty nabyte dla spółki przez załatwianie czynności stają się wspólnym majątkiem spółników (majątek spółki).

Do majątku spółki należy także to, co nabyto na podstawie prawa należącego do majątku spółki lub jako zwrot za zniszczenie, uszkodzenie lub odebranie przedmiotu należącego do majątku spółki.

Rozporządzenie udziałem spółnika. Potrącenie.

§ 719. Spółnik nie może rozporządzać udziałem w majątku spółki i w poszczególnych przedmiotach doń należących; nie jest też uprawniony do żądania podziału.

Od pretensji, należcej do majątku spółki, nie może dłużnik potrącić pretensji przysługującej mu przeciw spółnikowi.

Ochrona dłużnika będącego w dobrej wierze.

§ 720. Okoliczność, iż pretensja po myśli § 718 ust. 1 należy do majątku spółki wiąże dłużnika dopiero wtedy, gdy

dłużnik się dowie o przynależności; przepisy §§ 406 do 408 mają odpowiednie zastosowanie.

7. Zamknięcie rachunków i podział.

§ 721. Spółnik może żądać zamknięcia rachunków i podziału zysku i strat dopiero po rozwiązaniu spółki.

Jeżeli spółka ma trwać dłużej, winno w razie wątpliwości zamknięcie rachunków i podział zysku następować przy końcu każdego roku obrotowego.

Udział w zysku i stracie.

§ 722. Jeżeli udziału spółników w zysku i stracie nie oznaczono, natenczas ma każdy spółnik bez względu na rodzaj i wysokość wkładki równą część w zysku i stracie.

Jeżeli oznaczono jedynie udział w zysku lub stracie, natenczas obowiązuje w razie wątpliwości to oznaczenie dla zysku i straty.

8. Rozwiązanie spółki.

a) Przez wypowiedzenie.

§ 723. Jeżeli spółki nie zawarto na czas oznaczony, natenczas może ją każdy spółnik każdego czasu wypowiedzieć.

Jeżeli czas trwania oznaczono, natenczas jest wypowiedzenie dopuszczalne przed upływem czasu, gdy istnieje ważny powód; taki powód istnieje w szczególności, gdy drugi spółnik rozmyślnie lub z powodu grubego niedbalstwa narusza istotne zobowiązanie, do którego jest wedle umowy spółki zobowiązany albo, jeżeli dopełnienie takiego zobowiązania staje się niemożliwym. Jeżeli czasokres wypowiedzenia oznaczono, jest w razie zaistnienia takiego samego wymogu, dopuszczalnem wypowiedzenie bez zachowania czasokresu wypowiedzenia.

Wypowiedzenie nie śmie nastąpić w niewłaściwym czasie, chyba, że istnieje ważny powód do wypowiedzenia w niewłaściwym czasie. Jeżeli spółnik wypowiada w niewłaściwym czasie bez takiego powodu, natenczas winien zwrócić pozostałym spółnikom szkodę przez to powstałą.

Umowa, którą wykluczono prawo wypowiedzenia lub je wbrew tym przepisom ograniczono, jest nieważna.

Wypowiedzenie spółki na czas życia.

§ 724. Spółkę zawartą na czas życia jednego spółnika, można wypowiedzieć w ten sam sposób jak spółkę zawartą na

nieoznaczony czas. To samo stosuje się, jeżeli spółka po upływie oznaczonego czasu trwa milcząco dalej.

Wypowiedzenie wierzyciela.

§ 725. Wierzyciel spółnika, który uzyskał zajęcie udziału spółnika w majątku spółki, może wypowiedzieć spółkę bez zachowania czasokresu wypowiedzenia, o ile tytuł dłużny nie jest tylko tymczasowo wykonalny.

Jak długo spółka istnieje, nie może wierzyciel dochodzić praw spółnika wypływających ze stosunku spółki, z wyłączeniem roszczenia o udział w zysku.

b) Osiągnięcie celu.

§ 726. Spółka kończy się, jeżeli osiągnięto umówiony cel lub jego osiągnięcie stało się niemożliwym.

c) Śmierć spółnika.

§ 727. Spółka rozwiązuje się przez śmierć jednego spółnika, o ile z umowy spółki co innego nie wynika.

W razie rozwiązania winien dziedzic spółnika bezzwłocznie donieść pozostałym spółnikom o śmierci i, gdy z odroczeniem jest połączone niebezpieczeństwo, załatwiać dalej czynności powierzone umową spółki jego spadkodawcy, dopóki pozostali spółnicy wspólnie z nim nie wydadzą innych zarządzeń. Pozostali spółnicy winni są w taki sam sposób załatwiać czynności im powierzone. Spółkę uważa się o tyle jako dalej istniejącą.

d) Konkurs.

§ 728. Spółka rozwiązuje się przez otwarcie konkursu do majątku jednego spółnika. Przepisy § 727 ust. 2 zd. 2, 3 mają zastosowanie.

Dalsze trwanie zarządu.

§ 729. Jeżeli spółka rozwiązuje się w inny sposób aniżeli przez wypowiedzenie, natenczas powierzone jednemu spółnikowi uprawnienie do załatwiania czynności uchodzi na jego korzyść jako dalej istniejące aż do chwili, gdy dowie się o rozwiązaniu lub o niem wiedzieć musi.

9. Rozdział majątku spółki.

a) Interesa w toku będące.

§ 730. Po rozwiązaniu spółki następuje rozdział majątku spółki pomiędzy spółników.

W celu ukończenia interesów będących w toku, zawarcia nowych interesów do tego potrzebnych jako też utrzymania i zarządzania majątkiem spółki uchodzi spółka jako dalej istniejąca, o ile cel rozdziału tego wymaga. Przysługujące spółnikowi wedle umowy spółki uprawnienie do załatwiania czynności gaśnie jednak z rozwiązaniem spółki, jeżeli z umowy co innego nie wynika; załatwianie czynności przysługuje od rozwiązania wszystkim spółnikom wspólnie.

b) Sposób przeprowadzenia rozdziału.

§ 731. Rozdział następuje w braku innej umowy po myśli §§ 732 do 735. Zresztą stosują się do podziału przepisy o wspólności.

c) Zwrot przedmiotów.

§ 732. Przedmioty, które spółnik pozostawił spółce do użytku, należy mu zwrócić. Za przypadkowe zaginięcie lub pogorszenie przedmiotu nie może żądać zwrotu.

d) Uiszczenie długów i zwrot wkładek.

§ 733. Z majątku spółki należy najpierw uiszczyć długi wspólne z włączeniem tych, które wobec wierzycieli są podzielone między spółników albo za które wobec jednego spółnika pozostali spółnicy odpowiadają jako dłużnicy. Jeżeli dług nie jest jeszcze płatny lub sporny, należy zatrzymać to, co potrzeba do uiszczenia.

Z majątku spółki pozostałego po uiszczeniu długów należy zwrócić wkładki. Za wkładki niepieniężne należy zwrócić wartość, jaką miały w czasie wniesienia. Za wkładki, które polegały w świadczeniu usług lub oddaniu przedmiotu do użytku, nie można żądać zwrotu.

Celem zaspokojenia długów i zwrócenia wkładek, należy majątek spółki, o ile potrzeba, spieniężyć.

e) Rozdział nadwyżki.

§ 734. Jeżeli po zaspokojeniu wspólnych długów i zwróceniu wkładek pozostaje nadwyżka, natenczas należy ona do spółników wedle stosunku ich udziału w zysku.

f) Rozdział straty.

§ 735. Jeżeli majątek spółki nie wystarcza na zaspokojenie długów i na zwrócenie wkładek, winni spółnicy brakującą kwotę dopłacić wedle stosunku, w jakim mają ponosić stratę. Jeżeli od jednego spółnika nie można uzyskać kwoty na niego

przypadającej, natenczas winni pozostali spółnicy wyrównać brak wedle takiego samego stosunku.

10. Wystąpienie spółnika.

a) Umowne.

§ 736. Jeżeli w umowie spółki postanowiono, że w razie wypowiedzenia przez spółnika lub śmierci spółnika lub otwarcia konkursu do jego majątku, spółka ma dalej istnieć między pozostałymi spółnikami, natenczas z zaistnieniem takiego zdarzenia występuje ze spółki ten spółnik, do którego ono się odnosi.

b) Przez wykluczenie.

§ 737. Jeżeli w umowie spółki postanowiono, że w razie wypowiedzenia przez spółnika spółka ma dalej istnieć między pozostałymi spółnikami, natenczas można wykluczyć ze spółki spółnika, odnośnie do którego zaistniała okoliczność, uprawniająca pozostałych spółników do wypowiedzenia po myśli § 723 ust. 1 zd. 2. Prawo wykluczenia przysługuje wspólnie pozostałym spółnikom. Wykluczenie następuje przez oświadczenie wobec spółnika, który ma być wykluczony.

Rozdział w razie wystąpienia spółnika.

§ 738. Jeżeli spółnik występuje ze spółki, natenczas przyrasta jego udział w majątku spółki pozostałym spółnikom. Ci ostatni winni zwrócić występującemu po myśli przepisu § 732 przedmioty, które tenże oddał spółce do użytku, uwolnić go od wspólnych długów i wypłacić mu to, coby był otrzymał przy rozdziale, gdyby spółkę rozwiązano w razie jego wystąpienia. Jeżeli wspólne długi nie są jeszcze płatne, mogą pozostali spółnicy złożyć występującemu zabezpieczenie, zamiast go od nich uwolnić.

Wartość majątku spółki należy wypośrodkować, o ile potrzeba, w drodze oszacowania.

Odpowiedzialność występującego za stratę.

§ 739. Jeżeli wartość majątku spółki nie wystarcza na pokrycie wspólnych długów i wkładek, natenczas odpowiada występujący pozostałym spółnikom za brakującą kwotę wedle stosunku jego udziału w stracie.

Obowiązek składania rachunków.

§ 740. Występujący ma udział w zysku i stracie, który wynika z interesów, będących w toku w czasie jego wystąpienia.

Pozostali spółnicy są uprawnieni do pokończenia tych interesów, jak im się to wydaje najkorzystniejszym.

Występujący może z końcem każdego roku obrotowego żądać złożenia rachunku z interesów w międzyczasie ukończonych, wypłacenia należącej mu się kwoty i wyjaśnienia co do interesów będących jeszcze w toku.

TYTUŁ PIĘTNASTY.

W S P Ó L N O Ś Ć.

1. Pojęcie.

§ 741. Jeżeli kilku osobom przysługuje wspólnie prawo, natenczas stosują się, o ile z ustawy co innego nie wynika, przepisy §§ 742 do 758. (Wspólność wedle części ułamkowych).

2. Prawa i obowiązki uczestników.

a) Udział.

§ 742. W razie wątpliwości należy przyjąć, że uczestnikom przysługują równe części.

b) Owoce i używanie.

§ 743. Każdemu uczestnikowi należy się część ułamkowa owoców odpowiadająca jego udziałowi.

Każdy uczestnik jest uprawniony do wspólnego używania przedmiotu o tyle, o ile nie narusza współużywania pozostałych uczestników.

c) Zarząd.

α) Wspólny.

§ 744. Zarząd wspólnego przedmiotu przysługuje wspólnie uczestnikom.

Każdy uczestnik jest uprawniony do poczynienia bez zgody innych uczestników zarządzeń koniecznych do utrzymania przedmiotu; może żądać, by ci ostatni dali naprzód zezwolenie na takie zarządzenie.

β) Przez uchwałę.

§ 745. Większością głosów można uchwalić prawidłowy zarząd i używanie wspólnego przedmiotu odpowiadające jego właściwości. Większość głosów należy obliczyć wedle wysokości udziałów.

Każdy uczestnik może, o ile umową lub większością głosów nie unormowano zarządu i używania, żądać zarządu i uży-

wania odpowiadającego interesowi wszystkich uczestników wedle słuszności.

Nie można żądać ani uchwalić istotnej zmiany przedmiotu. Prawa poszczególnego uczestnika do części ułamkowej użytków odpowiadającej jego udziałowi nie można bez jego zgody naruszyć.

§ 746. Jeżeli uczestnicy unormowali zarząd i używanie wspólnego przedmiotu, natenczas jest to postanowienie skuteczne także dla i przeciw szczegółowym prawonabywcom.

γ) Rozporządzenie udziałem.

§ 747. Każdy uczestnik może rozporządzać swym udziałem. Wspólnym przedmiotem jako całością, mogą uczestnicy rozporządzać tylko wspólnie.

δ) Ciężary i kosztą.

§ 748. Każdy uczestnik jest wobec innych uczestników obowiązany do ponoszenia ciężarów wspólnego przedmiotu jako też kosztów utrzymania, zarządu i wspólnego używania w stosunku odpowiadającym jego udziałowi.

3. Zniesienie wspólności.

W ogólności.

§ 749. Każdy uczestnik może każdej chwili żądać zniesienia wspólności.

Jeżeli umową wykluczono prawo żądania zniesienia na zawsze lub na pewien czas, natenczas można mimo to żądać zniesienia, gdy istnieje ważny powód. W razie zaistnienia takiego samego wymogu można, jeżeli czasokres wypowiedzenia oznaczono, żądać zniesienia bez zachowania czasokresu wypowiedzenia.

Umowa, którą wbrew tym przepisom wykluczono lub ograniczono prawo żądania wypowiedzenia, jest nieważna.

Skutki wykluczenia zniesienia między uczestnikami.

§ 750. Jeżeli uczestnicy wykluczyli prawo żądania zniesienia na pewien czas, natenczas w razie wątpliwości umowa ta traci moc ze śmiercią jednego uczestnika.

Skutki wykluczenia zniesienia przeciw prawonabywcy szczegółowemu.

§ 751. Jeżeli uczestnicy wykluczyli prawo żądania zniesienia wspólności na zawsze lub na pewien czas lub ustanowili

czasokres wypowiedzenia, natenczas jest ta umowa skuteczną także dla i przeciw szczegółowym prawonabywcom. Wierzyciel, który uzyskał zajęcie udziału jednego uczestnika, może bez względu na umowę żądać zniesienia wspólności, o ile tytuł dłużny nie jest tylko tymczasowo wykonalny.

4. Rozdział wspólności.

a) W naturze.

§ 752. Zniesienie wspólności następuje przez podział w naturze, jeżeli przedmiot wspólny albo, w razie istnienia kilku wspólnych przedmiotów, te ostatnie dadzą się bez zmniejszenia wartości rozłożyć na jednorodne części odpowiadające udziałom uczestników. Rozdział równych części między uczestników następuje przez los.

b) Przez podział ceny kupna.

§ 753. Jeżeli podział w naturze jest wykluczony, następuje zniesienie spółności przez sprzedaż wspólnego przedmiotu wedle przepisów o sprzedaży zastawu, przy gruntach przez publiczną licytację i podział kwoty uzyskanej ze sprzedaży. Jeżeli pozbycie osobie trzeciej nie może nastąpić, należy przedmiot zlicytować między uczestnikami.

Jeżeli usiłowanie sprzedaży przedmiotu nie odniosło skutku, może każdy uczestnik żądać powtórzenia; ponosi jednak koszt, jeżeli ponowne usiłowanie nie odniesie skutku.

c) Podział pretensji.

§ 754. Sprzedaż wspólnej pretensji jest dopuszczalna tylko wtedy, gdy nie może być jeszcze ściągnięta. Jeżeli ściągnięcie jest możliwe, może każdy uczestnik żądać wspólnego ściągnięcia.

d) Zaspokojenie długów.

a) Solidarnych.

§ 755. Jeżeli uczestnicy odpowiadają jako solidarni dłużnicy za zobowiązanie, którego po myśli § 748 mają dopełnić w stosunku do ich udziałów albo, które zaciągnęli w celu dopełnienia takiego zobowiązania, natenczas może każdy uczestnik przy zniesieniu wspólności, żądać, by dług uiszczono ze wspólnego przedmiotu.

Roszczenia tego można dochodzić także przeciw szczegółowym prawonabywcom,

O ile w celu uiszczenia długu okaże się potrzeba sprzedaży wspólnego przedmiotu, winna sprzedaż nastąpić po myśli § 753.

β) Dłużnika.

§ 756. Uczestnik, który ma do drugiego uczestnika pretensję, opierającą się na wspólności, może przy zniesieniu wspólności żądać uiszczenia swej pretensji z części wspólnego przedmiotu przypadającej dłużnikowi. Przepisy § 755 ust. 2, 3 mają zastosowanie.

c) Rękojmia z powodu wad.

§ 757. Jeżeli przy zniesieniu wspólności przydzielono wspólny przedmiot jednemu uczestnikowi, natenczas odpowiada każdy z pozostałych uczestników odpowiednio do swego udziału za wadę w prawie lub za wadę rzeczy w taki sam sposób jak sprzedający.

5. Przedawnienie.

§ 758. Roszczenie o zniesienie wspólności nie podlega przedawnieniu.

TYTUŁ SZESNASTY.

RENTA DOŻYWOTNIA.

Czas trwania.

§ 759. Zobowiązany do dawania renty dożywotniej winien w razie wątpliwości uiszczać rentę przez czas życia wierzyciela.

Kwota przeznaczona na rentę jest w razie wątpliwości roczną kwotą renty.

Uiszczanie zgóry.

§ 760. Rentę dożywotnią należy uiszczać zgóry.

Rentę pieniężną należy płacić zgóry za trzy miesiące; przy innej rencie oznacza się okres czasu, za który należy ją naprzód uiszczać, wedle właściwości i celu renty.

Jeżeli wierzyciel dożył początku czasokresu, za który należy rentę naprzód uiścić, natenczas należy mu się cała kwota przypadająca na ten czasokres.

Forma sporządzenia umowy o rentę.

§ 761. Do ważności umowy, którą przyrzeczono rentę dożywotnią, potrzeba pisemnego udzielenia przyrzeczenia, o ile inna forma nie jest przepisana.

TYTUŁ SIEDMNASTY.

GRA. ZAKŁAD.

Zasada.

§ 762. Wskutek gry lub zakładu nie powstaje żadne zobowiązanie. Tego, co świadczone na podstawie gry lub zakładu nie można żądać z powrotem z tego powodu, że żadne zobowiązanie nie istniało.

Te przepisy stosują się także do umowy, którą strona przegrywająca przyjmuje zobowiązanie wobec strony wygrywającej w celu uiszczenia długu z gry lub zakładu, w szczególności do uznania długu.

Umowa loteryjna lub o puszczenie na losy.

§ 763. Umowa loteryjna lub umowa o puszczenie na losy (Ausspielvertrag) obowiązuje, jeżeli Państwo zatwierdziło loterję lub puszczenie na losy. W przeciwnym razie stosują się przepisy § 762.

Interes dyferencyjny.

§ 764. Jeżeli zawarto umowę opiewającą na dostawę towarów lub papierów wartościowych w tym zamiarze, by strona przegrywająca zapłaciła stronie wygrywającej różnicę między ceną umówioną a ceną giełdową lub targową istniejącą w czasie dostawy, natenczas należy tę umowę uważać za grę. To stosuje się także wtedy, gdy zamiar tylko jednej strony jest skierowany na zapłacenie różnicy, a druga strona o tym zamiarze wie lub wiedzieć musi.

TYTUŁ OŚMNASTY.

PORĘKA.

1. Pojęcie.

§ 765. Umową poręki obowiązuje się ręczyciel wobec wierzyciela osoby trzeciej do odpowiadania za dopełnienie zobowiązania osoby trzeciej.

Porękę można przyjąć też za przyszłe lub warunkowe zobowiązanie.

2. Forma.

§ 766. Do ważności umowy poręki potrzeba pisemnego udzielenia oświadczenia poręki. O ile ręczyciel dopełnia głównego zobowiązania, następuje sanacja braku formy.

3. Rozmiar odpowiedzialności ręczyciela.

a) W ogólności.

§ 767. Dla zobowiązania ręczyciela jest miarodajny każdorazowy stan głównego zobowiązania. To stosuje się w szczególności także wtedy, gdy główne zobowiązanie wskutek winy lub zwłoki głównego dłużnika się zmieni. Czynność prawna, którą główny dłużnik przedsięwziął po przyjęciu poręki, nie rozszerza zobowiązania ręczyciela.

Ręczyciel odpowiada za koszty wypowiedzenia i dochodzenia prawnego, do których zwrotu główny dłużnik jest wobec wierzyciela zobowiązany.

b) Zarzuty głównego dłużnika.

§ 768. Ręczyciel może przeciwstawić wierzycielowi zarzuty przysługujące głównemu dłużnikowi. Jeżeli główny dłużnik umiera, nie może się ręczyciel na to powołać, że dziedzic odpowiada za zobowiązania tylko w sposób ograniczony.

Ręczyciel nie traci zarzutu przez to, że główny dłużnik go się zrzekł.

4. Mnogość ręczycieli.

§ 769. Jeżeli kilka osób ręczy za to samo zobowiązanie, natenczas odpowiadają one jako solidarni dłużnicy także wtedy, gdy poręki wspólnie nie przyjęli.

5. Zarzuty ręczyciela.

a) Wstrzymujące. (Zaczeplalność. Potrącenie).

§ 770. Ręczyciel może odmówić zaspokojenia wierzyciela, jak długo głównemu dłużnikowi przysługuje prawo do zaczepienia czynności prawnej, na której się opiera jego zobowiązanie.

Ręczyciel ma to samo uprawnienie, jak długo wierzyciel może się zaspokoić przez potrącenie od płatnej pretensji głównego dłużnika.

b) Skarga uprzednia.

§ 771. Ręczyciel może odmówić zaspokojenia wierzyciela, jak długo wierzyciel bezskutecznie nie usiłował egzekucji przeciw głównemu dłużnikowi (Zarzut skargi uprzedniej).

§ 772. Jeżeli ustanowiono porękę dla sumy pieniężnej, należy usiłować przeprowadzić egzekucję na rzeczach ruchomych głównego dłużnika w jego miejscu zamieszkania i, jeżeli główny dłużnik ma siedzibę przemysłową w innem miejscu, także

w tem miejscu, w braku miejsca zamieszkania i siedziby przemysłowej w miejscu jego pobytu.

Jeżeli wierzycielowi przysługuje prawo zastawu lub prawo zatrzymania rzeczy ruchomej głównego dłużnika, musi próbować zaspokojenia się także z tej rzeczy. Jeżeli wierzycielowi przysługuje takie prawo do rzeczy także i dla innej pretensji, natenczas obowiązuje ten przepis tylko wtedy, gdy wartość rzeczy pokrywa obie pretensje.

§ 773. Zarzut skargi uprzedniej jest wykluczony:

1. jeżeli ręczyciel zarzutu tego się zrzekł, w szczególności jeżeli poręczył jako samodłużnik (Selbstschuldner);

2. jeżeli dochodzenie prawne przeciw głównemu dłużnikowi stało się po przyjęciu poręki znacznie utrudnione przez zmianę miejsca zamieszkania, siedziby przemysłowej lub miejsca pobytu głównego dłużnika;

3. jeżeli otwarto konkurs nad majątkiem głównego dłużnika;

4. jeżeli należy przyjąć, że egzekucja do majątku głównego dłużnika nie doprowadzi do zaspokojenia wierzyciela.

W wypadkach nr. 3, 4, jest zarzut ten o tyle dopuszczalny, o ile wierzyciel może się zaspokoić z rzeczy ruchomej głównego dłużnika, na której ma prawo zastawu lub prawo zatrzymania; przepis § 772 ust. 2. zd. 2, ma zastosowanie.

6. Stosunek między ręczycielem a głównym dłużnikiem.

a) Regres.

§ 774. O ile ręczyciel zaspokoił wierzyciela, przechodzi na niego pretensja wierzyciela przeciw głównemu dłużnikowi. Tego przejścia nie można dochodzić na niekorzyść wierzyciela. Zarzuty głównego dłużnika wynikające ze stosunku prawnego między nim a ręczycielem pozostają nienaruszone.

Współręczyciele odpowiadają sobie wzajemnie tylko wedle § 426.

b) Roszczenie o zwolnienie od poręki.

§ 775. Jeżeli ręczyciel przyjął porękę wskutek zlecenia głównego dłużnika albo jeżeli mu wedle przepisów o sprawowaniu interesu bez zlecenia przysługują za przyjęcie poręki prawa zleceniobiorcy przeciw głównemu dłużnikowi, natenczas może on domagać się zwolnienia od poręki:

1. jeżeli stosunki majątkowe głównego dłużnika znacznie się pogorszyły;

2. jeżeli dochodzenie prawne przeciw głównemu dłużnikowi staje się po przyjęciu poręki znacznie utrudnionem wskutek zmiany miejsca zamieszkania, siedziby przemysłowej lub miejsca pobytu głównego dłużnika;

3. jeżeli główny dłużnik popadł w zwłokę z dopełnieniem swego zobowiązania;

4. jeżeli wierzyciel uzyskał przeciw ręczycielowi wykonalny wyrok na dopełnienie.

Jeżeli główne zobowiązanie jeszcze nie jest płatne, może główny dłużnik złożyć ręczycielowi zabezpieczenie zamiast zwolnienia go.

7. Koniec poręki.

a) Po zrzeczeniu się zabezpieczenia.

§ 776. Jeżeli wierzyciel zrzekł się połączonego z pretensją prawa pierwszeństwa, istniejącej dla niej hipoteki, istniejącego dla niej prawa zastawu lub prawa przeciw współręczycielowi, natenczas staje się ręczyciel o tyle wolny, o ileby po myśli § 774 mógł uzyskać zwrot z prawa, którego się zrzeczono. To obowiązuje także wtedy, gdy prawo, którego się zrzeczono, powstało dopiero po przyjęciu poręki.

b) Po upływie czasu.

§ 777. Jeżeli ręczyciel poręczył za istniejące zobowiązanie na oznaczony czas, natenczas staje się po upływie oznaczonego czasu wolnym, gdy wierzyciel po myśli § 772 bezzwłocznie nie zajął się ściąganiem pretensji, postępowania bez istotnej zwłoki nie kontynuował i po ukończeniu postępowania ręczyciela bezzwłocznie nie uwiadomił, iż na nim dochodzi pretensji. Jeżeli ręczycielowi nie przysługuje zarzut skargi uprzedniej, natenczas staje się po upływie oznaczonego czasu wolnym, jeżeli go wierzyciel bezzwłocznie w ten sposób nie uwiadomił.

Jeżeli uwiadomienie nastąpiło we właściwym czasie, natenczas ogranicza się odpowiedzialność ręczyciela w wypadku ust. 1 zd. 1 do rozmiaru, jaki ma główne zobowiązanie w chwili ukończenia postępowania w wypadku ust. 1 zd. 2 do rozmiaru, jaki ma główne zobowiązanie z upływem oznaczonego czasu.

8. Zlecenie udzielenia kredytu.

§ 778. Kto zleca drugiemu, by udzielił kredytu osobie trzeciej we własnym imieniu i na własny rachunek, odpowiada zleceniobiorcy za powstające z udzielenia kredytu zobowiązanie osoby trzeciej jako ręczyciel.

TYTUŁ DZIEWIĘTNASTY.

UGODA.

Pojęcie.

§ 779. Umowa, którą usuwa się spór lub niepewność stron co do stosunku prawnego w drodze wzajemnych ustępstw (ugoda), jest bezskuteczną, jeżeli będący podstawą umowy stan faktyczny, który wedle treści umowy przyjęto za istniejący, nie odpowiada rzeczywistości, a spór lub niepewność nie byłby powstały w razie znajomości stanu faktycznego.

Z niepewnością co do stosunku prawnego stoi na równi niepewność co do urzeczywistnienia roszczenia.

TYTUŁ DWUDZIESTY.

PRYZRZECZENIE DŁUGU. UZNANIE DŁUGU.

1. Abstrakcyjne przyrzeczenie długu.

§ 780. Do ważności umowy, którą przyrzeczono świadczenie w ten sposób, że to przyrzeczenie ma samodzielnie stworzyć zobowiązanie (przyrzeczenie długu), potrzeba, o ile inna forma nie jest przepisana, pisemnego udzielenia przyrzeczenia.

2. Abstrakcyjne uznanie długu.

§ 781. Do ważności umowy, którą uznano istnienie stosunku dłużnego (uznanie długu), potrzeba pisemnego udzielenia oświadczenia uznającego. Jeżeli do powstania stosunku dłużnego, którego istnienie uznano, jest inna forma przepisana, natenczas należy przy umowie uznania przestrzegać tej formy.

3. Obrachunek. Ugoda.

§ 782. Jeżeli udzielono przyrzeczenia długu lub uznania długu na podstawie obrachunku lub w drodze ugody, natenczas nie potrzeba przestrzegać formy pisemnej przewidzianej w §§ 780, 781.

TYTUŁ DWUDZIESTY PIERWSZY

PRZEKAZ.

1. Pojęcie.

§ 783. Jeżeli kto wręcza osobie trzeciej dokument, w którym poleca drugiemu, by tenże świadczył osobie trzeciej pieniądze, papiery wartościowe lub inne rzeczy zamienne, natenczas jest ten trzeci uprawniony do podjęcia tego świadczenia we własnym imieniu u przekazanego; przekazany ma prawo do świadczenia asygnatarjuszowi na rachunek przekazującego.

2. Stosunek między przekazanym a asygnatarjuszem.

a) Przyjęcie przekazu.

§ 784. Jeżeli przekazany przyjmuje przekaz, natenczas jest on wobec asygnatarjusza obowiązany do świadczenia; przekazany może mu przeciwstawić tylko takie zarzuty, które dotyczą ważności przyjęcia lub wynikają z treści przekazu lub z treści przyjęcia lub przysługują przekazanemu bezpośrednio przeciw asygnatarjuszowi.

Przyjęcie następuje zapomocą pisemnego zapisku na przekazie. Jeżeli zapiszek umieszczono na przekazie przed jego wręczeniem asygnatarjuszowi, natenczas staje się przyjęcie skutecznym wobec tego ostatniego dopiero z wręczeniem.

b) Świadczenie.

§ 785. Przekazany jest obowiązany do świadczenia tylko za wydaniem przekazu.

c) Przedawnienie.

§ 786. Roszczenie asygnatarjusza przeciw przekazanemu z przyjęcia przedawnia się w trzech latach.

3. Stosunek między przekazującym a przekazanym.

§ 787. W razie przekazu długu uwalnia się przekazany od długu przez świadczenie w wysokości tego długu.

Przekazany nie jest jeszcze obowiązany do przyjęcia przekazu lub do uskutecznienia świadczenia asygnatarjuszowi z tego powodu, że jest dłużnikiem przekazującego.

4. Stosunek między przekazującym a asygnatarjuszem.

a) Przekaz nie jest jeszcze zapłatą.

§ 788. Jeżeli przekazujący udzielił przekazu w tym celu, by ze swej strony uskutecznić świadczenie asygnatarjuszowi, natenczas uważa się to świadczenie za dokonane dopiero wtedy,

gdy przekazany skuteczni świadczenie asygnatarjuszowi, nawet wtedy, gdy przekazany przekaz przyjął.

b) Obowiązek doniesienia.

§ 789. Jeżeli przekazany odmawia przyjęcia przekazu przed nadejściem czasu świadczenia lub odmawia uskutecznienia świadczenia, natenczas winien asygnatarjusz bezzwłocznie donieść o tem przekazującemu. To samo stosuje się, jeżeli asygnatarjusz nie może lub nie chce korzystać z przekazu.

4. Odwołanie przekazu.

§ 790. Przekazujący może odwołać przekaz wobec przekazanego, dopóki go przekazany nie przyjął lub nie uskutecznił świadczenia. Stosuje się to także wtedy, gdy przekazujący wskutek odwołania działa sprzecznie z ciążącym na nim zobowiązaniem wobec asygnatarjusza.

5. Śmierć i niezdolność do działań prawnych.

§ 791. Przekaz nie gaśnie wskutek śmierci lub zaistnienia niezdolności do działań prawnych jednego z uczestników.

6. Przeniesienie przekazu.

§ 792. Asygnatarjusz może umową z osobą trzecią przenieść na nią przekaz także wtedy, gdy przekazu jeszcze nie przyjęto. Oświadczenie przeniesienia wymaga pisemnej formy. Do przeniesienia potrzeba przeniesienia przekazu osobie trzeciej.

Przekazujący może wykluczyć przeniesienie. Wykluczenie jest wobec przekazanego tylko wtedy skuteczne, gdy jest widoczne z przekazu lub gdy przekazujący doniesie o niem przekazanemu, zanim tenże przyjmie przekaz lub uskuteczni świadczenie.

Przekazany, który przyjmuje przekaz wobec nabywcy, nie może wywodzić zarzutów ze stosunku prawnego istniejącego między nim a asygnatarjuszem. Zresztą stosują się do przeniesienia przekazu odpowiednio przepisy obowiązujące przy przeniesieniu pretensji.

TYTUŁ DWUDZIESTY DRUGI.

ZAPIS DŁUGU NA OKAZICIELA.

I. Zapis długu na okaziciela.

Pojęcie.

§ 793. Jeżeli kto wystawił dokument, w którym przyrzeka okazicielowi dokumentu świadczenie (zapis długu na okaziciela),

natenczas może okaziciel żądać od niego świadczenia w miarę przyrzeczenia, chyba, że okaziciel nie jest uprawniony do rozporządzania dokumentem. Wystawca staje się jednak wolnym także przez świadczenie okazicielowi nieuprawnionemu do rozporządzania.

Ważność podpisu można przez postanowienie umieszczone w dokumencie uczynić zależną od przestrzegania szczególnej formy. Do podpisu wystarcza podpis nazwiska uskuteczniiony w drodze mechanicznego powielenia.

Zaistnienie zobowiązania wystawcy.

§ 794. Wystawca jest z zapisu długu na okaziciela zobowiązany nawet wtedy, gdy mu go skradziono lub zaginął lub wogóle bez jego wiedzy dostał się w obieg.

Na skuteczność zapisu długu na okaziciela nie wywiera wpływu okoliczność, że dokument wydano dopiero po śmierci wystawcy, lub gdy wystawca stał się niezdolnym do działań prawnych.

Zatwierdzenie Państwa.

§ 795. Wystawione w kraju zapisy długu na okaziciela, w których przyrzeczono wypłatę pewnej oznaczonej sumy pieniężnej, można puszczać w obieg tylko z zatwierdzeniem ze strony Państwa.

Zatwierdzenia udziela władza centralna Państwa związkowego, w którego obszarze wystawca ma swe miejsce zamieszkania lub swą siedzibę przemysłową. Udzielenie zatwierdzenia i warunki, pod jakimi ono następuje, winny być ogłoszone w dzienniku „Deutscher Reichsanzeiger“.

Zapis długu, który się dostał w obieg bez zatwierdzenia ze strony Państwa, jest nieważny; wystawca winien zwrócić okazicielowi szkodę powstałą przez takie wydanie.

Te przepisy nie mają zastosowania do zapisów długu, które wydała Rzesza lub Państwo związkowe.

Zarzuty.

§ 796. Wystawca może przeciwstawić okazicielowi zapisu długu tylko takie zarzuty, które dotyczą ważności wystawienia lub wynikają z dokumentu lub przysługują wystawcy bezpośrednio przeciw okazicielowi.

Wręczenie papieru.

§ 797. Wystawca jest obowiązany do skutecznego świadczenia tylko za wręczeniem zapisu długu. Z wręczeniem nabywa on własność na dokumencie także wtedy, gdy okaziciel nie jest uprawniony do rozporządzania nim.

Wydanie nowego zapisu długu.

§ 798. Jeżeli zapis długu na okaziciela wskutek uszkodzenia lub zniekształcenia nie nadaje się więcej do obiegu, natenczas może okaziciel domagać się od wystawcy udzielenia mu nowego zapisu długu na okaziciela za wręczeniem mu uszkodzonego lub zniekształconego, o ile dają się jeszcze rozpoznać istotna treść i znamiona go odróżniające. Koszta ponosi i zalicza okaziciel.

Postępowanie wywoławcze.

§ 799. Zaginiony lub zniszczony zapis długu na okaziciela można w drodze postępowania wywoławczego uznać za pozbawiony mocy, gdy nie jest w dokumencie zawarte przeciwne postanowienie. Wyłączone są kupony procentowe lub rentowe tudzież kwity na udziały w zysku jako też bezprocentowe zapisy długu płatne za okazaniem.

Wystawca winien na żądanie udzielić dotychczasowemu dzierżycielowi wyjaśnień potrzebnych do wyjednania postępowania wywoławczego i do wystawienia potrzebnych świadectw. Koszta świadectw ponosi i zalicza dotychczasowy dzierżyciel.

§ 800. Jeżeli zapis długu na okaziciela uznano za pozbawiony mocy, natenczas może ten, kto uzyskał wyrok wykluczający, mimo uprawnienia do dochodzenia pretencji z dokumentu, domagać się od wystawcy udzielenia nowego zapisu długu na okaziciela w miejsce pozbawionego mocy. Koszta ponosi i zalicza dotychczasowy dzierżyciel.

Czasokres do prezentaty do zapłaty.

§ 801. Roszczenie z zapisu długu gaśnie z upływem trzydziestu lat po nastaniu ustanowionego czasu do świadczenia, jeżeli przed upływem trzydziestu lat nie przedłożono wystawcy dokumentu do wykupienia. Jeżeli dokument przedłożono, przedawnia się roszczenie w dwóch latach począwszy od końca czasokresu przedłożenia. Z przedłożeniem stoi narówni sądowe dochodzenie roszczenia z dokumentu.

Przy kuponach procentowych lub rentowych tudzież kwitach na udziały w zysku wynosi czasokres przedłożenia cztery lata. Czasokres rozpoczyna się z końcem roku, w którym nastąpił czas ustanowiony do świadczenia.

Wystawca może w dokumencie umieścić odmienne postanowienia co do trwania i początku czasokresu przedłożenia.

§ 802. Zakaz wypłaty wstrzymuje początek i bieg czasokresu przedłożenia jako też przedawnienie na korzyść wnioskodawcy. Wstrzymanie rozpoczyna się z uczynieniem wniosku na zakaz wypłaty; kończy się z załatwieniem postępowania wywoławczego i, gdy wydano zakaz wypłaty przed wdrożeniem postępowania, także wtedy, gdy od usunięcia przeszkody uniemożliwiającej rozpoczęcie upłynęło sześć miesięcy i wniosku na wdrożenie przedtem nie uczyniono. Do tego czasokresu stosują się odpowiednio przepisy §§ 203, 206, 207.

Samodzielność kuponów procentowych.

§ 803. Jeżeli dla zapisu długu na okaziciela wydano kupony procentowe, natenczas zatrzymują te kupony moc obowiązującą, gdy nie zawierają przeciwnego postanowienia, także wtedy, gdy główna pretensja zgaśnie lub obowiązek do oprocentowania zniesiono lub zmieniono.

Jeżeli takich kuponów procentowych przy wykupieniu głównego zapisu długu nie zwrócono, może wystawca zatrzymać kwotę, którą po myśli ust. 1. winien zapłacić za te kupony.

Zaginione kupony procentowe, rentowe i kwity na udziały w zysku.

§ 804. Jeżeli kupon procentowy, rentowy lub kwit na udział w zysku zaginął lub uległ zniszczeniu i dotychczasowy dzierżyciel doniósł o tem wystawcy przed upływem czasokresu przedłożenia, natenczas może dotychczasowy dzierżyciel po upływie czasokresu żądać świadczenia od wystawcy. Roszczenie jest wykluczone, jeżeli zaginiony kupon (kwit) przedłożono wystawcy w celu wypłaty lub dochodzono sądownie roszczenia z kuponu (kwitu), chyba, że przedłożenie lub sądowe dochodzenie nastąpiły po upływie czasokresu. Roszczenie przedawnia się w czterech latach.

W kuponie procentowym, rentowym lub kwicie na udział w zysku można wykluczyć roszczenie oznaczone w ustępie 1,

Talon.

§ 805. Nowych kuponów procentowych lub rentowych dla zapisu długu na okaziciela nie można wydać okazicielowi dokumentu uprawniającego do otrzymania kuponów (talon), jeżeli okaziciel zapisu długu sprzeciwił się wydaniu. Kupony należy w tym wypadku wręczyć okazicielowi zapisu długu, jeżeli tenże przedłoży zapis długu.

Przepisanie na imię.

§ 806. Przepisanie zapisu długu na okaziciela na imię określone uprawnionego może skutecznie tylko wystawca. Wystawca nie jest obowiązany do przepisania.

II. Karty, marki i t. d. zawierające zobowiązanie.

§ 807. Jeżeli wystawca wydaje karty, marki lub podobne dokumenta, w których nie oznaczono wierzyciela, wśród okoliczności, z których wynika, że chce być wobec okaziciela zobowiązanym do świadczenia, natenczas stosują się odpowiednio przepisy § 793 ust. 1, §§ 794, 796, 797.

III. Papier imienny z klazulą na okaziciela.

§ 808. Jeżeli dokument, w którym wierzyciel jest nazwany, wydano z postanowieniem, że przyrzeczone w dokumencie świadczenie można skutecznie każdemu okazicielowi, natenczas staje się dłużnik wolnym, gdy uskuteczni świadczenie okazicielowi dokumentu. Okaziciel nie jest uprawniony do żądania świadczenia.

Dłużnik jest obowiązany do świadczenia tylko za wręczeniem dokumentu. Jeżeli dokument zaginął lub uległ zniszczeniu, można go, jeżeli nic innego nie postanowiono, w drodze postępowania wywoławczego uznać za pozbawiony mocy. Przepisy § 802 wydane dla przedawnienia mają zastosowanie.

TYTUŁ DWUDZIESTY TRZECI.

PRZEDŁOŻENIE RZECZY.

W ogólności.

§ 809. Kto ma roszczenie do posiadacza rzeczy odnośnie do tej rzeczy lub chce się upewnić, czy mu takie roszczenie przysługuje, może, jeżeli z tego powodu ma interes w tem, by rzecz obejrzeć, żądać, by posiadacz przedłożył mu tę rzecz do obejrzenia lub pozwolił na jej obejrzenie.

Przedłożenie dokumentu.

§ 810. Kto ma w tem prawny interes, by wglądać w dokument znajdujący się w obcem posiadaniu, może żądać od posiadacza zezwolenia na wglądnięcie, gdy dokument sporządzono w jego interesie lub w dokumencie stwierdzono stosunek prawny istniejący między nim a drugim lub gdy dokument zawiera pertraktacje o czynność prawną, które się odbyły między nim a drugim lub między jednym z tych dwóch i wspólnym pośrednikiem.

Miejsce przedłożenia, koszta i niebezpieczeństwo.

§ 811. Przedłożenie winno w wypadkach §§ 809, 810, nastąpić w miejscu, w którym znajduje się rzecz przedłożyć się mająca. Każda strona może żądać przedłożenia rzeczy w innym miejscu, jeżeli istnieje ważny powód.

Niebezpieczeństwo i koszta ponosi żądający przedłożenia. Posiadacz może odmówić przedłożenia, dopóki mu druga strona nie złoży zaliczki na koszta i nie złoży zabezpieczenia z powodu niebezpieczeństwa.

TYTUŁ DWUDZIESTY CZWARTY.

NIESŁUSZNE WZBOGACENIE.

1. Wymogi w ogólności.

§ 812. Kto przez świadczenie drugiego lub w inny sposób na jego koszt uzyskuje coś bez prawnego powodu, jest wobec niego obowiązany do wydania. To zobowiązanie istnieje także wtedy, gdy prawny powód później odpadł lub nie zaistniał skutek, który wedle treści czynności prawnej osiągnąć zamierzano.

Za świadczenie uważa się także umowne uznanie istnienia lub nieistnienia stosunku dłużnego.

2. Postanowienia szczegółowe.

a) Zapłata długu nieistniejącego.

§ 813. Tego, co świadczone w celu dopełnienia zobowiązania można żądać zpowrotem także wtedy, gdy realizacji roszczenia stał na przeszkodzie zarzut, który trwale wykluczał dochodzenie roszczenia. Przepis § 222 ust. 2 pozostaje nienaruszony.

W razie przedwczesnego dopełnienia zobowiązania terminowego jest żądanie zwrotu wykluczone; nie można żądać zwrotu procentów pośrednich.

§ 814. Tego, co świadczone w celu dopełnienia zobowiązania nie można żądać zpowrotem, jeżeli świadczący wiedział, że nie był obowiązany do świadczenia, lub jeżeli świadczenie odpowiadało moralnemu obowiązkowi lub względom przyzwoitości.

b) Gdy nie zaistniał zamierzony skutek.

§ 815. Wykluczonem jest żądanie zwrotu z powodu niezaistnienia skutku, który świadczeniem zamierzono osiągnąć, jeżeli zaistnienie skutku było od początku niemożliwe a świadczący o tem wiedział lub gdy świadczący wbrew zasadom uczciwości i wzajemnego zaufania przeszkodził zaistnieniu skutku.

c) Rozporządzenie przez i na rzecz nieuprawnionego.

§ 816. Jeżeli nieuprawniony rozporządził przedmiotem a rozporządzenie to jest skuteczne wobec uprawnionego, natenczas winien pierwszy wydać uprawnionemu to, co wskutek rozporządzenia uzyskał. Jeżeli rozporządzenie nastąpiło bezpłatnie, ma takie same zobowiązanie ten, kto wskutek tego rozporządzenia bezpośrednio uzyskał korzyść prawną.

Jeżeli uskutecznilo świadczenie nieuprawnionemu a świadczenie to jest skuteczne wobec uprawnionego, natenczas winien nieuprawniony wydać uprawnionemu to, co świadczone.

d) Cel przeciwny ustawie lub dobrem obyczajom.

§ 817. Jeżeli cel świadczenia był w ten sposób oznaczony, że otrzymujący przez przyjęcie naruszył ustawowy zakaz lub dobre obyczaje, natenczas jest otrzymujący obowiązany do wydania. Żądanie zwrotu jest wykluczone, jeżeli i świadczący również naruszył ustawowy zakaz lub dobre obyczaje, chyba, że świadczenie polegało w zaciągnięciu zobowiązania; tego, co świadczone w celu dopełnienia takiego zobowiązania, nie można żądać zpowrotem.

3. Rozmiar zwrotu.

a) W ogólności.

§ 818. Obowiązek wydania obejmuje też pobrane użytki jako też to, co otrzymujący nabył na podstawie uzyskanego

prawa albo jako zwrot za zniszczenie, uszkodzenie lub odebranie uzyskanego przedmiotu.

Jeżeli wydanie nie jest możliwe wskutek właściwości tego co uzyskano lub jeżeli otrzymujący nie jest w stanie wydać z innego powodu, natenczas winien zwrócić wartość.

Obowiązek wydania lub zwrotu wartości nie istnieje, o ile otrzymujący nie jest już więcej wzbogacony.

Od chwili zawiśnięcia sporu odpowiada otrzymujący wedle ogólnych przepisów.

b) W razie znajomości braku prawnego powodu.

§ 819. Otrzymujący, który wie o braku prawnego powodu przy otrzymaniu lub dowie się o nim później, jest od chwili otrzymania lub uzyskania wiadomości obowiązany do wydania tak, jak gdyby spór o roszczenie o wydanie zawiśł.

Otrzymujący, który przez przyjęcie roszczenia narusza ustawowy zakaz lub dobre obyczaje, jest od chwili otrzymania świadczenia w ten sam sposób zobowiązany.

c) W razie niezaistnienia skutku.

§ 820. Jeżeli świadczeniem zamierzono osiągnięcie skutku, który wedle treści czynności prawnej uważano za niepewny, natenczas jest otrzymujący, w razie gdy skutek nie zaistniał, obowiązany do wydania, tak jak gdyby spór o roszczenie o wydanie zawiśł w czasie otrzymania. To samo stosuje się wtedy, gdy świadczenie nastąpiło z prawnego powodu, którego odpadnięcie wedle treści czynności prawnej uważano za możliwe, a powód prawny odpadł.

Odsetki winien otrzymujący płacić dopiero od tej chwili, w której się dowiaduje, że skutek nie zaistniał lub że powód prawny odpadł; do wydania użytków nie jest on o tyle zobowiązany, o ile w tym czasie już nie jest wzbogacony,

Odmowa dopełnienia.

§ 821. Kto bez prawnego powodu przyjmuje zobowiązanie, może odmówić świadczenia także wtedy, gdy roszczenie o uwolnienie od zobowiązania się przedawniło.

Bezpłatne odstąpienie osobie trzeciej.

§ 822. Jeżeli otrzymujący to co otrzymał przysparza bezpłatnie osobie trzeciej, natenczas jest ta ostatnia, o ile wskutek tego otrzymujący nie ma obowiązku wydania wzbogacenia, obowiązana do wydania, jak gdyby ona przysporzenie otrzymała od wierzyciela bez prawnego powodu.

TYTUŁ DWUDZIESTY PIĄTY.

CZYNY NIEDOZWOLONE.

1. Odpowiedzialność za własne czyny.

a) Wogóle.

§ 823. Kto z rozmysłu lub niedbalstwa narusza bezprawnie życie, ciało, zdrowie, wolność, własność lub inne prawo drugiego, jest temu drugiemu obowiązany do zwrotu szkody stąd powstałej.

Taki sam obowiązek ma ten, kto narusza ustawę mającą na celu ochronę drugiego. Jeżeli wedle treści ustawy możliwe jest naruszenie tej ustawy także bez winy, natenczas odpowiada naruszający za szkodę tylko w razie winy.

b) Obmowa naruszająca kredyt.

§ 824. Kto wbrew prawdzie twierdzi lub rozpowszechnia okoliczność, która jest zdolna narazić na szwank kredyt drugiego lub spowodować inne niekorzyści dla jego zarobku i powodzenia, winien drugiemu zwrócić szkodę przez to powstałą także wtedy, gdy nieprawdziwości wprawdzie nie wie, lecz wiedzieć musi.

Wskutek udzielenia wiadomości, której nieprawdziwości udzielający nie zna, nie staje się udzielający obowiązany do odszkodowania, jeżeli on lub otrzymujący wiadomość mają w udzieleniu tej wiadomości uprawniony interes.

c) Uwiedzenie kobiety.

§ 825. Kto podstępem, groźbą lub wykorzystaniem stosunku zależności powoduje kobietę do zezwolenia na pozamałżeńskie spółkowanie, jest obowiązany do zwrócenia jej szkody stąd powstałej.

d) Naruszenie dobrych obyczajów.

§ 826. Kto wyrządza drugiemu rozmyślnie szkodę w sposób naruszający dobre obyczaje, jest obowiązany do zwrócenia drugiemu szkody.

2. Uwolnienie od obowiązku odszkodowania.

a) Niepoczytalność.

§ 827. Kto w stanie nieprzytomności lub w stanie chorobliwego zaburzenia czynności umysłu, wykluczającym wolną wolę, wyrządza drugiemu szkodę, nie jest za szkodę odpowiedzialny. Jeżeli tenże przez użycie trunków wysokowych lub

podobnych środków sam się wprawił w przejściowy stan tego rodzaju, natenczas odpowiada on za szkodę, którą spowodował bezprawnie w tym stanie, w taki sam sposób, jak gdyby dopuścił się niedbalstwa; jest wolny od odpowiedzialności, gdy popadł w taki stan bez winy.

b) Młodociany wiek. Głuchoniemy.

§ 828. Kto nie ukończył siódmego roku życia, nie odpowiada za szkodę wyrządzoną drugiemu.

Kto ukończył siódmy, lecz nie ośmnasty rok życia, nie odpowiada za szkodę wyrządzoną drugiemu, jeżeli przy popełnieniu czynu powodującego szkodę nie miał zrozumienia potrzebnego do poznania odpowiedzialności. To samo stosuje się do głuchoniemego.

Wyjątek z §§ 827, 828.

§ 829. Kto w jednym z wypadków określonych w §§ 823 do 826 na podstawie §§ 827, 828 nie odpowiada za szkodę przez niego spowodowaną, winien, o ile nie można uzyskać zwrotu szkody od osoby trzeciej obowiązanej do nadzoru, mimo to zwrócić szkodę o tyle, o ile słuszność wedle okoliczności, w szczególności wedle stosunków uczestników, wymaga wynagrodzenie szkody i nie odbiera mu się przez to środków, potrzebnych do utrzymania odpowiedniego stanowia jako też do dopełnienia ustawowych obowiązków utrzymania.

3. Mnogość sprawców szkody.

§ 830. Jeżeli kilka osób przez wspólnie popełniony czyn niedozwolony popełniło szkodę, natenczas odpowiada każdy z nich za szkodę. To samo stosuje się, jeżeli nie można dojść, kto z kilku uczestników przez swój czyn szkodę spowodował.

Podzégacze i pomocnicy stoją narówni ze współsprawcami.

II. Odpowiedzialność za szkodę osób trzecich.

a) Pryncypała.

§ 831. Kto ustanawia drugiego do wykonania pracy (Verrichtung), jest obowiązany do zwrotu szkody, którą drugi bezprawnie wyrządza osobie trzeciej przy wykonaniu tej pracy. Obowiązek zwrotu szkody nie istnieje, jeżeli pryncypał przy wyborze ustanowionej osoby i, o ile ma się wystarać o urządzenia i narzędzia lub kierować wykonaniem pracy, przy staraniu się lub kierowaniu przestrzegał wymaganej w życiu po-

tocznem staranności albo gdyby szkoda była powstała także przy użyciu tej staranności.

Tak samo odpowiada ten, kto za pryncypała umowę przyjmuje załatwienie jednej z czynności wymienionych w ust. 1 zd. 2.

b) Obowiązany do nadzoru.

§ 832. Kto z mocy ustawy ma obowiązek nadzoru nad osobą, która z powodu małoletności lub stanu umysłowego lub cielesnego potrzebuje nadzoru, winien zwrócić szkodę, którą ta osoba wyrządza bezprawnie osobie trzeciej. Obowiązek zwrotu nie istnieje, jeżeli on swój obowiązek nadzoru wykonuje lub gdyby szkoda powstała także w razie należytego wykonywania nadzoru.

Tak samo odpowiada ten, kto umowę przejmuje wykonywanie nadzoru.

III. Odpowiedzialność za zwierzęta.

a) Trzymającego zwierzę.

§ 833. Jeżeli zwierzę zabija człowieka lub narusza go na ciele lub zdrowiu lub uszkadza rzecz, natenczas obowiązany jest ten, kto trzyma zwierzę, zwrócić poszkodowanemu szkodę przez to powstałą. Obowiązek zwrotu szkody nie istnieje, jeżeli szkodę wyrządziło zwierzę domowe, które ma służyć zawodowi, czynności zarobkowej lub utrzymaniu trzymającego zwierzę i albo trzymający zwierzę przy nadzorowaniu zwierzęcia przestrzegał wymaganej w życiu potocznem staranności lub szkoda byłaby powstała nawet przy użyciu tej staranności.

b) Dozorcy zwierzęcia.

§ 834. Kto umowę przyjmuje nadzór nad zwierzęciem za tego, kto trzyma zwierzę, odpowiada w sposób wyszczególniony w § 833 za szkodę, którą zwierzę wyrządza osobie trzeciej. Odpowiedzialność nie istnieje, jeżeli przy nadzorze przestrzegano wymaganej w życiu potocznem staranności lub gdyby szkoda była powstała także przy użyciu tej staranności.

Szkoda powstała przez zwierzynę.

§ 835. Jeżeli zwierzyzna czarna, płowa (Schwarz-Rotwild), jelenie, łosie, daniele, sarny lub bażanty uszkadzają grunt, na którym właścicielowi nie przysługuje prawo polowania, natenczas obowiązany jest uprawniony do polowania do zwrócenia poszkodowanemu szkody. Obowiązek zwrotu szkody obejmuje

też szkodę, która zwierzęta wyrządzają na oddzielonych, lecz jeszcze niezebranych płodach gruntu.

Jeżeli ustawa odbiera właścicielowi możność wykonywania prawa polowania, natenczas winien szkodę zwrócić ten, kto wedle ustawy uprawnionym jest do wykonywania prawa polowania. Jeżeli właściciel gruntu, na którym prawo polowania wskutek położenia gruntu może być wykonywanem tylko wspólnie z prawem polowania na innym gruncie, wydzierżawił prawo polowania właścicielowi tego gruntu, natenczas odpowiada ten ostatni za szkodę.

Jeżeli ustawa łączy właścicieli gruntów jednego powiatu w celu wspólnego wykonywania prawa polowania w jeden związek, który jako taki nie odpowiada za szkodę, natenczas są ci właściciele gruntu obowiązani do zwrotu szkody wedle stosunku wielkości ich gruntów.

IV. Odpowiedzialność za zawalenie się budynku.

a) Posiadacza gruntu.

§ 836. Jeżeli wskutek zawalenia się budynku lub innej budowy (Werkes) połączonej z gruntem lub oddzielenia się części budynku lub budowy zostanie człowiek zabity lub uszkodzony na ciele lub zdrowiu lub zostanie uszkodzona rzecz, natenczas obowiązany jest posiadacz gruntu, o ile zawalenie lub oddzielenie się jest skutkiem błędnego sporządzenia lub wadliwego utrzymania, do zwrócenia poszkodowanemu szkody przez to powstałej. Obowiązek zwrotu nie istnieje, jeżeli posiadacz w celu odwrócenia niebezpieczeństwa przestrzegał wymaganej w życiu potocznem staranności.

Poprzedni posiadacz gruntu odpowiada za szkodę, jeżeli zawalenie się lub oddzielenie się nastąpiło w przeciągu roku po ukończeniu jego posiadania, chyba, że podczas swego posiadania przestrzegał wymaganej w życiu potocznem staranności lub późniejszy posiadacz mógł przez przestrzeganie tej staranności odwrócić niebezpieczeństwo.

Posiadaczem w rozumieniu tych przepisów jest posiadacz posiadający rzecz jako własną.

b) Posiadacza budynku.

§ 837. Kto w wykonaniu pewnego prawa posiada na cudzym gruncie budynek lub inną budowę (Werk), odpowiada w miejsce posiadacza gruntu w sposób wyszczególniony w § 836.

c) Obowiązanego do utrzymania budynku.

§ 838. Kto za posiadacza gruntu podejmuje się utrzymywania budynku lub budowy z gruntem połączonej lub kto ma utrzymywać budynek lub budowę na podstawie przysługującego mu prawa użytkowania, odpowiada za szkodę wskutek zawalenia się lub oddzielenia się części w taki sam sposób, jak posiadacz.

V. Odpowiedzialność urzędnika.

§ 839. Urzędnik, który z rozmysłu lub niedbalstwa narusza obowiązek urzędowy, do którego jest wobec osoby trzeciej zobowiązany, winien zwrócić osobie trzeciej szkodę wskutek tego powstałą. Jeżeli urzędnik dopuścił się tylko niedbalstwa, można od niego żądać zwrotu szkody tylko wtedy, gdy poszkodowany nie może w inny sposób uzyskać zwrotu.

Urzędnik, który przy wyroku w sporze naruszył swój obowiązek urzędowy, odpowiada za szkodę wskutek tego powstałą tylko wtedy, gdy naruszenie obowiązku zagrożone jest karą publiczną, którą należy wymierzyć w drodze postępowania karno-sądowego. Ten przepis nie ma zastosowania do sprzecznego z obowiązkiem odmówienia lub zwlekania z wykonaniem obowiązków urzędowych.

Obowiązek zwrotu nie istnieje, jeżeli poszkodowany z rozmysłu lub niedbalstwa zaniechał odwrócenia szkody przez użycie środka prawnego.

VI. Odpowiedzialność kilku.

a) W ogólności.

§ 840. Jeżeli za szkodę powstałą z czynu niedozwolonego odpowiada kilka osób obok siebie, natenczas odpowiadają one, z zastrzeżeniem przepisu § 835 ust. 3, jako solidarni dłużnicy.

Jeżeli obok tego, kto wedle §§ 831, 832 odpowiada za szkodę wyrządzoną przez drugiego, także ten drugi odpowiada za szkodę, natenczas w ich wzajemnym stosunku do siebie, drugi sam jest zobowiązany, w wypadku § 829 sam obowiązany do nadzoru.

Jeżeli obok tego, kto wedle §§ 833 do 838 odpowiada za szkodę i osoba trzecia odpowiada za szkodę, natenczas w ich wzajemnym stosunku do siebie jest trzecia osoba sama zobowiązana.

b) Przy odpowiedzialności urzędnika.

§ 841. Jeżeli urzędnik, który na podstawie swego obowiązku służbowego ma ustanowić drugiego do sprawowania czynności za osobę trzecią lub takie sprawowanie czynności nadzorować lub współdziałać przy niem przez zatwierdzenie czynności prawnych, odpowiada obok drugiego za szkodę przezeń wyrządzoną, natenczas w ich wzajemnym stosunku do siebie jest drugi sam zobowiązany.

VII. Szczególne postanowienia przy uszkodzeniu osoby.

1. Roszczenie poszkodowanego.

§ 842. Obowiązek do zwrotu szkody za czyn niedozwolony skierowany przeciw osobie, obejmuje też straty, jakie czyn spowodował dla zarobku lub powodzenia poszkodowanego.

§ 843. Jeżeli skutek uszkodzenia ciała lub zdrowia poszkodowany stanie się niezdolnym do zarobkowania lub jego zdolność do zarobkowania zostanie zmniejszoną lub nastąpi zwiększenie się jego potrzeb, natenczas należy zwrócić poszkodowanemu szkodę przez uiszczanie renty pieniężnej.

Do renty stosują się przepisy § 760. Czy, w jaki sposób i dla jakiej kwoty obowiązany do zwrotu ma złożyć zabezpieczenie, oznacza się wedle okoliczności.

Zamiast renty może poszkodowany żądać zapłaty jednorazowej w kapitale, jeżeli ku temu istnieje ważny powód.

Roszczenie istnieje nawet wtedy, gdy kto inny ma dawać poszkodowanemu utrzymanie.

2. Roszczenie osób trzecich.

a) Koszta pogrzebu, kosztu utrzymania.

§ 844. W razie zabicia winien obowiązany do zwrotu zwrócić kosztu pogrzebu temu, kto ma obowiązek ponoszenia tych kosztów.

Jeżeli zabity w czasie uszkodzenia pozostawał do osoby trzeciej w stosunku, z powodu którego z mocy ustawy był wobec niej obowiązany do utrzymywania lub mógł się stać obowiązany do utrzymywania i osobie trzeciej skutek zabicia odebrano prawo do utrzymywania, natenczas winien zobowiązany do zwrotu szkody dać odszkodowanie osobie trzeciej zapomocą uiszczania renty o tyle, o ile zabity byłby podczas domniemanego trwania jego życia obowiązany do da-

wania utrzymania; przepisy § 843 ust. 2 do 4, mają odpowiednie zastosowanie. Obowiązek zwrotu szkody istnieje także wtedy, gdy osoba trzecia w czasie uszkodzenia już była poczęta, lecz jeszcze nie urodzona.

b) Uprawnionego do usług.

§ 845. W razie zabicia, uszkodzenia ciała lub zdrowia jako też w razie odebrania wolności winien zobowiązany do zwrotu, jeżeli poszkodowany z mocy ustawy był obowiązany do świadczenia osobie trzeciej usług w jej gospodarstwie domowym lub przemyśle, zwrócić szkodę powstałą osobie trzeciej za utracone usługi zapomocą uiszczania renty pieniężnej. Przepisy § 843 ust. 2 do 4 stosują się odpowiednio.

Współwina poszkodowanego w wypadkach §§ 844, 845.

§ 846. Jeżeli w wypadkach §§ 844, 845 przy powstaniu szkody, którą ponosi osoba trzecia, współdziałała wina poszkodowanego, natenczas stosują się do roszczenia osoby trzeciej przepisy § 254.

Szkoda niemajątkowa.

§ 847. W razie uszkodzenia ciała lub zdrowia, jako też w razie odebrania wolności może poszkodowany za szkodę, która nie jest szkodą majątkową, żądać słusznego odszkodowania w pieniądzu. Roszczenie nie jest przenośne i nie przechodzi na dziedziców, chyba, że zostało uznane umową lub zawisł o nie spór.

Takie samo roszczenie przysługuje kobiecie, wobec której popełniono zbrodnię lub występki przeciw obyczajności lub którą spowodowano podstępem, groźbą lub wykorzystaniem stosunku zależności do zezwolenia na pozamałżeńskie spółkowanie.

VIII. Odszkodowanie za odebraną rzecz.

a) Odpowiedzialność za przypadek.

§ 848. Obowiązany do zwrotu rzeczy odebranej drugiemu zapomocą czynu niedozwolonego, odpowiada za przypadkowe zaginięcie, przypadkową niemożliwość wydania powstałą z innego powodu lub przypadkowe pogorszenie rzeczy, chyba, że zaginięcie, inna niemożliwość wydania lub pogorszenie byłyby nastąpiły także bez odebrania.

b) Oprocentowanie sumy zwrócić się mającej.

§ 849. Jeżeli z powodu odebrania rzeczy należy zwrócić wartość lub z powodu uszkodzenia rzeczy zmniejszenie wartości, natenczas może poszkodowany żądać odsetek od kwoty, która ma być zwróconą, od chwili, którą bierze się za podstawę oznaczenia wartości.

c) Zwrot nakładów.

§ 850. Jeżeli zobowiązany do wydania rzeczy odebranej poczynił na rzecz nakłady, natenczas przysługują mu wobec poszkodowanego prawa, jakie ma posiadacz z powodu nakładów wobec właściciela.

Uiszczenie odszkodowania posiadaczowi.

§ 851. Jeżeli obowiązany do odszkodowania z powodu odebrania lub uszkodzenia rzeczy ruchomej zwrócił szkodę temu, kto rzecz posiadał w czasie odebrania lub uszkodzenia, natenczas staje się on przez uskutecznienie świadczenia wolnym także wtedy, gdy osoba trzecia była właścicielem rzeczy lub miała inne prawo do rzeczy, chyba, że o prawie osoby trzeciej wie lub nie wie z powodu grubego niedbalstwa.

IX. Przedawnienie roszczenia o odszkodowanie.

§ 852. Roszczenie o zwrot szkody powstałej wskutek czynu niedozwolonego przedawnia się w trzech latach od chwili, w której poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie zobowiązanego do zwrotu, bez względu na tę wiadomość w trzydziestu latach od chwili popełnienia czynu.

Jeżeli obowiązany do zwrotu przez czyn niedozwolony uzyskał coś na koszt poszkodowanego, natenczas jest on też po ukończeniu przedawnienia obowiązany do wydania wedle przepisów o wydaniu niesłusznego wzbogacenia.

§ 853. Jeżeli kto wskutek czynu niedozwolonego przez niego popełnionego uzyskuje przeciw poszkodowanemu pretensję, natenczas może poszkodowany odmówić dopełnienia także wtedy, gdy roszczenie o uchylenie pretensji jest przedawnione.

SPIS RZECZY.

KSIĘGA PIERWSZA.

CZĘŚĆ OGÓLNA.

Rozdział pierwszy. O s o b y : Tytuł pierwszy. Osoby fizyczne. §§ 1—20. — — Tytuł drugi. Osoby prawnicze. §§ 21—89: I. Towarzystwa: 1. Przepisy ogólne. §§ 21—54. 2. Wpisane towarzystwa. §§ 55—79. — II. Fundacje. §§ 80—88. — III. Osoby prawnicze prawa publicznego. § 89.

Rozdział drugi. R z e c z y. §§ 90—103.

Rozdział trzeci. C z y n n o ś c i p r a w n e: Tytuł pierwszy. Zdolność do działań prawnych. §§ 104—115. — — Tytuł drugi. Oświadczenie woli. §§ 116—144. — — Tytuł trzeci. Umowa. §§ 145—157. — — Tytuł czwarty. Warunek. Oznaczenie czasu. §§ 158—163. — — Tytuł piąty. Zastępstwo. Pełnomocnictwo. §§ 164—181. — — Tytuł szósty. Zezwolenie. Zatwierdzenie. §§ 182—185.

Rozdział czwarty. C z a s o k r e s y. T e r m i n y. §§ 186—193.

Rozdział piąty. P r z e d a w n i e n i e. §§ 194—225.

Rozdział szósty. W y k o n y w a n i e p r a w. S a m o o b r o n a. S a m o p o m o c. §§ 226—231.

Rozdział siódmy. Z a b e z p i e c z e n i e. §§ 232—240.

KSIĘGA DRUGA.

ZOBOWIĄZANIA.

Rozdział pierwszy. T r e ś ć z o b o w i ą z a ń: Tytuł pierwszy. Zobowiązanie do świadczenia. §§ 241—292. — — Tytuł drugi. Zwłoka wierzyciela. §§ 293—304.

Rozdział drugi. Zobowiązania z umów: Tytuł pierwszy. Powstanie. Treść umowy. §§ 305—319. — — Tytuł drugi. Umowa dwustronna. §§ 320—327. — — Tytuł trzeci. Przyrzeczenie świadczenia osobie trzeciej. §§ 328—335. — — Tytuł czwarty. Zadatek. Kara umowna. §§ 336—345. — — Tytuł piąty. Odstąpienie. §§ 346—361.

Rozdział trzeci. Zgaśnięcie zobowiązań: Tytuł pierwszy. Dopelnienie. §§ 362—371. — — Tytuł drugi. Złożenie do depozytu. §§ 372—386. — — Tytuł trzeci. Potrącenie (Kompensata). §§ 387—396. — — Tytuł czwarty. Zwolnienie z długu. § 397.

Rozdział czwarty. Przeniesienie pretensji. §§ 398—413.

Rozdział piąty. Przejęcie długu. §§ 414—419.

Rozdział szósty. Mnogość dłużników i wierzycieli. §§ 420—432.

Rozdział siódmy. Poszczególne zobowiązania: Tytuł pierwszy. Kupno. Zamiana. I. Przepisy ogólne. §§ 433—458. — II. Rękojmia za wady rzeczy. §§ 459—493. III. Poszczególne rodzaje kupna: 1. Kupno wedle próby. Kupno na próbę. §§ 494—496. 2. Prawo odkupu. §§ 497—503. 3. Pierwokupno. §§ 504—514. IV. Zamiana. § 515. — — Tytuł drugi. Darowizna. §§ 516—534. — — Tytuł trzeci. Najem. Dzierżawa: I. Najem. §§ 535—580. II. Dzierżawa. §§ 581—597. — — Tytuł czwarty. Wygodzenie. §§ 598—606. — — Tytuł piąty. Pożyczka. §§ 607—610. — — Tytuł szósty. Umowa najmu usług. §§ 611—630. — — Tytuł siódmy. Umowa o dzieło. §§ 631—651. — — Tytuł ósmy. Umowa pośrednictwa. §§ 652—656. — — Tytuł dziewiąty. Przyrzeczenie publiczne (Auslobung). §§ 657—661. — — Tytuł dziesiąty. Zlecenie. §§ 662—676. — — Tytuł jedenasty. Załatwianie spraw bez zlecenia. §§ 677—687. — — Tytuł dwunasty. Przechowanie. §§ 688—700. — — Tytuł trzynasty. Wniesienie rzeczy do domów zajezdnych. §§ 701—704. — — Tytuł czternasty. Spółka. §§ 705—740. — — Tytuł piętnasty. Wspólność. §§ 741—758. — — Tytuł szesnasty. Renta dożywotnia. §§ 759—761. — — Tytuł siedemnasty. Gra. Zakład. §§ 762—764. — — Tytuł ośmnasty. Poręka. §§ 765—778. — — Tytuł dziewiętnasty. Ugoda. § 779. — — Tytuł dwudziesty. Przyrzeczenie długu. Uznanie długu.

§§ 780—782. — — Tytuł dwudziesty pierwszy. Przekaz.
§§ 783—792. — — Tytuł dwudziesty drugi. Zapis długu na okaziciela. §§ 793—808. — — Tytuł dwudziesty trzeci. Przedłożenie rzeczy. §§ 809—811. — — Tytuł dwudziesty czwarty. Niesłuszne wzbogacenie. §§ 812—822. — — Tytuł dwudziesty piąty. Czyny niedozwolone. §§ 823—853.
